

15 rokov (1994 - 2009)

Zo zbierok Vojenského historického múzea v Piešťanoch *Tatra 111 N*

Obrana

október 2009

Ozbrojenci a deti

Priamo do areálu piešťanského letiska vnikol terorista. Bol ozbrojený, navyše v ruke držal granát. Polícia musela okamžite konať. V hre šialenca boli totiž ľudské životy.

Muži zákona konali rýchlo a razantne. V priebehu niekoľkých sekúnd bol páchateľ odzbrojený. V ruke však stále zviaza granát. Každú sekundu môže vybuchnúť.

Na scénu vstupuje muž v špeciálnom obleku. Odev váži 25 kilogramov a muža by mal ochrániť pred zranením, v prípade, že sa mu nepodari granát v ruke teroristu bezpečne zlikvidovať.

Našťastie ide len o ukážku pre približne 1 500 detí z piešťanských základných škôl a okolitých dedín. Ozbrojené zložky pre ne pripravili 4. septembra v areáli Vojenského historického múzea (VHM) v Piešťanoch 3. ročník akcie Deň ozbrojených zložiek s deťmi. Nad podujatím prevzal záštitu minister obrany SR Jaroslav Baška.

Napriek tomu, že piatkovému podujatiu počasie nežičilo, stovky detí a milovníkov vojenskej múzejnej techniky si v areáli múzea prišli na svoje. Okrem policajných ukážok, ktoré im priblížili prácu policajtov z KR PZ v Trnave, príslušníkov Zboru väzenskej a justičnej stráže z Leopoldova a vojenských policajtov, sledovali aj vyslobodzovanie človeka z havarovaného automobilu. Záchrannú akciu predviedli hasiči záchranári z Okresného riaditeľstva Hasičského a záchranného zboru v Piešťanoch.

Zlatým kľinom podujatia sú však už tradične dynamické ukážky múzejnej vojenskej techniky zo zbierok Vojenského historického múzea v Piešťanoch a ukážky bojov v teréne.

Návštevníkov, najmä tých najmenších, zaujal tank T-72, ktorý priamo pred ich očami „prevancoval“ automobil. Zaslúženú pozornosť pútal tiež unikátny tank T-54, posledný svojho druhu na Slovensku, terénny GAZ-69 či motocykel M-72...

Na záver ukážok si spokojní návštevníci so záujmom prezreli exponáty vo vojenskom múzeu. Medzi najzaujímavejšie v tamojšej zbierke vojenskej techniky patrí už okrem spomínaného tanku T-54 replika talianskeho trojmotorového bombardéra Caproni Ca 33, na ktorom zahynul Milan Rastislav Štefánik.

„Vo Vojenskom historickom múzeu, expozícia Piešťany, vystavujeme vyše 400 trojrozmerných exponátov, prakticky všetky druhy vojenskej techniky, ktoré dokumentujú historické obdobie po druhej svetovej vojne až po súčasnosť,“ prezradil riaditeľ Vojenského historického ústavu MO SR podplukovník Miloslav Čaplovič. Vojenský historický ústav a Ozbrojené sily SR sa každoročne podieľajú na spolupráci pri organizovaní podobných podujatí v rôznych regiónoch Slovenska. Vojenská minulosť tak aj vďaka rezortu ministerstva obrany oživa napríklad v Štarom Tekove, Dargove, na Slovenských pieskoch alebo v bojoch o Bratislavu.

Text a foto **Jožo T. SCHÖN**

OBRANA

Mesačník Ministerstva obrany SR
Založený v Clevelande (USA) 1914
Obnovený v Bratislave v roku 1993
Ročník XVII, č. 10/2009
Redakčná uzávierka 7. októbra 2009
Do výroby zadané 16. októbra 2009

Vydavateľ:
Ministerstvo obrany SR
Komunikačný odbor

Šéfredaktor:
Mgr. Pavol VITKO
tel.: 0960 313 072, 0903 820 847
e-mail: pavol.vitko@mod.gov.sk

Redaktori:
Mgr. Michaela FARKAŠOVÁ
tel.: 0960 312 806, 0903 820 195
e-mail: michaela.farkasova@mod.gov.sk

Jozef ŽIAK, plukovník v zálohe
tel.: 0960 332 755, 0903 820 194
e-mail: jozef.ziak@mil.sk

Vedúci vydania a jazyková úprava:
Ing. Eleonora BUJACKOVÁ
tel.: 0960 313 054
e-mail: eleonora.bujackova@mod.gov.sk

Fotograf:
Peter DOVINA
tel.: 0903 820 698

Tajomníčka redakcie:
Milena SLEZÁKOVÁ
tel.: 0960 312 984, fax: 0960 312 520
e-mail: milena.slezakova@mod.gov.sk

Grafická úprava:
kapitán Ing. Otakar HRABÁK
Iveta MIŠKOLCIOVÁ
Lýdia ŠEVČÍKOVÁ
5. kartoreprodukčná základňa Nemšová

Adresa redakcie:
Mesačník OBRANA
Komunikačný odbor MO SR
Kutuzovova 8
832 47 Bratislava
e-mail: obrana@mod.gov.sk
www.mosr.sk/obrana

Rozširuje:
Podacie stanice MO SR

Tlač:
5. kartoreprodukčná základňa Nemšová

Na titulnej strane fotografia
z medzinárodného cvičenia
Plavá lavína 2009, foto Jozef ŽIAK.
Nevyžiadajú obrazový materiál
a rukopisy nevraciam.

© Ministerstvo obrany SR
Evidenčné číslo: 412/08

Z obsahu

Plavá lavína

str. 4 - 7

Desaťročie v Kosove

str. 10 - 19

Čierny medveď

str. 22 - 23

História vojenského športu

str. 32 - 33

Editoriál

Na plagáte k stretnutiu ministrov obrany členských krajín NATO sú aj ruky, na ktorých leží zemeľgula. Sú to jemné dlaně. Nesymbolizujú boj či moc, ale bezpečnosť, pokoj a život. Trošku patetické? Nemyslím. V trochu prenesenom význame možno v tomto smere využiť najnovší sociologický výskum zo septembra tohto roka. Až 75 % občanov Slovenska si totiž myslí, že na udržanie bezpečnosti vo svete je potrebná taká organizácia, akou je NATO. 13 % s týmto tvrdením nesúhlasí a 12 % to nevie posúdiť. Z reprezentatívnej vzorky 1 112 našich spoluobčanov si tak isto presne tri štvrtiny myslia, že NATO je potrebná organizácia. Pozitívne hodnotia členstvo Slovenska v Aliancii takmer dve tretiny ľudí. Len 13 % má opačný názor, ostatní sa nevedeli vyjadriť. Nuž – pred bratislavským stretnutím ministrov obrany členských krajín NATO sú to dobré výsledky. NATO skrátka čoraz viac vnímame ako „svoje“. Sociologický výskum v našom rozhovore komentuje aj generálny riaditeľ Sekcie obrannej politiky, medzinárodných vzťahov a legislatívy MO SR Július Demetrian (str. 8).

Je tiež dôležité, že pokračuje aj dobrá spolupráca so susedmi, a to nielen v rámci krajín Aliancie. Viac v reportáži Jozefa Žiaka Plavá lavína na Váhu o cvičení maďarských, rumunských, ukrajinských a slovenských vojakov v rámci Projektu Tisa (str. 4 až 7). V OBRANE prinášame informáciu aj o tom, že nie vždy sa všetko musí podať tak, ako by sme si to predstavovali. Napríklad príroda je niekedy silnejšia. Tento september sa prešovským letcom na vrchole Chopku pristáť nepodarilo (str. 9). Ani to však nie je neúspech. Naopak. Schopnosť definovať si hranicu, čo sa ešte dá a kadiaľ už cesta nevedie, je mimoriadne dôležitá. U letcov dupľom.

Na stranách 10 až 19 si pripomíname už 10-ročné pôsobenie slovenských vojakov v operácii KFOR v Kosove. Skvelú prácu, ktorá sa začala v tábore Casablanca v sektore Juh, výnimočne prikladnú spoluprácu s českou jednotkou v tábore Sekirača, pomoc miestnym občanom a činnosť pri udržaní pokoja a mieru. A aj, bohužiaľ, najväčšie nešťastie novodobých slovenských ozbrojených síl, pri ktorom počas návratu z KFOR zahynulo neďaleko maďarskej obce Hejce 42 vojakov a príslušníkov nášho rezortu. Na ich mená a pamiatku nesmieme nikdy zabudnúť. Tak ako na bojovníkov, ktorí sa zaslúžili o víťazstvo nad fašizmom či v národnoslobodzovacích bojoch v 19. storočí. Píšeme o nich napr. v článkoch Pocta letcom (20) či Vďaka Vám, hrdinovia Dukly (21).

To, že posilňovanie historických tradícií a tradícií národnoslobodzovacieho boja je súčasťou programového vyhlásenia súčasnej vlády je jedna vec. Správna. A to, že viaceré z týchto tradícií a aktivít vznikajú aj v súčasnosti – a to takpovediac „zdola“, je vec druhá. Skvelá. Za všetky príklady aktivít Klubu generálov Slovenska pri obnovení Pamätníka víťazných bojov slovenských dobrovoľníkov z roku 1848 v Brezovej pod Bradlom (str. 30), či cykloturistické a turistické podujatie Memoriál francúzskeho partizána Louisa Crosa, ktorý vznikol z vôle členov Klubu priateľov Slovenska a Francúzska a dedinky Malá Čierna (str. 23).

Peknú jeseň!

Plavá lavína na Váhu

Na vodnom cvičisku pri Kráľovej nad Váhom vyvrcholilo 10. septembra medzinárodné cvičenie **Plavá lavína 2009 (Blonde Avalanche 2009)** mnohonárodného ženijného práporu Tisa. Jednotlivé epizódy cvičenia sa za účasti 245 ženistov z Maďarska, Rumunska, Ukrajiny a Slovenska uskutočnili okrem spomínaného vodného cvičiska na Váhu aj v Spoločnom bojovom a výcvikovom centre VVP Lešť, kde cvičil rozhodovací proces štáb mnohonárodného práporu.

Cvičenie Blonde Avalanche sa každoročne uskutočňuje vždy v inej krajine projektu Tisa ako veliteľsko-štábné cvičenie veliteľstva práporu, ktorého štáb cvičí v počítačovom simulačnom centre bez reálnej činnosti jednotiek. V tomto roku bolo cvičenie prvýkrát v sedemročnej histórii projektu doplnené aj o reálny fyzický výcvik vybraných jednotiek na vodnom toku a o interakciu s vonkajším civilným prostredím a obyvateľstvom.

PRELOMOVÉ CVIČENIE

Cieľom cvičenia bolo preukázať schopnosť štábu práporu a národných modulov byť nasadení do oblasti postihnutej prírodnou katastrofou a overiť schopnosť rýchlej integrácie štábu, jeho spôsobilostí a schopností plánovať, organizovať a vykonávať humanitárnu pomoc pri odstraňovaní následkov živelných pohromy. Riadiaci cvičenia brigádny generál Pavel Macko v záverečnom vyhodnotení ocenil prácu príslušníkov práporu: „Bolo mi čťou byť riadiacim tohto cvičenia a spolupracovať s Vami. Môžem konštatovať, že všetky výcvikové ciele cvičenia boli úspešne splnené a mnohonárodný ženijný prápor Tisa je schopný plniť svoje poslanie.“

Na záverečnej praktickej časti cvičenia sa zúčastnil náčelník Generálneho štábu OS SR generál Ľubomír Bulík, jeho zástupca generálporučík Peter Gajdoš, náčelník štábu pre operácie GŠ OS SR generálmajor Ján Salaganič a veliteľ pozemných síl generálmajor Jaroslav Vývlek. Nechýbali ani zástupcovia náčelníkov generálnych štábov ozbrojených síl Maďarska,

Rumunska a Ukrajiny, ktoré spoločne so Slovenskom tvoria od januára 2002 mnohonárodný ženijný prápor Tisa: generálmajor István Juhász, brigádny generál Valeriu Nicut a generálmajor Ihor Fedotov.

„Som rád, že cvičenie, ktoré je svojím spôsobom prelomové, lebo okrem štábu po prvý raz cvičia aj vyvedené jednotky, sa uskutočnilo práve na Slovensku. Pribeh cvičenia v simulačnom centre na Lešti i na rieke Váh ukázal veľmi dobrú pripravenosť príslušníkov všetkých štyroch ozbrojených síl na prípadné nasadenie pri ochrane životov a odstraňovaní následkov živelných pohrôm a katastrof v niektorých z partnerských krajín. Vojaci troch členských štátov NATO i Ukrajiny ukázali, že sú pripravení efektívne spolupracovať. Cvičenie Blonde Avalanche naznačilo, že pripravenosť mnohonárodného práporu neustále stúpa,“ so spokojnosťou konštatoval na záver cvičenia generál Bulík. Zároveň vyjadril presvedčenie, že cvičenie ženistov, ktoré v tomto roku svojím charakterom a prevedením urobilo významný krok vpred, bude svoju náročnosť zvyšovať každý rok s cieľom prehlbovať spôsobilosti

mnohonárodného ženijného práporu. „Najväčším prínosom cvičenia bola možnosť mnohonárodného štábu reálne sledovať dopady svojich rozhodnutí na konkrétnu činnosť jednotiek priamo v krízových situáciách. A to všetko v medzinárodnom prostredí pri využívaní angličtiny ako spoločného komunikačného jazyka,“ dodal generál Bulík.

VOJACI ŠTYROCH ARMÁD

Mnohonárodnému ženijnému práporu na tomto cvičení velil major Dalibor Jelínek, zástupca veliteľa seredského ženijného práporu. Spoluprácu so svojimi maďarskými, rumunskými a ukrajinskými kolegami si pochvaloval. „Napriek tomu, že pred samotným cvičením boli určité očakávania – a prečo skrývať – aj obavy, ako dostatočne efektívne bude medzinárodný štáb prenášať svoje rozhodnutia konkrétnym cvičiacim jednotkám. Celý spomínaný proces bol dosť náročný na sklbenie a včasné odovzdávanie informácií. Nakoniec to všetko dobre dopadlo,“ so spokojnosťou v hlase hovorí major Jelínek.

V záverečnej epizóde cvičenia na Váhu príslušníci seredského ženijného práporu, ktorí sú v prípade potreby vyčlenení do mnohonárodného ženijného práporu Tisa, ukázali svoje praktické zručnosti. Predviedli ich vojaci 1. pontónovej roty, ktorej velí nadporučík Robert Dluhoš. Najskôr zriadili prevozové prepravisko pomocou pontónovej mostnej súpravy (PMS). Z brehu rieky Váh spustili z vozidla Tatra T-815 PMS do vody riečny dielec. Ženisti postupne vytvorili na vodnej hladine pontónové súlodie. Skladá sa z troch riečnych dielcov, a keď sa na pokyn veliteľa súlodia rotného Jána Dziaka pripojí aj dielec práve spustený do Váhu, stúpa jeho nosnosť až na hranicu 80 ton. Na pohyb súlodia po vodnej hladine slúžia dva motorové člny MO-634. Po spojení všetkých dielcov sa na súlodie naloží automobilová technika a prepraví na druhú stranu Váhu.

Veliteľ súlodia rotný Ján Dziak velil v prvej polovici tohto roka ženijnému odmi-novaciemu družstvu v operácii ISAF v Afganistane na základni Kandahár. Cenné skúsenosti z pôsobenia v zahraničných misiách a operáciách majú aj mnohí ďalší príslušníci pontónovej roty. Či už to bolo v krajinách bývalej Juhoslávie (UNPROFOR, UNTAES, KFOR), v horúcej Afrike (UNMEE v Eritrei), na Cypre (UNFICYP), ale aj v operáciách Iracká sloboda v Iraku a v súčasnosti ISAF v Afganistane.

ZÁCHRANA I PREPRAVA CEZ VÁH

Príslušníci družstva čatára Branislava Pekárika demonštrujú svoju pripravenosť na záchranu civilného obyvateľstva z ohrozenej oblasti pomocou obojživelného pásového transportéra PTS-10. Najskôr naložia občanov na transportér a prevezú ich cez rieku. Neskôr takúto operáciu opakujú aj s civilným vozidlom – traktorom. Čatár Pekárik má z podobnej činnosti skúsenosti. Veď spoločne so svojimi vojakmi v roku 1998 evakuoval osoby pri záplavách v Seredi.

S vozidlom PTS-10 na vodnej hladine obratne manévruje jeho vodič, desiatnik Peter Belička. Pred tromi rokmi sa s vozidlom zúčastnil na záchranných prácach pri povodniach v obci Trstice na západnom Slovensku, pôsobil v operácii Iracká sloboda i na Cypre. Spomínaný obojživelný pásový transportér môže v prípade potreby prepraviť až 72 osôb, prípadne 12 ranených na nosidlách, či vozidlá a techniku až do hmotnosti 10 ton.

Príslušníci seredského ženijného práporu predviedli aj ukážku stavby mosta pomocou mostného automobilu AM-50, ktorý predtým pomocou súlodia prepravili na protiláhly breh rieky. Ženisti postavili na brehu prvý dielec mostného poľa. Ten dokáže v prípade potreby premostiť vodnú, či nejakú inú prekážku do šírky až 12 a pol metra a hĺbky do šiest metrov. Šírka mostovky je štyri metre. Celkovo možno pospájať až osem takýchto častí mosta.

Okrem spomínaných prác sú príslušníci seredského práporu pripravení aj na záchranu topiacich sa. Náorne to demonštruje na rýchlo tečúcom Váhu hliadka patrolujúca na člně Zodiak.

Pod velením čatára Michala Ščepka, ktorý patrí medzi najskúsenejších potápačov našich ozbrojených síl (má licenciu inštruktora medzinárodnej potápačskej asociácie TDI/SDI a absolvoval minulý rok kurz aj v USA), vyťahuje topiaceho sa z prúdu rieky, prepraví ho na breh a odovzdá zdravotníkom poľného zariadenia brigádneho typu BRIOB.

MAĎARI VYČISTILI VODU

Na praktických ukážkach sa zúčastňujú aj príslušníci maďarskej armády. Vojaci družstva na úpravu vody demonštrujú čerpanie vody priamo z rieky a jej následné spracovanie a úpravu. Moderná úpravňa dokáže zázraky. Z kalnej riečnej vody je po pomerne krátkom čase chutná pitná voda. Pripili si s ňou aj prítomní zástupcovia náčelníkov generálnych štábov Slovenska,

Maďarska, Rumunska a Ukrajiny spoločne s generálom Lubomírom Bulíkom.

Vyvrcholením praktickej ukážky na Váhu je zriadenie mostového prepraviska pomocou pontónovej mostnej súpravy. Vojaci 1. pontónovej roty nadporučíka Dluhoša najskôr na oboch brehoch rieky vytvorili brehové súlodia. Medzi ne bude vsunuté 80-tonové súlodie a tak sa vytvorí most. Veliteľom mosta je poručík Ján Smatana, ktorý sa zúčastnil aj na poslednom cvičení Blonde Avalanche na Slovensku v roku 2005 vo Vojanoch, na cvičeniach v Maďarsku, Rumunsku a na Ukrajine či spoločne so svojimi podriadenými minulý rok v Čechách na cvičení Pontón 2008 na Labe pri Litoměřiciach. Pred tromi rokmi velil ženijnjej čate v operácii ISAF v Afganistane. Vojaci úspešne vsunuli súlodie a spojili ho s brehovými.

Vznikol pontónový most. Vozidlo Tatra 815-PMS uskutočnilo zaťažkávaciu skúšku, ktorá je podmienkou na začatie prepravy. Postupne ním prešla ženijnná technika, ktorá plnila ďalšie úlohy cvičenia na druhom brehu Váhu. Okrem iného aj univerzálny nakladač UN-201, ktorý musel odstraňovať zával na cestnej komunikácii. Strojník nakladača slobodník Miroslav Fojtík patrí medzi najkúsenejších vojakov. Zúčastnil sa v operácii ISAF v Afganistane aj UNMEE v Eritrei. Nechýbal ani pri odstraňovaní následkov výbuchu munície vo Vojenskom opravárskom podniku v Novákoch. Záverečnou epizódou praktických ukážok cvičenia Plavá lavína 2009 je spozajzdnenie cestnej komunikácie pomocou mostného tanku MT-55.

VYVRCHOLENIE VÝCVIKU ŽENISTOV

Veliteľ roty nadporučík Robert Dluhoš od cvičenia očakával prehĺbenie praktických skúseností veliteľov v oblasti velenia a riadenia, ich zdokonalenie sa v anglickom jazyku. V prípade vojakov zasa splnenie praktických úloh pri prekonávaní vodných prekážok.

„S tým, čo predviedli, som spokojný. Najmä so snahou splniť úlohy v podmienkach mnohonárodného prostredia. Vzorom pre ostatných bol napríklad strojník člna čatár David Černý, či desiatnik Milan Sopkuliak, ktorý riadil prácu na jednom brehovom súlodí alebo veliteľ strojového družstva rotný Martin Kostra,“ konštatuje veliteľ roty. Jeho nadriadený, veliteľ seredského ženijného práporu podplukovník Miroslav Marcin pripomína, že pre príslušníkov útvaru to bolo vlastne vyvrcholenie tohtoročného praktického výcviku.

Cvičiacim vojakom štyroch armád poďakoval vo svojom príhovore aj starosta obce Kráľová nad Váhom František Bergendy, v ktorej katastrofe sa praktické ukážky uskutočnili. Vyjadril presvedčenie, že v prípade potreby sa môžu občania plne spoľahnúť na ich účinnú pomoc.

Na záver slávnostného ceremoniálu veliteľ cvičiaceho ženijného práporu major Dalibor Jelínek odovzdal podplukovníkovi ozbrojených síl Ukrajiny Volodymyrovi Moisejcevi „Putovnú knihu mnohonárodného ženijného práporu TISA“, ktorá je symbolom velenia práporu. V budúcom roku preberá veliteľskú štafetu práve Ukrajina, ktorá bude zároveň hostiteľskou krajinou spoločného cvičenia Blonde Avalanche 2010.

Text a foto Jozef ŽIAK

PROJEKT TISA

Mnohonárodný ženijný prápor TISA bol vytvorený na základe medzivládnej dohody, podpísanej 18. januára 2002 v Budapešti medzi Slovenskom, Maďarskom, Rumunskom a Ukrajinou. Základným poslaním práporu je poskytovať pomoc miestnemu obyvateľstvu a pomáhať pri katastrofách v povodí rieky Tisa.

Prápor sa môže zúčastniť na týchto činnostiach na základe žiadosti jednej zo zmluvných strán. Činnosť koordinuje Riadiaca skupina, ktorá je zložená zo všetkých zmluvných strán. Zasadnutia sa môžu uskutočňovať na úrovni štátnych tajomníkov (v praxi sú to však väčšinou zástupcovia náčelníkov generálnych štábov účastníckych krajín).

Prápor je zložený z medzinárodného veliteľstva a národných jednotiek (tzv. modulov). Početný stav práporu nepresiahne 800 osôb (teda národné moduly majú najviac 200 osôb). V súčasnosti za slovenskú stranu vyčleňuje pre tento prápor sily a prostriedky seredský ženijný prápor.

Príprava mnohonárodného práporu sa uskutočňuje formou veliteľsko-štábných cvičení pod názvom Blonde Avalanche (Plavá lavína) vždy na území predsedajúcej krajiny. Prvé cvičenie sa uskutočnilo v roku 2003 v Maďarsku. Na Slovensku bolo takéto cvičenie v roku 2005 vo Vojanoch a v tomto roku v Sereďi-Kráľovej nad Váhom a vo VVP Lešť. Tohtoročné cvičenie na Slovensku bolo prelomové, lebo po prvý raz sa uskutočnilo aj čiastočné vyvedenie vojsk (slovenská ženijná rota a maďarské spojovacie družstvo a družstvo na úpravu vody). Budúce cvičenie Blonde Avalanche 2010 sa uskutoční na území Ukrajiny.

Generálny riaditeľ Sekcie obrannej politiky, medzinárodných vzťahov a legislatívy MO SR
Júlíus DEMETRIAN:

Ak chceš mier, pripravuj sa (aj) na mier

• *Pán generálny riaditeľ, práve keď pripravujeme tento rozhovor, vrcholia prípravy na neformálne zasadnutie ministrov obrany členských krajín NATO na Slovensku. Mohli by ste aj vy charakterizovať význam tohto podujatia?*

- Myslím si, že význam tohto podujatia je pre Slovensko obrovský a nadčasový. Bude to prvé neformálne rokovanie ministrov obrany členských krajín Aliancie na Slovensku a bude to prvé rokovanie, na ktorom sa bude prezentovať nový tajomník NATO po nástupe do svojej novej funkcie. V neposlednom rade bude výnimočným tým, že agenda, ktorá sa bude prerokovávať, je dôležitá a bude určovať ďalšie smerovania Aliancie v zmysle transformačného úsilia, ako aj pôsobenia Aliancie a jej členských krajín v operáciách so špecifickým dôrazom na operáciu v Afganistane.

• *Slovensko je päť rokov riadnym členom Aliancie. Aké najdôležitejšie výzvy nám z tohto členstva vyplývajú v ďalšom období?*

- Tých päť rokov je príležitosť na bilancovanie, aby sme si vyhodnotili, kde sme sa dostali za toto obdobie. Treba tiež povedať, že aj obdobie pred vstupom do Aliancie bolo ťažké, že sme prechádzali turbulentným vývojom a zme-

škali prvý vlak do Aliancie. Členstvo v NATO a EÚ je pre nás naplnením našich národných ambícií. Je potvrdením toho, že Slovensko do týchto dvoch elitných klubov patrí historicky a civilizačne, ako aj hodnotami, ktoré uznávame. Slovenská republika adekvátne prispieva do spôsobilostného rámca, čím si zachováva vysokú mieru kredibility a dôveryhodnosti. Špeciálne v Aliancii ide o to, aby sa zladila politická vôľa krajín s adekvátnym poskytnutím spôsobilosti v rámci operácií Aliancie, ktoré sú často vnímané ako katalyzátor dôveryhodnosti členov. Ide tiež o to, že bezpečnostná situácia sa výrazne odlišuje od tej v minulosti. Nové fenomény bezpečnostného prostredia prinášajú odlišný spôsob a rozsah reakcie na ne. Toto prostredie je charakteristické svojimi novými výzvami, rizikami a adekvátne tomu sa musí prispôbovať aj spôsobilosť ozbrojených síl, vrátane tých našich.

• *Podľa najnovšieho reprezentatívneho sociologického výskumu zo septembra tohto roka hodnotí 59 % slovenských obyvateľov členstvo Slovenska v NATO pozitívne, negatívnych odpovedí bolo 13 %. Na otázku, či je na udržanie bezpečnosti potrebná taká organizácia, ako je NATO, odpovedalo áno až 75 % z 1 112 opýtaných osôb,*

13 % malo opačný názor. Aj keď sú to veľmi pozitívne čísla, čo by ste povedali tým, ktorí naše členstvo v NATO hodnotia záporne?

- Myslím si, že tie čísla sú pomerne slušné. Tu pritom možno spomenúť, že aj u nás mnohí zo skeptikov po skončení studenej vojny prinášali rôzne všelieky, ako by mala nová svetová bezpečnosť vyzeráť bez NATO. Tieto kuvické hlasy neboli správne. NATO sa preukázala ako organizácia, ktorá vyhrala studenú vojnu bez jediného výstrelu. Je nemyšliteľné vôbec uvažovať o tom, že členské štáty od seba odhodajú takúto osvedčenú bezpečnostnú poistku kolektívnej obrany. Navyše, zmenilo sa bezpečnostné prostredie, zmenili sa výzvy, ktoré sú často zradnejšie a zákernejšie, ako to bolo v minulosti. O to je potrebnější kľúčová politická vôľa a tomu primerané spôsobilosti poskytovať kapacity a takýmto bezpečnostným výzvam čeliť, eliminovať ich alebo sa im vyhnúť.

• *Je rozloženie slovenského vojenského príspevku v operáciách medzinárodného krízového manažmentu v súčasnosti optimálne?*

Treba povedať, že v minulosti sme venovali väčšiu pozornosť operáciám OSN. Bola to dobrá predpríprava na fungovanie v iných organizáciách. V súčasnosti sa dívame na operácie racionálnejšie, vyvázenejšie. Keďže sme členom NATO a EÚ, tak chceme venovať adekvátny príspevok aj v rámci týchto zoskupení. Treba zároveň povedať, že súčasné operácie ukazujú, že NATO sa bude v budúcnosti spoliehať aj na ďalšie organizácie. Je to najmä EÚ a OSN,

ako aj iné bezpečnostné zoskupenia či ďalší svetoví aktéri – napríklad Svetová banka, OECD alebo Medzinárodný menový fond. V tomto smere kľúčoví sú tí hráči, ktorí sú nad rámcom národných štátov a môžu svojím vplyvom a vôľou prispieť ku kreovaniu tzv. komplexného prístupu. Ten je zárukou, že napríklad konflikt, ktorý sa rozhorel, môže byť čím skôr ukončený. Ďalej prichádza fáza, ktorá je nemenej dôležitá - a niekedy možno ešte dôležitejšia. Je ňou fáza stabilizácie a rekonštrukcie po konflikte. Dlho sa hovorilo, že ak chceš mier, pripravuj sa na vojnu. Dnes navyše platí – ak chceš mier, pripravuj sa na mier. Ukazuje sa totiž, že vyhrať konflikt sa dá, ale vyhrať mier je čoraz zložitejšie. V konečnom dôsledku ide o to, aby ľudia, ktorí boli sužovaní konfliktom, čím skôr pocítili transformovanie vojenskej prítomnosti do prítomnosti civilnej. Stávať školy, zdravotnícke zariadenia, kreovať miestnu samosprávu, kreovať základný bezpečnostný rámec tak, aby miestna komunita prebrala zodpovednosť za krajinu do vlastných rúk – v tom je cesta budúcnosti, na ktorú sa budeme musieť pripraviť aj my.

Pavol VITKO
 Foto **Peter DOVINA**

Chopok povedal nie

V poslednom období pri čoraz častejších požiaroch v ťažko dostupných horských oblastiach Slovenska nechýbajú pri hasení ani príslušníci prešovského vrtuľníkového krídla generálplukovníka Jána Ambruša. Úspešne pomáhali pri likvidovaní ničivého ohňa aj vo vysokohorských oblastiach Nízkych či Vysokých Tatier. Boli pri hasení ohňa v ťažko prístupných roklinách v okolí Starých Hôr, v Lopušnej doline i v Slovenskom raji. Aby boli na takéto zásahy pripravení, musia absolvovať potrebný tréning. Jeho súčasťou je aj nácvik pristávania na druhom najvyššom vrchu Nízkych Tatier, 2024 metrov vysokom Chopku v polovici septembra.

Pod jeho vrcholom sa nachádza obľúbená Kamenná chata, komunikačná i meteorologická stanica. Kúsok odtiaľ si kamenné návršie v polovici septembra vybrali za miesto svojho výcviku.

VIETOR ROBIL PROBLÉMY

„Podľa dohody so Správou Národného parku Nízke Tatry máme vyčlenený dva razy do roka priestor Chopka na nácvik pristávania vo vysokohorských podmienkach. Naším cieľom bolo pripraviť na prípadné zásahy proti požiarom v horských podmienkach predovšetkým mladších, menej skúsených pilotov. V súčasnosti je vycvičených už zhruba 80 percent pilotov Mi-17. Mnohé naše osádky získali potrebné skúsenosti v tomto roku počas pôsobenia v misii Európskej únie EUFOR na území Bosny a Hercegoviny i minulý rok v operácii NATO v silách KFOR v Kosove. V oboch prípadoch mali

možnosť pristávať na kopcoch vo výškach nad dvetisíc metrov,“ hovorí veliteľ letky major Ladislav Malák, ktorý bol v Bosne i v Kosove veliteľom slovenského vrtuľníkového kontingentu.

Okrem neho majú bohaté skúsenosti s pristávaním vo vysokohorských podmienkach aj majori Jozef Krupár a Peter Kríž, kapitán Peter Bublín, ale rovnako aj mladší piloti nadporučíci Marek Homola, Vojtech Pitron či Milan Zubrický.

S narastajúcou nadmorskou výškou je ovládanie stroja náročnejšie. So stúpajúcou výškou postupne klesá ťah motorov, záloha jeho výkonu. Piloti sa často musia vyrovnávať s nepriateľným vetrom. Najmä nárazový vietor urobí poriadne problémy. Napokon, ukázalo sa to aj na Chopku. V prvý deň dul na hrebeni Nízkych Tatier nepriateľný nárazový vietor od juhu. Skúsený pilot major Malák sa síce snažil čo najviac priblížiť k miestu vyhradenému na pristátie vrtuľníka, ale prudký nárazový vietor mu pristátie znemožnil. „Improvizovaná plocha na pristávanie nie je celkom rovná. Je trochu do kopca, všade naokolo sú veľké kamene. Vietor presiahol hranicu 15 metrov za sekundu. Výcvik by nebol bezpečný. Dnes to musíme vzdať,“ poznamenal skúsený pilot a vrtuľník ešte raz zakrúžil nad vrcholom Chopka a odletel preč. Jeho snahu o pristátie pozorovali turisti i pracovníci horskej služby, ktorí práve začali osadzovať na hrebeni dlhé drevené palice zimného značenia horských chodníkov.

NAJHORŠIA BOLA ŠAR PLANINA

V nasledujúci deň urobili prešovskí vrtuľníkari ďalší pokus. Vietor síce ustal, ale rýchlo sa približovala oblač-

nosť a na vrchole Chopka začalo pršať. Major Malák pri oblete mohol znova konštatovať, že podmienky na výcvik sú nevyhovujúce. Čoskoro po odlete vrtuľníka a jeho návrate na prešovské letisko zahalili hrebeň Nízkych Tatier husté oblaky a spustil sa silný dážď. Žiaľ, aj takéto výkyvy počasia bývajú vo vysokohorských podmienkach.

Major Ladislav Malák o nich vie svoje. Kopce bývajú poriadne zradné. Podľa neho aj v Bosne, kde pristávali vo výškach nad dvetisíc metrov, sa často veľmi rýchlo dokázalo zmeniť počasie. Ale asi najhoršie spomienky má na pristávanie na končiarí hraničného pohoria Šar Planina medzi Kosovom a Macedónskom. „Dul nepriateľný nárazový vietor. Pristávalo sa v uzavretej kotlině, kde bolo silné prúdenie vzduchu, nepriateľná turbulencia. Práve na ovládanie stroja v obdobných podmienkach musia byť naši piloti, ktorí často zasahujú pri hasení lesných požiarov, pripravení. Veď menej skúseného pilota by dokázal náhly poryv vetra prevrápiť a mohla by nastať katastrofa. Preto kladieme taký dôraz na prípravu pilotov na spomínané zásahy vo vysokohorských podmienkach. Chceli by sme urobiť obdobný dohovor aj v Západných Tatrách a vyskúšať si pristátie na niektorom z jeho končiarov,“ poznamenáva na záver major Ladislav Malák. Osádky vrtuľníkov Mi-17 z prešovského vrtuľníkového krídla sa v poslednom období výraznou mierou podieľali na uhasení všetkých väčších lesných požiarov na území Slovenska. A chcú byť čo najlepšie pripravení na ich likvidáciu a prípadnú záchranu ľudských životov aj v budúcnosti.

Text a foto Jozef ŽIAK

10 rokov v Kosove

V septembri tohto roku sme si pripomenuli desiate výročie pôsobenia slovenských vojakov na juhu Balkánu, v provincii Kosovo. Spomínaných desať rokov by sme vám, vážení čitatelia, chceli pripomenúť aj v našom časopise Obrana. Na nasledujúcich desiatich stranách sme sa snažili výberom z článkov, uverejnených v našom časopise, ale aj prostredníctvom rozhovorov s náčelníkom Generálneho štábu OS SR generálom Ľubomírom Bulíkom, prvým veliteľom slovenského kontingentu, dnes brigádnym generálom Ondřejom Novosadom, súčasným veliteľom majorom Vladimírom Grišlom i spomenutím leteckej tragédie v Hejchoch viac priblížiť spomínané desaťročie.

DO KOSOVA CEZ ALBÁNSKO

Slovenská vojenská prítomnosť v Kosove má svoje prvpočiatky v takmer dvojmesačnom pôsobení v susednom Albánsku v operácii AFOR (Albania Force). Na jar 1999 vyvrcholila kríza v Kosove. Jej výsledkom bolo takmer milión prevažne albánskych utečencov z tejto juhosrbskej provincie, ktorí ušli pred juhoslovanskou armádou a srbskými polovojenskými milíciami. Útočisko našli v susedných krajinách, najmä v Albánsku a v Macedónsku. V záujme kontroly bezpečnosti v oblasti a zabránenia humanitárnej katastrofy v tejto krajine, ktorá je jednou z najchudobnejších v Európe, sa uskutočnila operácia Spojenecký prístav (Allied Harbour).

V jej rámci NATO prostredníctvom 8-tisíc príslušníkov misie AFOR zorganizovalo účinnú pomoc pre kosovských utečencov.

Národná rada SR rozhodla 1. júna 1999 o vyslaní ženijnej jednotky vtedajšej Armády SR v počte 40 príslušníkov do síl AFOR. Slovenský kontingent bol zostavený z vojakov martinského práporu okamžitej reakcie. Pod vedením majora Jána Jurkeníka boli pripravení na budovanie a údržbu ubytovacích zariadení a komunikácií v Albánsku. Koncom júla 1999 jednotka odišla do spomínanej oblasti a svoje úlohy plnila až do začiatku septembra. Potom sa presunula do Kosova. Do Campu Casablanca neďaleko mesta Suva Reka, kde sa včlenila do síl KFOR pod velením NATO.

AKO SA LÁMALI ĽADY

Keď sa slovenskí vojaci dostali do Albánska, nečakalo ich nič príjemné. Všade bolo plno biedy a tisíce utečencov. Navyše Albánci z Kosova pripomínali s bielo-modro-červenou trikolórou a dvojkrížom v štátnom znaku na vozidlách až príliš štátne symboly pre nich nenávidenej Juhoslávie a Srbska. Navyše aj naša reč im znela podobne ako srbochorvátčina. Preto sa podľa vtedajšieho nadrotmajstra Jaroslava Ďurďika (neskôr sa zúčastnil ešte jednej rotácie v silách KFOR) nemožno čudovať, že sa na našich vojakov veľmi priateľsky nepozerali. Niekedy im dokonca aj pohrozili zaťatými päsťami.

„Cítili sme bariéru. Delila nás od ľudí, ktorým sme prišli pomôcť a boli sme z toho dosť nešťastní. Situácia sa začala meniť postupne. Tu sa našim vojakom podarilo vyslobodiť prevrátené preťažené vozidlo s utečencami a poskytnúť im prvú pomoc, tam sme opravili totálne rozbitú komunikáciu. No a napokon sme včasným zásahom, ošetrovaním a následným transportom zachránili život jedného utečenca. Odtedy sa postoj obyvateľov k nám úplne zmenil,“ spomína Jaroslav na chvíle, v ktorých sa rodil najskôr rešpekt a neskôr aj priateľstvo.

V RAKÚSKOM PRÁPORE

Od 7. septembra 1999 pôsobili naši vojaci v operácii pod velením NATO KFOR (Kosovo Force). Boli zaradení spoločne so švajčiarskymi vojakmi do rakúskeho práporu (AUSCON) a pôsobili v južnej časti Kosova, v sektore pod nemeckým velením. Až do marca 2002 Slováci vo svojom sektore opravovali cesty a ďalšie komunikácie, uskutočňovali odminovacie práce, aby pomohli zabezpečiť mierový život v oblasti.

A to všetko v čase, keď neboli zriedkavosťou prepady, rabovanie a vypalovanie domov, kostolov i kláštorov. Po nociach sa najmä v odľahlých oblastiach a osadách neraz ozývali výstrely. Nastal čas odvety. Miestni Albánci si často vylievali svoju zlosť a bezmocnosť za zavraždenie rodín, blízkych na svojich susedoch Srboch (hoci tí na tom vo väčšine prípadov neniesli vinu, skutoční vrahovia – členovia srbských polovojenských jednotiek už boli dávno preč z Kosova). Takéto výbuchy zlosti vypukli vždy po odhalení niektorého z masových hrobov, v ktorých boli nájdení povraždení miestni Albánci. Často aj deti...

V okresnom meste Suva Reka a jeho blízkom okolí spoločne s Rakúšanmi a Švajčiarmi postavili aj niekoľko detských ihrísk a športovísk, ako aj ďalšie objekty občianskej vybavenosti. Prvým veliteľom slovenského kontingentu bol dnešný brigádny generál Ondřej Novosad (jeho spomienky na spomínané obdobie nájdete na 13. strane).

SPOLOČNÝ ČESKO-SLOVENSKÝ PRÁPOR

Dohodu o vytvorení a pôsobení spoločného česko-slovenského práporu KFOR podpísali vtedajší ministri obrany oboch krajín Jaroslav Tvrdík a Jozef Stank 18. októbra 2001. Spoločný prápor pôsobil v rámci mnohonárodnej brigády Stred pod operačným velením Fínska. V prápore bolo okrem 400 českých vojakov aj 100 slovenských. Mechanizovanému 1. česko-slovenskému práporu velil podplukovník českej armády Jiří Dragan, jeho zástupcom a zároveň veliteľom slovenskej mechanizovanej rotý bol major Ivan Kováč.

Postupne od 19. februára 2002 (v operačnej pohotovosti bol prápor od 1. marca 2002) prebrali vojaci nový priestor zodpovednosti. Predstavovalo ho územie s rozlohou 120 kilometrov štvorcových. Jeho súčasťou bolo aj strázenie 42-kilometrového úseku administratívnej hranice medzi Kosovom a Srbskom v hornatom, ťažko prístupnom teréne. Ešte koncom februára 2002 prevzali vojaci spoločného práporu ďalšie územie od britskej jednotky. Celkovo zodpovedali za priestor s rozlohou 248 kilometrov štvorcových v sektore Stred. Hlavnou základňou práporu sa stal Camp Šajkovac, kde bolo umiestnené aj velenie práporu.

Od septembra 2002 prevzali českí a slovenskí vojaci zodpovednosť aj za časť priestoru švédskemu práporu. Pod ich kontrolou sa ocitlo územie s rozlohou 880 kilometrov štvorcových. Vojaci práporu uskutočňovali v priestore zodpovednosti pravidelné monitorovanie, najmä dôležitých objektov formou patrolovania. Zaisťovali lokálnu infraštruktúru, zabezpečovali postupný a bezpečný návrat utečencov do provincie, ako aj

nepretržité strázenie srbskej minority, poskytovali pomoc humanitárnym organizáciám a ich aktivitám na území Kosova. Vytvárali postupné podmienky na obnovu mierového spoluzitia kosovských Srbov a Albáncov v operačnom priestore práporu.

ROZŠÍRENIE MANDÁTU I VRTUĽNÍKOVÁ JEDNOTKA

V roku 2004 bol mandát slovenskej jednotky v KFOR rozšírený na spoločný operačný priestor na celý západný Balkán. Po reorganizácii operácie KFOR sa slovenská jednotka stala od 1. augusta 2005 súčasťou mnohonárodnej brigády Stred (MNB-C). Spomínaná brigáda pozostávala z národných jednotiek: Írska, Švédska, Fínska, Lotyšska, Českej republiky a Slovenska. Začiatkom roka 2006 bola slovenská jednotka posilnená o čatu logistickej podpory a jej početný stav sa zvýšil na 135 osôb.

V období od 16. decembra 2007 do 16. júna 2008 pôsobila v KFOR aj slovenská vrtuľníková jednotka z prešovskej leteckej základne s dvoma modernizovanými vrtuľníkmi Mi-17M (spolu 35 príslušníkov lietajúceho a zabezpečovacieho personálu). Zo základne Šajkovac plnili prepravné a monitorovacie lety (prepravu osôb a VIP osôb, ale i zásahových tímov, ako aj materiálu v kabíne a v podvese) v prospech velenia KFOR, najmä mnohonárodnej brigády Stred. Vrtuľníky boli zároveň vybavené a pripravené v prípade potreby zasahovať aj pri hasení lesných požiarov.

Od júla 2008 Slovensko rozšírilo svoju účasť v Kosove o štyroch dôstojníkov na veliteľstve brigády a jedného vo veliteľstve KFOR a početný stav jeho príslušníkov v operácii na podporu mieru pod velením NATO KFOR dosiahol 137 osôb (v súčasnosti dosiahol početný stav 139 príslušníkov OS SR). Veliteľom terajšieho slovenského kontingentu je major Vladimír Grišlo (viac si prečítajte v rozhovore s ním na strane 19) a pozostáva predovšetkým z príslušníkov levičského mechanizovaného práporu.

Dvojstranu pripravil **Jozef ŽIAK**

KOSOVO

Juhosrbská provincia Kosovo má rozlohu necelých 11 tisíc kilometrov štvorcových. Susedí s Albánskom, Čiernou Horou, Srbskom a Macedónskom. Územie sa stalo v 12. storočí súčasťou Srbska, neskôr dokonca jeho duchovným centrom. V roku 1389 na Kosove poli Srbov porazili Turci a krajina sa ocitla na dlhé stáročia pod osmanskou nadvládou. Po neúspešných srbských povstaniach v rokoch 1689 – 1690 mnoho Srbov Kosovo opustilo. Na ich miesto prišli Albánci (v Kosove žili už predtým, ale v menšom počte), ktorí predtým prijali islam. Po roku 1918 sa Kosovo stalo súčasťou Kráľovstva Srbov, Chorvátov a Slovincov, neskôr premenovaného na Juhosláviu (s tým sa miestni Albánci nikdy nezmierili). Počas druhej svetovej vojny bolo Kosovo súčasťou Albánska okupovaného Talianskom. V tom období sa do Kosova prísťahoval väčší počet Albáncov.

Po opätovnom pripojení k Juhoslávii po druhej svetovej vojne mala provincia dlho autonómiu. Počet Albáncov vplyvom vysokej pôrodnosti neustále narastal, počet Srbov stagnoval. V rokoch 1989 – 1990, keď juhoslovanské vedenie v značnej miere obmedzilo autonómne práva Kosova, začalo napätie medzi národnosťami prudko rásť. Postupne vyúsťilo do ozbrojených konfliktov. Začiatkom roka 1999 státisíce Albáncov opustili Kosovo pred terorom srbských polovojských organizácií (s tichým súhlasom ústrednej belehradskej vlády).

Miloševićov režim diplomatické riešenie konfliktu, hroziaceho prerásť v humanitárnu katastrofu najväčších rozmerov od konca druhej svetovej vojny, neustále ignoroval. Preto začalo NATO 24. marca 1999 letecké útoky proti Juhoslávii (najmä vojenským a komunikačným cieľom, vojenskej infraštruktúre...). V priebehu júna 1999 Kosovo postupne opustila juhoslovanská armáda. Na jej miesto prišli medzinárodné sily KFOR pod velením NATO. S cieľom zabezpečiť v provincii poriadok a znížiť medzi etnické napätie. Územie Kosova bolo rozdelených na päť vojenských zón: nemeckú, francúzsku, americkú, britskú a taliansku.

Napriek snahe a postupnému upokojeniu situácie a masívnej medzinárodnej ekonomickej a humanitárnej pomoci, sa doposiaľ nepodarilo zabezpečiť do Kosova návrat vyše štvrt milióna pôvodných nealbánskych obyvateľov (najmä Srbov, Černohorcov a Rómov). Dnes žijú v Kosove asi 2 milióny obyvateľov, z nich vyše 90 percent tvoria Albánci. Albánski predstavitelia provincie jednostranne vyhlásili 17. februára 2008 nezávislosť Kosova, ktorú doteraz uznalo vyše 50 štátov sveta (Slovenská republika medzi nimi nie je).

Velitelia slovenského kontingentu

- pplk. Ondřej NOVOSAD (september 1999 – september 2000)
- pplk. Miroslav ČIČMAN (september 2000 – august 2001)
- pplk. Štefan IVAN (august 2001 – január 2002) †
- mjr. Ivan KOVÁČ (január 2002 – júl 2002)
- mjr. Alexander KOLLÁRIK (júl 2002 – február 2003)
- mjr. Vojtech MOJZES (február 2003 – október 2003)
- mjr. Ján PARIMUCHA (október 2003 – december 2004)
- mjr. Jozef ŠÚRY (december 2004 – júl 2005)
- pplk. Ľuboš BALUCHA (júl 2005 – január 2006) †
- pplk. Gabriel KERKEŠ (január 2006 – júl 2006)
- pplk. Ján JASENOVEC (júl 2006 – január 2007)
- pplk. Bartolomej HOBLÁK (január 2007 – júl 2007)
- pplk. Milan SLEZÁK (júl 2007 – január 2008)
- pplk. Zoltán IBOŠ (január 2008 – júl 2008)
- pplk. Alexander KOLLÁRIK (júl 2008 – január 2009)
- pplk. Vojtech MOJZES (január 2009 – júl 2009)
- mjr. Vladimír GRIŠLO (júl 2009 – január 2010).

† zahynuli pri leteckej havárii An-24 19. januára 2006 pri návrate z Kosova do vlasti

Odvádzate profesionálnu prácu

Náčelník Generálneho štábu Ozbrojených síl Slovenskej republiky generál Ľubomír Bulík v posledných rokoch neraz navštívil našich vojakov pôsobiacich v Kosove. Stretával sa s nimi pri ich príprave na vyslanie do operácie, často bol prítomný aj pri ich návrate z Kosova. Usiloval sa, aby vojaci v operácii NATO KFOR boli čím skôr vybavení všetkým potrebným materiálom a výstrojom na ich činnosť.

• *Pán generál, slovenskí vojaci sú už 10 rokov súčasťou operácie NATO v Kosove. Čo priniesla účasť v KFOR pre naše ozbrojené sily?*

Účasť v operáciách medzinárodného krízového manažmentu, nielen v Kosove, je pre naše ozbrojené sily neoceniteľnou príležitosťou skvalitniť úroveň ozbrojených síl ako takých. Operácie pod vlajkou NATO umožňujú zladíť naše operačné postupy s postupmi štandardne používanými v iných krajinách NATO. V zásadných oblastiach, ako je technika, výstroj, spojenie a logistika, sme plne kompatibilní. Porovnávanie našich vojakov z hľadiska materiálneho zabezpečenia s partnermi je prirodzené a vieme, kde máme rezervy. Práca našich profesionálnych vojakov v medzinárodnom prostredí a získané skúsenosti na rôznych úrovniach velenia a riadenia prináša pozitíva aj v ich neskoršom pôsobení v štruktúrach Ozbrojených síl SR. Nastavujeme prostredie tak, aby všetky získané skúsenosti boli využité, s cieľom skvalitňovať budúcu prípravu do operácií. Služba v operácii KFOR nám, žiaľ, priniesla aj najväčšiu tragédiu v novodobých dejinách Slovenska. Chcel by som vzdať úctu všetkým, ktorým osud nedožičil vrátiť sa z náročnej operácie späť k svojim blízkym a ktorí položili svoje životy pri plnení služobných povinností.

• *V priebehu spomínaného obdobia pôsobili naši vojaci najskôr v spoločnom rakúsko-švajčiarsko-slovenskom prápore v južnom sektore v Suva Reke, potom zasa v rámci spoločného česko-slovenského práporu v Šajkovaci a v súčasnosti je náš kontingent súčasťou účelového zoskupenia Stred a v minulom roku bola súčasťou síl KFOR aj naša vrtulníková jednotka. Čo priniesli tieto jednotlivé etapy našej prítomnosti v Kosove?*

Každá z týchto etáp pôsobenia OS SR mala inú, svoju vlastnú dimenziu. V počiatočnom štádiu to boli jednotky ženijné, ktoré zabezpečovali obnovu vojnou zasiahnutých území, ako aj podporu pre spolupôsobiace jednotky. Aktualizované potreby Aliancie v danom prostredí nás viedli k transformácii jednotky na plnenie úloh patrolovacej, strážnej a humanitárnej služby. Vrtulníková jednotka sa tiež ukázala ako nezastupiteľná súčasť veliteľstva KFOR a pôsobila na celom území v prospech veliteľa operácie.

• *Súčasťou našej prítomnosti je aj humanitná pomoc miestnemu obyvateľstvu bez ohľadu na jeho národnosť. S čím sa môžeme pochváliť v tejto oblasti?*

Príslušníci OS SR zaradení v jednotkách Civilno-vojenskej spolupráce (Civil-Military Cooperation – CIMIC) a Styčných monitorovacích tímoch (Liaison Monitoring Teams – LMT) poskytujú obyvateľstvu pomoc v rámci svojej pôsobnosti a veľakrát aj nad tento rámec. Taktiež ostatní príslušníci jednotky KFOR majú svoj podiel na budovaní vysoko pozitívneho obrazu OS SR v mieste pôsobenia, cez humanitárne projekty. Za všetky by som spomenul nezištnú pomoc lekárov našej jednotky, ktorí boli bez ohľadu na čas a miesto nápomocní pri riešení zdravotných problémov miestneho obyvateľstva, ktoré sa v našich podmienkach javia ako triviálne, ale pre obyvateľov Kosova sú životne dôležité.

• *Pán generál, v priebehu našej prítomnosti v Kosove došlo k radikálnym zmenám aj v našich ozbrojených silách (stali sme sa členmi NATO i EÚ, ozbrojené sily boli profesionalizované). Ako sa tieto spomínané zmeny odrazili na našej účasti v operácii KFOR?*

Na pôsobenie našich vojakov v operácii KFOR, tieto zmeny nemali zásadný vplyv. Ale z pohľadu Aliancie sa nám otvorili dovtedy zavreté dvere v oblastiach získavania informácií, plánovacieho procesu a modernizácie.

• *Máte možnosť porovnávať za tie roky počas svojich návštev u našich vojakov v Kosove aj úroveň ich výstroja a celkového zabezpečenia. Ako z vášho pohľadu vyzerá*

ich celková vybavenosť (výstrojom, materiálom, technikou, výzbrojou...?). S čím ste spokojný a čo, naopak, bude potrebné v budúcnosti ešte doplniť?

Celková úroveň výstroja a vyzbrojenia príslušníkov Ozbrojených síl Slovenskej republiky plniacich úlohy v operácii KFOR je primeraná našim možnostiam a plneným úlohám. Je samozrejmé, že proces neustáleho zlepšovania podmienok našich vojakov nie je uzavretý, ale pristupujeme k nemu ako k živému organizmu. Novozavedené prostriedky, ako napríklad nosný modulárny systém, balistická prilba, nepriestrelná vesta, termobieližeň a iné, len dopĺňajú celkovú mozaiku zabezpečenia našich vojakov. Pretože ochrana zdravia a životov našich vojakov je pre nás štandardom, ktorý neustále zvyšujeme.

• *Pri svojich cestách do Kosova sa stretávate s predstaviteľmi velenia KFOR, aký je ich pohľad na slovenských vojakov, úroveň plnenia ich úloh?*

Môžem zodpovedne a s hrdosťou povedať, že naši vojaci odvádzajú v prospech Aliancie v operácii KFOR vysoko profesionálnu prácu. Spokojnosť na všetkých úrovniach vyjadrujú nielen velitelia MNTF (C), ale aj velitelia KFOR pri všetkých mojich cestách do tejto oblasti. Naši vojaci sú pravidelne oceňovaní medailami za službu v tejto aliančnej operácii. Dôležitá je však aj spokojnosť domáceho obyvateľstva s našou prítomnosťou v regióne.

Text a foto Jozef ŽIAK

Prvý veliteľ kontingentu

Slovenskí vojaci pôsobia v operácii KFOR v Kosove od 7. septembra 1999. Prvým veliteľom slovenského kontingentu bol vtedajší podplukovník, dnes brigádny generál a veliteľ prešovskej mechanizovanej brigády Ondřej Novosad. V tejto pozícii pôsobil na Balkáne od septembra 1999 do septembra nasledujúceho roka.

• Vráťme sa aspoň na chvíľu znova do obdobia pred desiatimi rokmi. S akými predstavami, predsavzatiami ste vtedy odchádzali na horúci Balkán?

Veľmi dobre si pamätám na môj odchod do operácie Joint Guard do Kosova v auguste 1999.

Bol to okrem iného rok úplného zatmenia Slnka. Naša príprava vo vtedajšej Výcvikovej základni mierových síl OSN v Nitre práve vrcholila. Mojou úlohou bolo jednotku po komplexnom výcviku pripraviť na odchod do misie. Samozrejme, že sa na tom podieľal celý kolektív ľudí spomínanej nitrianskej výcvikovej základne. Na železničnej stanici v Nitre sme naložili vlakovú súpravu technikou a materiálom. Do osobných vozňov nastúpili príslušníci jednotky. Začala sa dlhá cesta, ktorá, ak sa nemýlim, trvala päť dní. Viedla zo Slovenska cez Maďarsko, Rumunsko, Bulharsko, Grécko do Macedónska, odkiaľ jednotka začiatkom septembra prešla do Kosova. Na rozdiel od príslušníkov jednotky som už vedel, čo ma asi čaká, lebo som bol v priestore budúceho pôsobenia jednotky na rekognoskácii spoločne s

rakúskymi a švajčiarskymi kolegami. S nimi sme vytvorili jeden prápor. Už vtedy ma Kosovo upútalo. Je to nádherná krajina. Okolo centrálnej kotliny sú zo všetkých strán vysoké hory, ktoré ju oddeľujú od svojich susedov: Albánska, Čiernej Hory, Srbska i Macedónska. Dosahujú a neraz i prekračujú výšku našich tatranských štítov. Môj prvý dojem po pristáti na letisku v Prištine bol veľmi silný. Všade navôkol boli holé kopce s trávou spálenou od slnka, bez stromov. Som presvedčený, že istá tvrdosť miestnych obyvateľov pramení nielen z vojnového konfliktu, ale aj zo spomínaných geografických podmienok.

• Slovenskí vojaci sa stali v Suva Reke súčasťou mnohonárodného práporu pod rakúskym velením. Aké boli začiatky ich pôsobenia priamo v Kosove?

Boli sme dislokovaní v sektore Juh v štruktúre mnohonárodného práporu (spolu so Švajčiarmi) pod rakúskym velením. Spomínaný prápor patrila do medzinárodnej brigády pod nemeckým velením. V rámci rakúskeho mechanizovaného práporu pôsobila slovenská ženijná jednotka. V čase môjho pôsobenia v Kosove jej velili majori Ján Jurkeník a Oto Beňo. Obaja dôstojníci boli skvelí odborníci a výborní velitelia. Veľmi dobre sa mi s nimi spolupracovalo. Dnes už nie sú v radoch ozbrojených síl, ale aj touto cestou by som im veľmi rád poďakoval za vykonanú prácu. Slovenskí vojaci po celý čas pôsobenia v medzinárodnom prápore (od septembra 1999 do februára 2002) plnili predovšetkým úlohy operačného odminovania, ženijnej podpory operačných jednotiek, ale aj množstvo CIMIC projektov na pomoc civilnému obyvateľstvu v regióne. Vtedajší veliteľ sektoru Juh, nemecký generál Kather (neskôr bol aj veliteľom KFOR) na adresu našich vojakov vyhlásil, že sú síce malou jednotkou, čo sa týka veľkosti, ale veľkou dosiahnutými výsledkami pri plnení úloh v prospech celej medzinárodnej brigády v južnej časti Kosova.

• Čo vám najviac utkvelo v pamäti z vtedajšieho Kosova?

Tragická udalosť z jednej základnej školy neďaleko Suva Reky. Vtedy len z jednej triedy v priebehu týždňa zomrelo päť detí v dôsledku zranení po výbuchoch mín a munície. Naš operačný priestor sa totiž nachádzal v druhom pásme vybudovanej obrany UCK (Kosovskej oslobodzovacej armády-ozbrojenej zložky miestnych

Albáncov). Všade bolo množstvo munície, ktorá bola obzvlášť nebezpečná pre deti. Väčšina úrazov sa stala pri ich hrách. Aj takéto smutné udalosti prinášal každodenný život vo vtedajšom Kosove. Ako reakcia na to vznikol vo velení KFOR projekt Deti z ciest. Okrem prednášok pre deti o tom, kde sa môžu hrať, o minovej bezpečnosti, poskytovali vojaci KFOR aj materiálnu pomoc. Stavali detské ihriská a športoviská. Na tejto činnosti sa veľkou mierou podieľali aj slovenskí príslušníci ženijnej jednotky. No najmä sa starali o čo najskoršie odminovanie všetkých nebezpečných oblastí a zničenie nájdennej munície.

• V Campe Casablanca v Suva Reke boli dislokovaní vojaci rôznych národností, aká bola spolupráca medzi nimi?

Už som spomenul, že naši vojaci boli súčasťou rakúskeho práporu, spolu so švajčiarskymi vojakmi. V rámci tejto medzinárodnej jednotky vládli veľmi dobré vzťahy. Prápor síce pozostával z vojakov troch armád, ale vytvorili jeden celok, ktorý pri plnení všetkých úloh ťahal za jeden koniec povrazu. Ukázali sme, že viaceré armády môžu úspešne kooperovať v jednom celku. Nemecký Bundeswehr, ktorý spoločne s rakúskou stranou niesli hlavnú ťarchu pri budovaní Campu, vytvorili pre jednotky všetkých národov veľmi dobré podmienky a logistické zázemie.

• Aké nové skúsenosti, poznatky vám dalo ročné pôsobenie v Kosove?

Predtým som bol v misii OSN. V Kosove išlo o operáciu pod velením NATO, čo je predsa len trochu iné. Pre nás to bola nová skúsenosť. Oboznámil som sa s operačnými postupmi NATO, nadobudol som cenné profesionálne skúsenosti. Okrem iného aj z práce v mnohonárodnom prostredí, zo spolupráce s mnohými medzinárodnými organizáciami, ako bol Medzinárodný červený kríž, OBSE, OSN, s mimovládnyimi organizáciami či miestnymi orgánmi štátnej správy a samosprávy. Rok v Kosove považujem z hľadiska mojej profesionálnej služby v ozbrojených silách a získavania potrebných skúseností za veľmi úspešnú etapu. Som presvedčený, že slovenskí vojaci v tejto časti sveta zanechali za 10 rokov služby v prospech mieru jednoznačne pozitívnu stopu a všetky formy uznania, ktoré sa nám od miestneho obyvateľstva za tie roky dostalo, považujem za ocenenie vynikajúcej práce najmä našich vojakov. Za ich podporu a vysokú profesionalitu v priebehu našej spoločnej misie im všetkým ďakujem.

Jozef ŽIAK
Foto **Peter DOVINA**

KFOR zo stránok OBRANY

Nasledujúce štyri strany sú venované úryvkom z článkov, ktoré boli v uplynulom desaťročí uverejnené v našom časopise a venovali sa pôsobeniu slovenských vojakov v operácii KFOR. Aj prostredníctvom nich chceme priblížiť život a prácu našich vojakov v Kosove. Prvé tri roky v rámci rakúskeho práporu (spoločne so švajčiarskou jednotkou) v južnej časti Kosova v Suva Reke, obdobie spoločného pôsobenia v česko – slovenskom prápore v Šajkovaci, ale aj činnosť vrtuľníkovej jednotky.

Za našimi v Kosove

Generál J. Blizman pri hodnotení tejto pracovnej cesty najprv s uspokojením konštatoval, že všetci vojaci sú zdraví a že slovenská časť spoločného práporu sa úspešne etablovala v kosovských podmienkach a už plní operačné úlohy. Zvlášť ocenil jednotu, ktorá panuje vo vzťahoch medzi Slovákmi a Čechmi. Jej zvýraznením je aj začlenenie čaty českých vojakov do slovenskej roty a naopak.

Imrich MODROCKÝ
OBRANA č. 5/2002

Školské centrum a monument

„Zatiaľ čo vlni tu na každej budove viaľa albánska vlajka a ľudia boli dosť agresívni, teraz je situácia oveľa pokojnejšia,“ porovnáva nadrotmajster Daniel Gumenický, ktorý slúžil v KFOR aj vlni na jar. „Ako z vody tu rastú nové domy, zlepšilo sa dopravné značenie, opravili cesty a v meste viac dbajú na poriadok,“ porovnáva tento veliteľ družstva, ktorý strážil tzv. Žltý dom. Je to vlastne bytovka, kde v jednom vchode ostalo žiť posledných sedem srbských rodín. Tie však takmer nevychádzajú z domu. Možno len vďaka veľkému dvoru to majú o niečo jednoduchšie ľudia v bývalom Školskom centre. Žije tu osemnásť srbských rodín.

„Keby odtiaľto odišli slovenskí vojaci, musíme odísť o deň skôr, lebo stále máme strach,“ hovorí 72-ročný Srb Stojan Jevčič, ktorý bol celý život úradník v miestnych elektriárňach. Dom mu vypálili, tak aj on býva v Školskom centre. Sú to dve budovy, z ktorých jedna bola vlni vypálená a druhá vyrabovaná. Vďaka vojakom však ľudia mohli prežiť najhorúcejšie dni v neďalekých dedinách a počkať, dokiaľ im obnovia ich provizórne ubytovanie. Možno dodať, že väčšina z prenosných ubytovacích kontajnerov na dvore školského centra je už prázdna.

Pavol VITKO
OBRANA č. 9/2005

Krehký mier v priestore Sekirača

Na samotách v našom operačnom priestore žije štvrtstovka postarších ľudí srbskej národnosti. Ešte pred časom ich bolo o jedného viac. Najmladší – tridsaťdeväťročný gazda – išiel robiť do Srbska. Jeho rodina pochybuje, že sa sem ešte niekedy natrvalo vráti,“ informuje nás veliteľ čaty rotný Marián Lučan.

Ochrana srbskej minority je jednou z dvoch najcitlivejších úloh, ktoré plnia príslušníci 1. česko-slovenského práporu. Zahŕňa predovšetkým ostrahu rozsiahleho operačného priestoru, do ktorého nesmie preniknúť žiaden narušiteľ. Ďalej ide o sprostredkovanie kontaktov medzi civilným srbským a albánskym obyvateľstvom. Za zvlášť náročnú možno považovať účasť na rokovaniach o odkúpení hospodárskych zvierat a pozemkov od starých srbských majiteľov. Snaha Albáncov postupne obsadiť tento citlivý priestor je takmer hmatateľná.

Vladimír MEČIAR
OBRANA č. 14/2002

Kosovo po ôsmy raz

Mirë dita, zotri, kontrolla e KFOR-it. Ju lutem, dokumentat e juaja. Ku jeni t'u shkue? A keni nevojë për ndihmë. N rregulle, mbylleni... Takto nejako prebieha v priestore činnosti nášho kontingentu KFOR na území Kosova kontrola dokumentov a motorových vozidiel, ktorú uskutočňujú slovenskí vojaci. Základný štvorhodinový kurz albánčiny, čiže jazyka, ktorý podobne ako baskičtina nie je príbuzný so žiadnym iným na našom kontinente, bol preto pre našich vojakov dosť náročný. Okrem albánčiny sa slovenskí vojaci spolu s kolegami z iných armád usilovne pripravovali aj na prípadné nepokoje, ktoré by mohli v provincii vzniknúť. Aby ich nezastihli takých nepripravených ako pred dvoma rokmi, keď prepukli násilnosti medzi Albáncami a Srbmi. Vtedy ich pomáhali upokojovať aj vojaci nášho 4. kontingentu. Dnes sú ich nasledovníci na zvládnutie takýchto situácií oveľa lepšie pripravení i vystrojení.

Ukázalo sa to i v priestoroch maďarského tábora Vrelo, neďaleko letiska v Prištine. Na niektorých miestach tábora, najmä na nástupisku sú dodnes viditeľné grafické odkazy, ktoré tu zanechali ruskí vojaci. Tí letisko i príľahlý priestor základne, z návršia ktorej možno dobre kontrolovať značnú časť kotliny kde leží Priština, na prevzatie všetkých v roku 1999 rýchlo obsadili...

Priestor sa teraz okrem iného využíva aj na nácvik potlačania davu. Pri takýchto situáciách, ako ukázali i skúsenosti z roku 2004, často musia zasahovať viaceré národné jednotky spoločne. Aj preto sa v kempu Vrelo zišli okrem príslušníkov slovenskej prvej mechanizovanej čaty aj ich kolegovia z írskej armády a talianski karabiniéri. Pod vedením francúzskych inštruktorov spolu precvičovali základné postupy pri zvládnutí davu. Kapitán Marco Cesare poznamenal, že výstroj jednotlivých národných jednotiek sa v súčasnosti už veľmi nelíši.

„Prichádzajú sem aj s dobre zvládnutým základným výcvikom. Vedia, ako sa pohybovať pri vytlačaní davu, ako nedopustiť, aby ich bojové zoskupenie, akási bojová korytnačka, ktorá vzdialene pripomína podobné bojové zoskupenie rímskych légii, bola roztrhnutá. Predsa len sú určité národné osobitosti pri výcviku. Cieľom týchto zamestnaní je, aby sme si zosúladiili postup. Aby taliansky karabiniér vedel, že sa v každej situácii môže spoľahnúť na slovenského či írkeho vojaka a opačne,“ poznamenal Talian a pozorne sledoval počínanie svojich kolegov.

Jozef ŽIAK
OBRANA č. 5/2006

Hvezdári trafili počasie

Tretia a zároveň posledná skupina slovenskej časti spoločného 1. česko-slovenského práporu mierovej misie NATO v Kosove odletela v stredu 20. februára z bratislavského Letiska M. R. Štefánika. So 60 príslušníkmi Armády SR sa pred odletom rozlúčil a šťastný návrat po splnení stanovených úloh im zaželel náčelník štábu operačnej a bojovej prípravy pozemných síl generálmajor Gašpar Hozman. O vzornú reprezentáciu útvaru i SR ich požiadal aj zástupca veliteľa martinského práporu plk. Jozef Gálik.

Jozef MICHNICA
OBRANA č. 5/2002

Kosovské skúsenosti Prešovčanov

Pre prvého veliteľa slovenskej vrtuľníkovej jednotky v misii KFOR majora Ladislava Maláka bol najväčším zážitkom večerný let v deň jednostranného vyhlásenia nezávislosti provincie Kosovo. „Vtedy, 17. februára, prepukli bujaré oslavy. Keďže množstvo Albáncov má strelné zbrane, strieľali z nich na oslavu do vzduchu. Počas letu som videl pod sebou letiace strely. Radšej som sa preto vyhýbal obývaným oblastiam, odkiaľ sa ozývala strelba. Keby sme mali vo vrtuľníku prístroje nočného videnia, ako je to bežné vo všetkých okolitých armádach, lietalo by sa aj v takejto situácii oveľa pokojnejšie a bezpečnejšie,“ konštatuje s trpkým úsmevom major Malák.

Príslušníci našej vrtuľníkovej jednotky boli v neustálej permanencii, najmä pred a po vyhlásení nezávislosti Kosova. Boli to vlastne jediné väčšie vrtuľníky, ktoré mal veliteľ misie KFOR k dispozícii. V týchto dňoch často lietali na vyžiadanie do krízových miest provincie so špeciálnymi zásahovými jednotkami. Tvorili ich väčšinou príslušníci českej rot, ktorá bola na tento účel presunutá do Kosova z Chrudimu, ale lietali aj s vojakmi zo Švédska, Fínska, Francúzska či Talianska. Na palubách našich vrtuľníkov boli nielen so svojím vybavením proti demonštrantom, ale často aj so psami. Slovenskí piloti lietali najmä do takých ohnisk napätia, ako bola Kosovská Mitrovica, či hraničné prechody do Srbska. Okrem toho pri svojich letoch monitorovali celý priestor spomínanej hranice. Vysadzovali jednotky aj vo vysokých pohraničných horách, vo výškach okolo dvoch tisíc metrov nad morom.

„Každé takéto pristátie je vždy o súhre celej osádky vrtuľníka. Išlo o to, splniť úlohu, ale zároveň neohroziť bezpečnosť prepravovaných vojakov. Spomínam si, že sme mali v tomto napätom období vysadiť zásahovú jednotku v jednom horskom údolí, vo výške okolo 1 900 metrov. Bola tam však silná turbulencia. S vrtuľníkom doslova hádzalo, a tak som sa rozhodol pre návrat. V takýchto situáciách je prvoradá bezpečnosť. Som rád, že aj naši mladší piloti, napríklad nadporučík Homola, získali v tomto smere neoceniteľné skúsenosti,“ hovorí major Ladislav Malák, ktorý v leteckej základni pôsobí ako inšpektor bezpečnosti letov a doposiaľ nalietal na vrtuľníkoch Mi-2, a najmä Mi-17 vyše 2 100 hodín.

Jozef ŽIAK
OBRANA č. 7/2008

Kosovské amplitúdy

Desiatnik Peter Lukáč spolu s kapitánom MUDr. Antonom Bezákom a vojakom Rastislavom Alfjorovom boli dobrými spoločníkmi. Rozhovorili sa o svojej pozícii, o úlohách, ktoré plnia, o diani okolo seba, o vzťahoch v rámci KFOR, ale i o živote a zmyšľaní Srbov a Albáncov. Rastislav Alfjorov, rodák z Trenčína, ktorého otec pochádza z Pokrovky, zhruba tisíc km na východ od Moskvy, sa zdôveril: „Pôsobím v prvej zahraničnej misii v novovytvorenej čate logistickej podpory. Moje pozorovania a skúsenosti vyznievajú v prospech misie. Mohol by o tom hovoriť náš lekár, ktorý chodí po domoch a ošetruje ľudí bez rozdielu národnosti. Každý z nás má svoju funkciu a zo svojej pozície sa usiluje oba národy zmieriť.“

MUDr. Anton Bezák nadviazal: „Všetci sa usilujeme odvieť poctivú prácu. Často sa dívam na lopotenie albánskych detí pod kolesami mechanizmov, keď Rasto varí. Nezbedníci, chcú, aby sa im ušlo čo najviac.“ Peter Lukáč pridal: „Ja dám všetkým, nikto z nás sa nepýta so zámerom, aby robil rozdiel. Jednou z dôležitých úloh je monitorovanie správania Srbov a Albáncov, ich vzájomné vzťahy. Viacero dedín v našom akčnom rádiu je zmiešaných a to, že tu vládne pokoj, je najmä zásluha KFOR. Sme v pohotovosti vo dne v noci.“

MUDr. Anton Bezák: „Zo základne v Sekirači poskytujeme zdravotnú starostlivosť všetkým, čo to potrebujú. Sekirač je odrezaný od sveta. K Srbom chodí lekárka zo Srbska veľmi nepravdepodobne – my raz za dva týždne a v prípade potreby aj mimoriadne. Na základni máme aj albánskych zamestnancov – v kuchyni, pracovníci pri údržbe terénu. Staráme sa aj o nich. V Kosove platia dvakrát – za ošetrovanie miestneho lekára aj za lieky, ktoré sú voľne na predaj. Od nás väčšinou dostanú všetko potrebné a – zadarmo. Tak sa nám darí udržiavať pokoj a robiť všetko pre pokrok vo vzájomných vzťahoch.“

Medzinárodné jednotky KFOR zabezpečujú pokoj v oblasti už pekných pár rokov. Vidieť nejaký efekt? Aký je reálny obraz spolunažívania? Peter Lukáč: „Ľudia sú tu vďační za každý deň, čo prežijú. Na vojnu nemožno predsa zabudnúť, každého tu postihla. Jej dôsledky sú psychologicky ťažko riešiteľné. Albánci sú jednoznačne za štatút nezávislého Kosova, Srbi ho pokladajú za svoju vlasť, historický domov. Všetci, čo sme tu ako medzinárodná rodina KFOR, cítime, že zmena by priniesla problémy a myslím si, že veľké. Mojim zadosťučinením a veľkou radosťou je, keď vidím okolo šťastné usmiate deti. V Kosove hranica medzi šťastím a nešťastím je veľmi tenká. Nedávno nás zastavili albánske deti, že v lese našli muníciu. Bolo to v našom operačnom priestore, zaviedli nás tam a objavili turbínu z nejakej rakety. LD team musel detaily hľadať na internete.“

Anton Bezák: „Takých príkladov zažijete desiatky. Nedávno v srbskej dedinke Dolná Brnica našli pri výkopových prácach minometný granát. Keďže to bolo uprostred dediny, pyrotechnici to nemohli odpáliť. Jeden Čech zariskoval, vzal granát do rúk a za dedinou ho zneškodnil. Nakrútili sme to na video. Domáci sú nesmierne vďační za takú pomoc. Veď rekord našich výjazdov na zneškodnenie nájdenej munície je osem ráz za týždeň. Pri jarných prácach je to prakticky denno-denne.“ Peter Lukáč: „Vojna rozdelila národy. Všetci pocítili jej krutosti. Tisíce odišli, starí dožívajú, mladí nevidia takmer žiadnu perspektívu. Všetci tu žijú limitovaný život. Uvediem príklad s elektrinou. Elektráreň v Obiliči je pod správou medzinárodnej spoločnosti, na niektorých miestach prerušujú dodávku elektrickej energie každú hodinu, na iných každé tri hodiny a sú aj také miesta, kde hocikedy.“

Michal KRIŠKO
OBRANA č. 8/2006

Tri národy – jedna misia

Materským táborom pre rakúsky prápor je Camp Casablanca. Nachádza sa kúsok od okresného mesta Suva Reka v južnej časti Kosova. Stal sa dočasným domovom nielen pre rakúskych vojakov, ale aj pre príslušníkov ženijnej rotý švajčiarskej armády a slovenského kontingentu (SLOVENCON). „V rámci južného velenia síl KFOR v Kosove, ktoré patrí pod nemeckú brigádu, tvoríme vlastne jediný viacnárodný prápor,“ hovorí veliteľ práporu podplukovník Ernst Konzett. „Som hrdý, že veľím práve takémuto viacnárodnému zoskupeniu. Dosahujeme veľmi dobré výsledky pri stavebných, rekonštrukčných i odminovacích prácach. Vojaci všetkých troch armád veľmi rýchlo našli spoločnú reč a pri svojej práci sa vhodne dopĺňajú. Nie nadarmo s hrdosťou o sebe hovoríme: Tri národy – jedna misia. Boli by sme veľmi radi, keby slovenskí vojaci zostali s nami aj naďalej,“ vyjadril rakúsky veliteľ svoje želanie.

Doslova všade sa ešte nachádzajú pozostatky bojov. Najmä nevybuchnuté míny, granáty a ďalšie strelivo. Práve deti, ktoré sa hrali a zo zvedavosti brali tieto výbušniny, sa často stávali obeťou. Preto velenie KFOR v spolupráci s ďalšími organizáciami pripravilo v rámci akcie „Deti preč z ulíc!“ program budovania detských ihrísk a športovísk.

Do jeho realizácie sa vo veľkej miere zapojili aj naši ženy. Pod ich usilovnými rukami vyrástlo len v okolí Suva Reky niekoľko takýchto športovísk. Jedno z nich, pri základnej škole v okresnom meste, slúži žiakom už niekoľko mesiacov. Predstavuje vlastne komplex basketbalového a volejbalového ihriska a pevne zabudovaných stolov na stolný tenis pod prístreškom. Riaditeľ školy Maxhun Berisha si pomoc slovenských vojakov veľmi pochuľuje. „Spoločne so svojimi rakúskymi a švajčiarskymi kolegami urobili pre naše deti veľa. Možno to v prvom momente ani sami dobre nedocenili. Dovtedy žiaci behali po okolí, kde im často hrozilo zmrzačenie v dôsledku výbuchu trhavín. Teraz viac času venujú športovaniu, a tým sa čoraz zriedkavejšie stávajú spomínané nešťastné prípady,“ hovorí na adresu vojakov s dvojkrížom na maskáčoch.

Jozef ŽIAK
OBRANA č. 12/2001

Fotografie na stranách 14-17 Jozef ŽIAK, archív vrtuľníkového krídla Prešov

Osud sa naplnil v Hejciach

Smerové tabuľky k pamätníku havárie vojenského lietadla AN-24 sú v maďarských Hejciach aj po slovensky. Pri pomníku aj dnes nájdete kvety. Štvrtok 19. január 2006 – deň, na ktorý Slovensko nikdy nezabudne! V mrazivom dni sa pri maďarskej obci Hejce zrútilo do lesa vojenské lietadlo AN-24. Na jeho palube bolo 43 vojakov, ktorí sa vracali domov z misie v Kosove. Štyridsaťdva z nich svojich blízkych už nikdy nevideli. Pád vojenského stroja prežil jediný muž - nadporučík Martin Farkaš.

Plne obsadené vojenské lietadlo AN-24 odštartovalo desať minút po „dvadsaťšesťke.“ Chlapi sedeli v lietadle a veselo diskutovali, niektorí podriemkavali. Všetci sa šesť mesiacov, niektorí aj viac. Do lietadla nastúpili plní očakávania. Ich rodiny už podupkávali nohami v mrazivom počasi pred trebišovskými kasárňami. Netušili, že sa so svojimi milovanými už nikdy nestretnú...

Prvé lietadlo, An-26, pristálo presne podľa plánu.

NEDOKONČENÝ LET

Bolo niekoľko minút po pol ôsmej večer, keď sa stroj stratil z dohľadu maďarských radarov. A keď hodinky ukazovali 19.36 h, manželke Martina Farkaša, jedného z pasažierov na palube, vtedy rútiacej sa autom tunelom Branisko, zazvonil telefón a manžel jej oznámil: „Miška, lietadlo sa zrútilo. Zavolať pomoc.“

Potom už udalosti nabrali rýchly spád. Informácia, že lietadlo wracajúce sa z Kosova havarovalo, sa v televízii objavila približne o deviatej hodine večer. Rodiny čakajúce svojich príbuzných v Trebišove, sa vrátili do Košíc a obliehali košické nemocnice, pretože sa dozvedeli, že jeden prežil.

Na miesto okamžite vyrazili záchranné tímy. Miesto nehody na temene vrchu Borsó, vypínajúcom sa nad malou maďarskou dedinkou Hejce bolo schované v hustom lese. Niekoľkometrové záveje snehu sťažovali prácu, záchrannákom to k miestu nešťastia trvalo takmer tri hodiny. Ľadový vetrisko a neutíchajúci dážď bičovali Borsó. Záchranní bojovali s časom i počasím. Vyvrátené a dolámané stromy, spálené kmene, kusy roztaveného kovu z trupu a krídli lietadla, zvyšky prístrojov a čalúnenia zo sedadiel, kusy roztrhaných káblov... Apokalypsa.

Pred polnocou bolo už jasné: prežil iba jediný – nadporučík Martin Farkaš. V košickej Fakultnej nemocnici Louisa Pasteura ho našla po operáciách manželka.

Spoločná rozlúčka s obetami nešťastia sa uskutočnila týždeň po nehode v Prešove. Žiaľlo celé Slovensko, ťažko sa vyrovnávalo s tragédiou, ktorá poznamenala všetkých. Ťažko sa hľadali slová spoluúčasti. A v týchto nesmiernych emotívnych chvíľach sme si uvedomovali, aký krehký je náš život.

POKORA I PIETA

V máji 2007 odhalili v obci Hejce pamätník obetiam najväčšej tragédie slovenskej armády. V parku malebnej dedinky vyrástli štyri šesťmetrové pahýle stromov z bronzy, pomedzi ne padá človek vyrovnaný s osudom. Okolo leží jedenásť žulových kameňov z Vysokých Tatier. Sú na nich vytesané mená obetí leteckej havárie. Pamätník stvárňuje hrdinstvo vojakov, ktorí zahynuli pri nešťastí a zároveň hlbokú myšlienku kolobehu života. Jazvu, ktorú 19. januára 2006 zanechal nad maďarskou dedinou Hejce vojenský Antonov, nezahojil ani čas, nezamaskovala ani bujná zeleň. Miesto nehody na vrchu Borsó sa stalo pútníckym miestom rodín, známych a priateľov, ale aj všetkých, ktorí si chcú utíť pamiatku slovenských vojakov. Je to miesto úcty a pokory. Navždy!

(Pri plnení služobných povinností v operácii KFOR zahynul 15. mája 2002 čat. Miroslav HAJDUK. Bolo to prvé úmrtie slovenského vojaka v tejto misii.)

Michaela FARKAŠOVÁ

Foto Michal BURZA

plk. Štefan Ivan – zástupca vel. CRO Šbro GŠ OS SR
plk. Martin Haber – lekár obväziska
Mgr. Peter Kotvan – IMO SR
pplk. Ľuboš Balucha – veliteľ kontingentu
pplk. Igor Angelovič – starší dôstojník veliteľstva KFOR
pplk. Ľuboš Belák – náčelník oddelenia objasňovania a dokazovania činností na veliteľstve VP MO Trenčín
pplk. Miroslav Novák – druhý pilot – veliteľ SDL Malacky
pplk. Michal Štang – generálny vikár OS SR
mjr. Vladimír Sopúch – náčelník logistiky
mjr. Róbert Tulipán – VSD pracoviska MO SR
mjr. Ľuboš Martinček – VSD pracoviska MO SR
kpt. Jozef Bigas – náčelník pracoviska MO SR
kpt. Igor Scigel – náčelník zmeny skupiny voj. polície
kpt. Dominik Ocelka – náčelník pracoviska MO SR
kpt. Róbert Soľava – navigátor
kpt. Michal Agnet – VSD OddROMZ CRO Šbro
kpt. Marián Fábry – náčelník logistiky mechaniz. práporu
kpt. Norbert Kumančík – kapitán lietadla
kpt. Tomáš Žipaj – palubný inžinier
npor. Ján Balog – veliteľ mechanizovanej rotý
npor. Marián Illéš – zástupca veliteľa rotý
npor. Jana Peštová – zástupca náčelníka skupiny PeM
npor. Peter Orlovský – zástupca náčelníka skupiny log. podpory
npor. Adriana Joppová – zástupca náčelníka skupiny vel. a spojenia
npor. Alexander Gaál – starší dôstojník skupiny logistiky
npor. Ján Hejduk – vo výcviku na palubného technika
por. Dušan Paľuch – dôstojník skupiny podpory velenia
por. Ľudovít Orlický – dôstojník skupiny podpory velenia
npráp. Róbert Letko – starší inšpektor skupiny voj. polície
práp. Vlastimil Čepičan – inšpektor skupiny vojenskej polície
práp. Ondrej Keszi – radista
nrtm. Karol Malatin – technik elektrošpeciálneho vybavenia lietadiel
nrtm. Daniel Gumenický – veliteľ mechanizovaného družstva
rtm. Peter Krištan – veliteľ mechanizovaného družstva
rtm. Marek Kičinko – technik rotý
rtm. Peter Komora – veliteľ mechanizovaného družstva
čat. Bronislava Gregorovičová – palubná sprievodkyňa
des. Rastislav Novák – vodič prieskumník
des. Pavol Čigáš – vodič prieskumník
des. Juraj Žubor – vodič prieskumník
slob. Peter Cogan – vodič prieskumník
voj. Tomáš Kardoš – vodič družstva podpory a velenia

[DESAŤROČIE V KFOR]

Slováci strážia citlivé objekty

Od polovice júla tohto roka je veliteľom v poradí už 15. slovenského kontingentu KFOR v Kosove major Vladimír Grišlo. Rodák z Novej Dubnice vstúpil do ozbrojených síl v roku 1994, tri roky po absolvovaní štúdia na Technickej univerzite v Bratislave. Svoju vojenskú kariéru začínal v strážnej jednotke v Dubnici nad Váhom. Pred odchodom do Kosova pôsobil 42-ročný vojenský profesionál ako zástupca veliteľa trenčianskeho práporu podpory velenia.

• *Aké boli vaše predstavy o činnosti v KFOR pred odchodom do Kosova, máte za sebou už skúsenosť zo zahraničia?*

Ešte som doteraz nemal skúsenosť s operáciou pod velením NATO, preto som mal spočiatku dosť zmiešané pocity. Zatiaľ som pôsobil len v mierovej misii OSN UNDOF na Golanských výšinách. Bol som príslušníkom predposledného slovenského kontingentu, ktorý dozeral na dodržiavanie prímeria na území medzi Izraelom a Sýriou. Prvý polrok som bol v operačnej skupine veliteľstva misie, druhý polrok som bol veliteľom slovenského kontingentu. V rámci rakúskeho kontingentu sme mali veľmi dobré vzťahy s rakúskymi vojakmi i príslušníkmi ďalších štátov, ktoré sa podieľali na tejto misii OSN. Myslím, že sme tam dosiahli dobré výsledky, veď som za všetkých našich vojakov bol prebrať v Rakúsku cenu Vojak roka 2008 za oblasť medzinárodnej spolupráce. Zmiešané pocity som mal aj preto, lebo na rozdiel od Golanských výšin, kde som mal aj vojakov zo svojho práporu, je tentoraz väčšina príslušníkov kontingentu z levického mechanizovaného práporu. Spoznávali sme sa prakticky až v období prípravy na operáciu. Napriek tomu som veľmi milo prekvapený ich doterajším prístupom k plneniu úloh. Osobitne vysoko hodnotím veliteľa mechanizovanej rot kapitäna Milana Ludvika. Zvyšok kontingentu je zložený z ďalších 19 útvarov a zariadení celých ozbrojených síl. Môžem s plnou zodpovednosťou konštatovať, že sa nám podarilo vytvoriť dobrý, jednoliaty kolektív.

• *Plnením ktorých úloh boli charakteristické prvé mesiace činnosti kontingentu?*

Našu operačnú úlohu je uskutočňovanie pravidelného monitorovania v priestore zodpovednosti prostredníctvom patrolovania, zabezpečovania lokálnej infraštruktúry, poskytovania pomoci humanitárnym organizáciám v ich aktivitách, vytvárať všetky potrebné podmienky na obnovu mierového spoluzitia národov v Kosove, najmä Albáncov a Srbov. Slovenský priestor zodpovednosti v mierne zvlnenom teréne v severovýchodnej časti provincie patrí svojou rozlohou 130 kilometrov štvorcových síce medzi najmenšie, ale počtom obyvateľov zasa medzi najhustejšie obývané. Nachádza sa v ňom okrem iného aj energetické centrum celého Kosova, tepelná elektrárňa Obilič. Okrem neho aj z hľadiska medzietnických vzťahov mimoriadne citlivý objekt, pamätník bitky na Kosovom poli Monument, ako aj niektoré srbské enklávy. Príslušníci našej roty úspešne splnili úlohy pri certifikácii na vyhľadávacie operácie, podieľali sa najmä s českými kolegami aj na strážení administratívnej hranice medzi Srbskom a Kosovom. Je to náročný priestor v horskom teréne. Jednou z najdôležitejších úloh, ktorú naši vojaci plnili, bola vyhľadávacia akcia pri príležitosti výmeny veliteľa KFOR. Počas akcie vojaci kontrolovali napríklad únikové a prístupové cesty i k veliteľstvu KFOR v Prištine. Úlohu zvládli veľmi dobre.

• *Väčšina slovenských vojakov pôsobí v kempе Šajkovac, aká je spolupráca s príslušníkmi Armády Českej republiky?*

Máte pravdu. Časť našich vojakov síce plní úlohy na veliteľstve KFOR v Prištine a tam je aj dislokovaná a ďalší pôsobia na veliteľstve brigády v kempе Lipian, ale najväčšia časť, a to najmä mechanizovaná rota a štáb kontingentu je na základni Šajkovac spoločne s českými vojakmi. Spolupráca s nimi je na veľmi dobrej úrovni a spoločne s veliteľom českého kontingentu podplukovníkom Jiřím Kývalom operatívne riešime všetky otázky. Naš kontingent čaká postupné uvoľňovanie režimu okolo Monumentu a zrejme v rámci reorganizačných zmien celého zoskupenia KFOR v Kosove sa bude meniť filozofia uskutočňovania operácií v priestore zodpovednosti a jeho zväčšenie. Koncom júla navštívil priestor zodpovednosti slovenského kontingentu, aj objekt Monumentu hlavný veliteľ spojeneckých síl NATO v Európe (SACEUR) admirál James Stavridis. Slovenským vojakom poďakoval za plnenie úloh pri strážení tejto citlivej pamiatky v provincii. S úlohami našich vojakov sa oboznámil aj nový veliteľ KFOR generálporučík Markus J. Bentler a veliteľ mno-

honárneho úlohového zoskupenia Stred (MNTFC) brigádny generál Seppo Toivonen.

• *Čo robia slovenskí vojaci pre miestnych obyvateľov Kosova?*

Okrem každodennej činnosti operačnej jednotky pri monitorovaní situácie máme rozpracovaných niekoľko zaujímavých projektov smerujúcich k školskej mládeži. Sú určené najmä pre základné školy a materské školy. Dúfam, že do konca pôsobenia nášho kontingentu sa nám podarí časť z nich realizovať a pomôcť tak aspoň malým dielom zlepšiť kvalitu života mladých obyvateľov Kosova. V súčasnosti realizujeme projekt v Babinom Moste. Spoločne s českými kolegami rozširujeme srbský cintorín. Plánujeme zorganizovať zbierku medzi našimi vojakmi a zabezpečiť hojdačky a ďalšie zariadenia na detské ihrisko v jednej materskej škole.

Jozef ŽIAK

Foto archív slov. kontingentu KFOR

Major Vladimír Grišlo s veliteľom MNTFC KFOR brigádnym generálom Seppo Toivonenom

Deň Ozbroyených síl SR

22. septembra si vojaci pripomenuli svoj najväčší sviatok – Deň Ozbroyených síl Slovenskej republiky. Program osláv sa začal pri Pamätníku zmierenia pietnym aktom za účasti ministra obrany SR Jaroslava Bašku, verejného ochrancu práv Pavla Kandráča, poslancov Národnej rady SR, štátneho tajomníka MO SR Daniela Duchoňa, ordinára Ozbroyených síl a Ozbroyených zborov SR mons. Františka Rábeka, bývalých ministrov obrany Jána Siteka a Pavla Kanisa, príslušníkov vojenského diplomatického zboru. Na slávnostnom zhromaždení v priestoroch Klubu MO SR si potom 45 profesionálnych vojakov, zamestnancov rezortu a vojakov vo výslužbe prevzalo Pamätné medaily. Ocenení pamätnými plaketami boli aj všetci bývalí velitelia slovenských kontingentov operácie KFOR v Kosove. Minister obrany Jaroslav Baška v príhovore načrel do histórie revolúcie v rokoch 1848 a 1849. „Pripomíname si tieto udalosti a skláňame sa pred odvahou a nebojácnosťou všetkých slovenských dobrovoľníkov, ktorí obetovali svoje životy v mene slobody a práva na sebaurčenie národa. Na týchto historických udalostiach sú postavené korene a inšpirácie Dňa Ozbroyených síl SR.“

Súčasťou slávnostného zhromaždenia boli aj promócie dvoch publikácií, ktoré vznikli s podporou Ministerstva obrany SR. Autorský kolektív z Vojenského historického ústavu v Bratislave prináša v knihe Generáli biografické portréty slovenskej vojenskej generality od roku 1918 až po súčasnosť. Druhou publikáciou bola kniha kázní mons. Františka Rábeka pod názvom V službe Slova. O kultúrny zážitok účastníkov slávnostného zhromaždenia sa postaral Vojenský folklórny súbor Jánošík. V klube MO SR zároveň otvorili výstavu OS SR - 10 rokov v KFOR, ktorú zostavil redaktor Obrany Pavol VITKO.

kpt. Milan VANGA
Foto Peter DOVINA

Medaily za ISAF

Medailami Non-Article 5 NATO Medal 24. septembra v Tarin Kowte a Deh Rawoode ocenili príslušníkov slovenského kontingentu operácie ISAF, ktorí sa v týchto dňoch vracajú domov po šiestich mesiacoch plnenia úloh v Afganistane. Príslušníci odchádzajúcej rotácie plnili operačné úlohy v priestore operácie od 9. marca 2009. V súčasnej dobe pôsobi vo vojenskej operácii ISAF v Afganistane 245 príslušníkov OS SR z celkového počtu 262 podľa mandátu Národnej rady SR. Operační velitelia na slávnostných nástupoch ocenili profesionalitu a nezastupiteľnú úlohu príslušníkov Ozbroyených síl SR pri zabezpečovaní ochrany koalíčných vojsk na základniach v Tarin Kowte a Deh Rawoode. Naše strážne jednotky sú dôležitou súčasťou systému ochrany síl základní NATO. Jednou z významných úloh príslušníkov strážnych jednotiek je formovať priaznivú verejnú mienku vo vzťahu k misii ISAF a prispievať tak k dosiahnutiu cieľov celej misie.

mjr. gšt. Ferdinand MURIŇ
Foto mjr. Jozef MICHALOV

Pocta letcom

Začiatkom októbra 2009 uplynulo 65 rokov od zostrelenia britského bombardovacieho lietadla typu Wellington nad Dunajom. Stroj typu MF 485-A dostal 5. októbra 1944 nadržaním za úlohu zhodit míny do rieky Dunaj v blízkosti Bratislavy, s cieľom zabrániť plavbe lodí. Keď sa však lietadlo priblížilo k Dunaju zo základne v talianskej Foggii, zostrelila ho delostrelecká loď. Z piatich členov posádky nik neprežil, z rieky sa podarilo vyloviť len telo rotmajstra Gunbyho. Pochovali ho na britskom vojenskom cintoríne v Prahe. V deň výročia sa pri Čunove konala pietna spomienka venovaná pamiatke padlých príslušníkov RAF, na ktorej sa zúčastnili britský veľvyslanec Michael Roberts, ako aj veliteľ vzdušných síl OS SR generálporučík Juraj Baránek. Po úvodnom príhovore pátra anglikánskej cirkvi Patricka Currana z Viedne, sa zúčastneným prihovorel veľvyslanec Roberts. Zdôraznil, že títo piati a ďalší odvážni muži bojovali za slobodu a demokraciu, ktorú v Európe dnes máme. Po krátkej modlitbe sa veľvyslanec vyjadril na adresu spolupráce Ozbroyených síl SR a Veľkej Británie. Pripomenul historickú rovinu, že počas druhej svetovej vojny obe krajiny bojovali proti spoločnému nepriateľovi. Dnes spolupracujú na operáciách v Afganistane a sú spojencami v NATO. Práve túto skutočnosť by sme si mali pripomínať drobnými spomienkovými akciami, akou bola táto a zdôrazniť tak, že naši vojaci bok po boku bojujú nie pre seba, ale preto, aby ochránili mier a slobodu nás všetkých.

Text a foto Michal MARIANYI

Vďaka vám, hrdinovia Dukly

Za účasti prezidenta Slovenskej republiky Ivana Gašparoviča, premiéra Roberta Fica, podpredsedu vlády a ministra vnútra SR Roberta Kaliňáka, ministra obrany SR Jaroslava Bašku, poslancov NR SR, členov diplomatického zboru akreditovaného na Slovensku, generality slovenských ozbrojených síl vedenej zástupcom Náčelníka Generálneho štábu OS SR generálporučikom Petrom Gajdošom, predsedom Slovenského zväzu protifašistických bojovníkov Pavlom Sečkárom, odbojárom z Čiech a Poľska, ako aj priamych účastníkov bojov Karpatsko duklianskej operácie sa 6. októbra uskutočnila v priestoroch Pamätníka československých vojakov na Dukle spomienka na 65. výročie tejto operácie a Dňa obetí Dukly.

Delegáciu Českej republiky viedol podpredseda vlády ČR a minister obrany Martin Barták, sprevádzaný zástupcom náčelníka GŠ AČR generálmajorom Josefom Bečvářom. Pri príležitosti Dňa obetí Dukly odovzdal minister obrany Jaroslav Baška 10 vojnovým veteránom pamätnú medailu za účasť v boji proti fašizmu a na oslobodení vlasti. Jaroslav Baška pri soche bývalého veliteľa 1. čs. armádneho zboru gen. Ludvika Svobodu, vyzdvihol hrdinstvo a odhodlanie vojakov, ktoré prejavili v ťažkých a krvavých bojoch. Tento odkaz je inšpirujúcim aj pre dnešných vojakov ozbrojených síl.

(Viac o 65. výročí Karpatsko duklianskej operácie i medzinárodnej vedeckej konferencii Východné Karpaty 1944 v budúcom čísle Obrany).

Text a foto Jozef ŽIAK

Memoriál Louisa Crosa

Minister obrany Jaroslav Baška sa v nedeľu 13. septembra zúčastnil v Malej Čiernej pri Rajci na 1. ročníku Memoriálu Louisa Crosa, francúzskeho partizána, ktorý bojoval v Slovenskom národnom povstaní. Na 13-kilometrový turistický pochod a 24-kilometrovú cyklotúru vyštartovalo spolu približne 150 účastníkov. Memoriál zorganizoval Klub priateľov Francúzska a Slovenska a obec Malá Čierna.

„V zmysle programového vyhlásenia našej vlády sa snažíme rozvíjať a upevňovať demokratické, národnooslobodzovacie a vlastenecké tradície v našom rezorte obrany, ako aj v rámci civilnej verejnosti. Posilňovanie historických tradícií a tradície nášho národnooslobodzovacieho boja sú pre vládu Slovenskej republiky dôležité témy. O to viac ma teší, že z vašej vlastnej iniciatívy, z iniciatívy Klubu priateľov Francúzska a Slovenska a obce Malá Čierna, vzišla skvelá myšlienka zorganizovať memoriál na pamiatku francúzskeho partizána Louisa Crosa. Samozrejme, memoriálom si zároveň pripomíname obdivuhodnú históriu celého Slovenského národného povstania, vďaka ktorému sa Slovensko pripojilo ku koalícii, ktorá zvíťazila nad fašizmom. Práve na takýchto tradíciách stojí morálka a hrdosť našich ozbrojených síl,“ povedal pri slávnostnom otvorení podujatia minister obrany Jaroslav Baška (na foto vľavo). Pokračoval: „Memoriál Louisa Crosa je najmä o priateľstve. O priateľstve, ktoré vzniklo medzi francúzskymi a sloven-

skými bojovníkmi proti fašizmu, ako aj ľuďmi, ktorí ich podporovali vrátane obyvateľov z Malej Čiernej. Memoriál je aj o našom priateľstve. Nás všetkých, ktorí sme si prišli pripomenúť ich statočnosť – a zároveň máme v sebe dosť guráže a energie, aby sme si obuli turistické topánky alebo sadli na bicykle a vydali sa cez Bodinú, Vrchteplú, Súlov a Hradnú späť sem do Malej Čiernej.“

Louis Cros bol počas druhej svetovej vojny na nútených prácach vo Viedni a po jej bombardovaní v Dubnici nad Váhom. Spolu s desiatkami priateľov sa mu podarilo ujsť a pripojili sa k partizánom. Pôsobili v Strážovských vrchoch, na južnej strane Malej Fatry a v Súľovských skalách. Schádzali i do dedín vrátane Malej Čiernej. L. Cros a ďalších piatich Francúzov zajala nemecká hliadka 21. marca 1945, pričom L. Cros bol ľahšie zranený. Dožil sa

oslobodenia a zomrel v januári 2009. Napísal knihu memoárov Slová jednej piesne, ktorá sa viaže k Slovenskému národnému povstaniu. Jeho pamäti vlni preložil do slovenčiny Ing. Karol Liška, ktorý sa s L. Crosom cez vojnu ako 14-ročný stretol a ktorého rodičia sa mu nebáli pomôcť. Po niekoľkých desaťročiach sa opäť stretli a ich rodiny sa priatelia dodnes. Slovenské vydanie knihy bolo v nedeľu 13. septembra v Malej Čiernej, kde je L. Cros čestným občanom, slávnostne predstavený verejnosti.

Text a foto Pavol VITKO

Čierny medveď na Morave

V dňoch 14. – 23. septembra sa pod názvom **Black Bear 09 (Čierny medveď 09)** uskutočnilo vo **Výcvikovom priestore Březina** neďaleko Vyškova v poradí druhé taktické cvičenie mnohonárodného práporu **Vojenskej polície NATO (MNMPBAT)**. Vedúcou krajinou projektu je Poľsko, kde sa v minulom roku uskutočnilo aj prvé cvičenie **Black Bear 08**. Prápor ďalej tvoria vojenská policajti z Českej republiky, Chorvátska a Slovenska.

Riadiaci cvičenia plukovník **Martin Bečka** z Vojenskej polície Armády Českej republiky zdôraznil, že hlavnou úlohou cvičenia bolo precvičiť a zdokonaľiť najmä príslušníkov štábu práporu v plánovaní a plnení úloh policajnej ochrany v stabilizačných operáciách. Zároveň precvičiť postupy a interoperabilitu na taktickej úrovni pri použití jednotiek Vojenskej polície, čo sa podľa neho podarilo splniť. Veliteľom mnohonárodného práporu na cvičení bol podplukovník **Ľudovít Bálint**, ktorý je inak veliteľom prešovského útvaru vojenskej polície (veliteľom práporu je každý rok zástupca inej krajiny).

SLOVENSKÝ VELITEĽ PRÁPORU

„Na minuloročnom cvičení v Poľsku som bol vo funkcii zástupcu veliteľa práporu. Môžem teda porovnávať. Za ten rok sa podarilo urobiť poriadny krok dopredu najmä v príprave medzinárodného štábu. Sme lepšie zladení, vieme pohotovejšie reagovať na vzniknutú situáciu a plniť úlohy. Zlepšila sa vzájomná komuni-

kácia v anglickom jazyku, plánovanie a príprava potrebných dokumentov. Pred rokom Slovensko v Poľsku reprezentovala čata Vojenskej polície z môjho prešovského útvaru. V tomto roku sa pripravujú na nasadenie v operácii ISAF v Afganistane, a tak ich zastúpili príslušníci skupiny na riešenie krízových situácií z topoľčianskeho útvaru. Svoje úlohy splnili výborne. Pomohli im aj čerstvé skúsenosti z Afganistanu. Veď v júni sa vrátili z operácie ISAF, kde plnili strážne úlohy na základni v Kandaháre,“ konštatuje so spokojnosťou v hlase podplukovník **Bálint**.

Veliteľ slovenskej čaty poručík **Elo Hubáč** so svojimi podriadenými v posledný deň cvičenia plnil úlohy aj pri vytlačaní demonštrantov z priestoru vchodu do základne. Narušitelia tam prenikli, keď využili prevoz chránených osôb na základňu. Slovenská a česká vojenská policajti za podpory obrneného vozidla Aligator a jednotky poľskej vojenskej polície demonštrantov postupne vytlačili von. „V priebehu cvičenia sme si precvičili spoluprácu s našimi kolegami z vojenských polícií. Najmä s Čechmi a Poliakmi. Novou, no vítanou skúsenosťou bola pre nás súčinnosť so vzdušnými silami. Či už pri vyžiadaní palebnej podpory zo strany lietadiel a bojových vrtuľníkov, alebo pri transporte ranených z bojiska. Na cvičení som mal svoju organickú jednotku. Bola to výhoda, lebo sme vedeli, čo môžeme od seba navzájom očakávať. Moju pochvalu za plnenie úloh si zaslúžia všetci, ale osobitne predsa len veliteľa jednotlivých skupín,“ sumarizuje veliteľ čaty.

MEDZINÁRODNÁ SPOLUPRÁCA

Veľmi dobrú spoluprácu so slovenskými vojenskými policajtm si pochvaľoval aj veliteľ českej čaty poručík **Karel Zivčák**, ktorý má skúsenosti aj z pôsobenia z nasadenia jednotky českých vojenských policajtov v Iraku. „Naša čata je zložená zo všetkých útvarov vojenskej polície. V rámci prípravy na cvičenie sme absolvovali aj výcvik na Slovensku. So slovenskými kolegami sa nám veľmi dobre spolupracuje. Veľmi rýchlo sme našli spoločnú reč. Dalo sa nám plniť všetky úlohy v priebehu cvičenia, nielen dnes pri vytlačaní davu z priestoru vchodu do základne,“ hovorí poručík **Zivčák**.

Slovenským a českým vojenským policajtom kryla chrbát poľská jednotka pod velením poručíka **Pawla Jaczynského**. Poľský veliteľ má čatu zloženú zo skúsených bojovníkov. Spoločne s ním v uplynulom období pôsobili v mnohých zahraničných misiách a operáciách. Počínajúc Bosnou a Hercegovinou, Kongom, Čadom a končiac Afganistanom. Získali tam neoceniteľné praktické skúsenosti z hliadkovej činnosti, pôsobenia na kontrolných bodoch, ale aj z ochrany základní či logistických konvojov. „Ale obdobné skúsenosti majú aj naši slovenskí a českí kolegovia. Navzájom sa môžeme jeden od druhého poučiť pri realizácii niektorých postupov, ktoré sú predsa len trochu odlišné v jednotlivých armádach. Aj preto je dobré takéto cvičenie,“ spokojne konštatuje veliteľ poľskej čaty.

Čata Vojenskej polície Chorvátska pod velením **Andreja Smoleka** na cvičení bola zložená z príslušníkov elitnej špeciálnej protiteroristickej rotы s vycvičenými psami, ktorí majú skúsenosti z nasadenia v operácii ISAF v Afganistane.

Cvičenie na Morave bolo o obojstranne výhodnej výmene praktických skúseností a vytváraní jednoliateho kolektívu mnohonárodného práporu Vojenskej polície NATO. Porovnávať mohol aj nadrotmajster **Ondrej**

Bihári, ktorý je náčelníkom skupiny výcviku psovodov a psov v Centre výcviku a kynológie Vojenskej polície vo Vlkanovej - Hronseku. Na cvičení mal dvoch psov – hliadkového päťročného nemeckého ovčiaka Dina a ďalšieho ovčiaka Harđa, ktorý je špeciálne vycvičený na vyhľadávanie a detekciu drog. Dino bol so svojím pánom nasadený pri zabezpečení ochrany základne pred davom miestnych obyvateľov, ale aj pri prehľadávaní budov. Nové poznatky a praktické skúsenosti získal aj kapitán Jozef Pišta, ktorý pôsobí v banskobystrickom útvere Vojenskej polície na oddelení dokumentácie trestnej činnosti. „Zdokonalil som sa v angličtine, naučil som sa lepšie pracovať s dokumentmi NATO. Cvičenie celý náš medzinárodný vyšetrovací tím ešte viac priblížilo reálnej práci vyšetrovateľov v zahraničných operáciách. Najmä zaistovanie dôkazov po mínometnom prepade a jeho vyšetrovanie bolo českou stranou tak realisticky imitované, že človek mal chvíľu dojem, že má pred sebou reálne ostatky vojakov. Bol to nápor na psychickú pripravenosť vyšetrovateľov, ale myslím si, že aj na takéto situácie musíme byť v budúcej reálnej činnosti v zahraničí pripravení,“ poznamenáva kapitán Pišta.

KROK DOPREDU

Za Slovensko pracoval v medzinárodnej bunke pre koordináciu cvičenia Black Bear 09 podplukovník Juraj Mazan, ktorý pôsobí v trenčianskom riaditeľstve Vojenskej polície ako vedúci operačného oddelenia. Podľa neho druhé praktické cvičenie mnohonárodného práporu vojenskej polície ukázalo, že príprava tohto zoskupenia sa za posledný rok posunula dopredu. „Ukázalo sa, že takáto jednotka je schopná plniť úlohy v medzinárodnom prostredí. Zlepšila sa vzájomná komunikácia a príprava dokumentov v anglickom jazyku, čo bolo ešte pred rokom na prvom cvičení v Poľsku určitou slabinou medzinárodného štábu. Spresnili sme si navzájom štandardné postupy. Pomohli aj štábne návčiky velenia práporu, ktoré sa uskutočnili v uplynulých mesiacoch. Jedno bolo aj v našom centre vo Vlkanovej. Predpokladám, že do ďalšieho cvičenia práporu, ktoré sa uskutoční na budúci rok v Chorvátsku, sa nám podarí odstrániť aj niektoré nedostatky, ktoré ukázalo cvičenie Čierny medveď 09 a pokročiť v príprave na certifikáciu celého práporu. O dva roky by malo byť jeho cvičenie práve u nás na Slovensku,“ hovorí podplukovník Mazan.

V priebehu cvičenia jeho účastníci využívali taktický simulčný systém Miles. Pomohol zrealizovať výcvik. Česká strana dala k dispozícii jeho staršiu verziu Miles 2, slovenská poskytla novú generáciu systému pre živú simuláciu Miles 2000, ktorá sa v poslednom období s úspechom využíva pri príprave príslušníkov slovenských ozbrojených síl najmä pri ich vyvedeniach vo Vojenskom výcvikovom priestore Lešť. Práve slovenskými prvkami systému boli vybavené aj cvičiace vozidlá a technika.

O ROK V CHORVÁTSKU

Na záver cvičenia zavítali do výcvikového priestoru aj hostia. Medzi nimi bol prvý zástupca náčelníka Generálneho štábu Armády ČR generálmajor Josef Prokš, hlavný predstaviteľ Vojenskej polície v NATO plukovník Josephus Govaarts, veliteľ mnohonárodného zoskupenia NATO severovýchod v Štetíne generál Zdislaw Goral, veliteľ Vojenskej polície poľskej armády generál Marek Witczak, náčelník Vojenskej polície Českej armády brigádny generál Vladimír Ložek i zástupca riaditeľa Vojenskej polície Slovenskej republiky plukovník Vladimír Jurkas. Prezreli si ukážky praktickej činnosti príslušníkov práporu. Boli zamerané predovšetkým na takú činnosť, s ktorou sa reálne stretávajú v zahraničných operáciách a misiách. Chorvátski špecialisti napríklad ukázali zatýkanie vojnového zločínca. Na zásah boli vysadení z českého vrtulníka Mi-171 a následne zločínca transportovali vrtulníkom. Chorvátski a českí vojenski policajti predvedli zadržanie unikajúceho vozidla s nebezpečnou osádkou. Chorváti ukázali bleskurýchly zásah svojich špeciálne vycvičených psov. Medzi najzaujímavejšie epizódy celého cvičenia patrila prepad logistického konvoja sprevádzaného poľskými a slovenskými vojenskými policajtmi. Po vyžiadaní vzdušnej podpory útočníkov zlikvidovali vzdušným úderom lietadla L-39 českého letectva, následne vrtulník Mi-171 zabezpečil transport ranených do bezpečia. Ochranu vzdušného priestoru pritom zaisťovala dvojica vrtulníkov Mi-24.

Text a foto Jozef ŽIAK

Nový rad vozidiel RG 35

Pätnásť krajín Severoatlantickej aliancie, ktoré sa zúčastňujú na programe prehľadu o pozemnej situácii AGS (Alliance Ground Surveillance), skompletizovalo podpisy pod memorandom o porozumení programu. Ide o významný krok k realizácii programu, ktorý by mal byť jednou z podstatných spôsobilostí NATO. Memorandum stanovuje právne, organizačné a rozpočtové pravidlá a umožnilo vznik subjektov Aliancie, ktoré budú za program zodpovedné - AGS Management Organisation (NAGSMO) a NATO AGS Management Agency (NAGSMA). AGS má poskytovať civilným i vojenským rozhodovacím zložkám NATO dôležité informácie o pozemnej situácii v záujmovom priestore. Služba by mala byť dostupná od roku 2012.

Výkonným základom programu AGS bude letecká zložka pozostávajúca z amerického prostriedku RQ-4B Global Hawk verzie Block 40. Ide o bezpilotný prostriedok (UAV) pracujúci vo veľkých výškach s dlhou vytrvalosťou nasadenia, ktorý využíva najmodernejšie technológie v oblasti radarov a prehľadových senzorov. Za hlavnú operačnú bázu systému vybrala Severoatlantická rada (NAC) v januári 2009 taliansku leteckú základňu Sigonella, ktorá bude domovom prostriedkov UAV a pozemného segmentu, ktorý bude riadiť lety a zabezpečovať velenie a prevádzkovanie systému. Na akvizičnom programe AGS sa podieľa okrem Bulharska, Kanady, Česka, Dánska, Estónska, Nemecka, Talianska, Lotyšska, Litvy, Luxemburska, Nórska, Rumunska, Slovinska či USA aj Slovensko.

Top technológie armády

Spoločnosť BAE Systems predstavila svoj posledný vývoj v rade vozidiel RG 6x6 pre pôsobenie na bojisku na septembrovej výstave DSEI vo Veľkej Británii. Ide o viacúčelové kolesové vozidlo s protimínovou ochranou RG 35, ktoré využíva viaceré prvky ochrany opancierovaného vozidla RG 31 a väčšie taktické možnosti moderného bojového vozidla. Všestranné kolesové vozidlo RG 35 môže niesť vežu ľahkej alebo strednej kategórie a integrovať viaceré zbraňové systémy na priamu i nepriamu palbu. RG 35 môže byť podľa požiadaviek plnenia rôznych úloh na bojisku upravené vo viacerých variantoch: ako ambulancia, nosič zbraní, veliteľské stanovište či vozidlo pechoty.

Okrem charakteristiky náprav 6x6 môže byť vo vyhotovení podľa želania zákazníka aj v konfigurácii 4x4. RG 35 je v základnej verzii 6x6 viacúčelové bojové kolesové vozidlo s protimínovou ochranou, ktoré je 7,4 m dlhé a 2,5 m široké. Výška vozidla podľa výrobcu BAE Systems Land Systems South Africa je 2,7 m s výškou podvozka 458 mm od zeme. Maximálna prípustná hmotnosť RG 35 predstavuje 33 000 kg a užitočná hmotnosť 14 870 kg vrátane priestoru s plochou 15 m² pod pancierom. RG 35 má polomer zatáčania 7,5 m a okrem vodiča uve- sie 15 vojakov.

Global Hawk aj pre Slovensko

Jemné drôtené pletivo na spevnenie zranení, bezposádkové riadené veže CROWS či podporná konštrukcia pre nové automatické strelné zbrane, ktoré sa montujú na vozidlá. To sú najvýraznejšie vynálezy, ktoré používali americké pozemné sily v roku 2008. Oceňovanie TOP desať vynálezov v armáde organizuje od roku 2002 americké velenie pozemných síl pre vyzbrojovanie. Kritériom pre výber systémov a prostriedkov je dopad na schopnosti ozbrojených síl, potenciál pre možný prínos mimo armády a inovatívnosť. Samotné hodnotenie vykonávajú vojaci z aktívnej služby, v tomto roku hodnotili nominovaných príslušníkov 1. mechanizovanej divízie, 82. výsadkovej divízie a 25. pešej divízie.

Ako najlepší vynález bola ocenená jednoznačne veža nórskej spoločnosti Kongsberg typu CROWS II, ktorá zahŕňa vstavaný guľomet, kamerové systémy a zadymovacie granáty. Dá sa namontovať na viaceré typy vozidiel a pri použití umožňuje vojakovi zostať vo vnútri vozidla. Aj ďalšie ocenenia zbierali najmä výrobky z kategórie ochrany vojaka. Na druhom mieste skončila veža CROWS s detektorom projektilov Lightning (na snímke), na treťom podstavec pod ľahké a ťažké automatické zbrane, na štvrtom ochranný kryt hlavy pre strelca z vozidla. Medzi Top desať skončili aj dodatočne montované ochranné pancierové sety na vozidlá či systémy, ktoré znižujú hmotnosť ochranných protimínových prvkov vozidiel.

Dvojstranu pripravil **Roman KMENT**
Foto **BAE Systems, Northrop Grumman, U.S. Army, AgustaWestland, EADS Astrium**

Prvý vzlet prototypu T129

AgustaWestland, súčasť spoločnosti Finmeccanica, 30. septembra slávnostne oznámila prvý vzlet prototypu nového ľahkého viacúčelového bojového vrtuľníka T129 P1 pre turecké ozbrojené sily. Vrtuľník na použitie vo dne i v noci bez obmedzenia pri podmienkach počasia vyvíja skupina firiem, kde okrem talianskej Agusty sú turecké subjekty – akciová spoločnosť TAI (Turkish Aerospace Industries) a Aselsan. Stroj, ktorý sa rieši v rámci programu ATAK (útočný, taktický prieskumný vrtuľník pre Turecko) označuje AgustaWestland aj ako AW729 a koncepcne vychádza z typu A129.

Cieľom programu ATAK je nákup 50 kusov nových helikoptér v sume 1,2 mld. eur, ktoré majú pôsobiť pod velením tureckých pozemných síl, s opciou na 41 ďalších kusov. Nový vrtuľník má charakterizovať vyspelá avionika, hardvér a softvér, ktorý si dokáže Turecko vyvinúť samostatne lokálne. Program, ktorý odštartoval podpisom dohody v apríli 2007, ide zatiaľ podľa plánu a financie mu nechýbajú. Výrobcom stroja bude TAI, nové výkonné motory, systém AFCS a systém monitorovania vrtuľníka bude integrovať AgustaWestland. Celkovo má program ATAK trvať od júna 2008 do decembra 2017, pričom prvý stroj má byť dodaný v roku 2013. Dohoda o spolupráci medzi talianskou a tureckou stranou zahŕňa aj prípadný predaj T129 vo svete okrem Talianska a Veľkej Británie.

Nemecko má vojenské satelity

Spoločnosť Astrium patriaca pod konzorcium EADS dodala pre nemecké ozbrojené sily Bundeswehr dva vojenské komunikačné satelity. Prvý satelit s celkovou hmotnosťou 2,4 t mala na obežnú dráhu vyniesť francúzska raketa Ariane 5 v závere septembra (po uzávierke krátkych správ). Druhý sa dostane do orbity na začiatku budúceho roka. Dodávka satelitov pre vojenské účely je časťou nemeckého programu SATCOMBw 2, v rámci ktorého Bundeswehr nakúpi svoje historicky prvé vojenské satelity a položí tak základ pre vlastnú bezpečnú informačnú sieť, ktorú môžu využívať nemecké jednotky operujúce v zahraničí.

Nová sieť bude podporovať autonómny, globálny prenos hlasových a dátových údajov, rovnako tiež video a multimediálnych aplikácií. Celý systém by mal byť riadne operačne spôsobilý na konci roka 2010, čím sa Nemecku otvorí cesta pre plné uplatnenie sieťových operácií. Komunikačné satelity pre vojenské účely majú byť pre nemecké sily však iba cestou ako zabezpečiť flexibilný prenos informácií bez závislosti na lokálnej infraštruktúre v priestore nasadenia zahraničných operácií.

Krátko

Holandský obranný rozpočet sa znižuje. Kým v roku 1999 predstavoval 1,8 % HDP, v roku 2004 už 1,5 % HDP a minulom roku len 1,4 % HDP v celkovej výške 8,2 mld. eur. V roku 2008 však vynaložilo Holandsko 428 mil. eur na podporu zahraničných operácií, čo bolo dvojnásobok ako napríklad v roku 2003. Až dve tretiny celkových výdavkov v minulom roku súviselo s príspevkom Holandska do vojenskej operácie v Afganistane.

Dohodu o zneškodnení 6 000 ton konvenčnej munície (vrátane 30 000 kusov kazetovej munície) podpísala 26. augusta v Kyjeve agentúra Severoatlantickej aliancie NAMSa a ukrajinské ministerstvo obrany. Kontrakt dal opäť do pozornosti 12-ročný projekt NATO pre program PzM v rámci likvidácie systémov kategórie MANPADS, malých a ľahkých zbraní a munície.

Rakúske vzdušné sily dostali 24. septembra posledné päť náste stíhacie lietadlo priamo z výroby linky strojov v nemeckom Manchingu pri Mníchove. Dodávka nových stíhacích lietadiel spolu s výzbrojou, vybavením, výcvikom a logistikou pre Rakúsko bola podpísaná ešte v roku 2003. Prvý Eurofighter bol dodaný Rakúsku 12. júla 2007 a prvé stroje vstúpili do služby v júni 2008.

Spoločnosť Terma ako subdodávateľ francúzskej spoločnosti Thales Air Systems S.A., dodá automatický informačný terminálový systém (ATIS) pre podporu riadenia letovej prevádzky NATO na leteckej základni v Kandaháre v Afganistane. Systém ATIS ponúka pre používateľov priateľské a spoľahlivé riešenie najmä pre regionálne a vnútroštátne letiská.

Spoločnosť Boeing dodala druhé lietadlo pre strategickú ťažkú prepravu C-17 Globemaster III NATO organizácii NAMO, ktorá združuje 12 krajín spoločnej iniciatívy v súvislosti s leteckou prepravou. Stroje Globemaster majú svoju domovskú základňu v maďarskej Pépe.

Americké pozemné sily vyhodnotili, že počas uplynulých ôsmich rokov pôsobenia na dvoch bojiiskách – v Iraku a Afganistane, zostalo použitie rôznych elektromagnetických systémov nepriateľom stálo výzvou. Ochrana vojakov pred účinkami improvizovaných výbušných systémov sa tak stala dôležitou súčasťou agendy pozemných síl a upriamila ich pozornosť na oblasť elektronického boja. V nasledujúcich troch rokoch sa v pozemných silách má zvýšiť počet vojakov určených na elektronické operácie o 1 600 osôb.

Ruský priemyselný holding, ktorý združuje výrobcov podieľajúcich sa na produkcii Mi-17, má v úmysle ponúknuť na export novú hĺbkovú modernizáciu tohto typu vrtuľníka. Prvé dodávky modernizovaných kusov sú naplánované na rok 2013 a mali by pomôcť udržať podľa holdingu vysokú obľúbenosť používania modelu vo svete najmenej do roku 2020. Modernizácia by mala zahŕňať vyspelé riešenia otestované a vyvíjané aj pre stroj Mi-38.

Vozidlá Iveco LMV

Ozbrojené sily SR sa stali deviatou krajinou, ktorá si do svojej výzbroje vybrala ľahké viacúčelové vozidlo Iveco LMV (Light Multirole Vehicle). V nasledujúcom článku si vozidlo s továrenským označením M65E19WM priblížime vo všeobecnosti bez konkrétnych špecifikácií jednotlivých armád.

V minulom roku vyrobila talianska spoločnosť Iveco Defence Vehicles 950 ks tohto vozidla, ktoré má v Taliansku označenie Lince (Rys) a vo Veľkej Británii vo veliteľskej verzii Panther.

OCHRANA POSÁDKY

Ochrana posádky vozidla je založená na samostatnej kabíne (nazývanej výrobcom aj „citadela“). Tá je v štruktúrnom chápaní v princípe základom vozidla, okolo ktorého sa pridávajú ostatné časti vozidla, rám podvozku či systém pohonu. Jednotlivé časti pohonného ústrojenstva sú v maximálnej miere sústredené pred a za kabínu, aby sa v prípade útoku výbušným systémom alebo palbou strelných zbraní tieto časti nestávali ďalšími „projektily“ proti posádke vozidla. Kryt motora je uchytený v zásade o podvozok a nie modul kabíny. Rovnako zadný nákladový priestor a palivová nádrž sú navrhnuté tak, aby sa zvlášť odtrhli a umožnili rozptýliť účinky výbuchu.

V základe je samostatný modul kabíny nepancierovaný. Balistická ochrana sa rieši pridaním setov kompozitového pancierovania, ktorého odolnosť sa môže vybrať podľa predpokladaného druhu ohrozenia. Systém pridaná a odobratia pancierovania (vo forme panelov) je inovatívnym patentom Iveco Defence Vehicles. Dá sa realizovať v poľných podmienkach za niekoľko hodín, čo umožňuje práve vnútorná štruktúra vozidla i systém vonkajšieho obloženia. Balistická ochrana presklených častí sa dá tiež zvýšiť pridaním krycích panelov bez toho, aby sa zmenili celkové parametre vozidla.

Úroveň ochrany vozidla zodpovedá rôznym druhom ohrozenia strelnými zbraňami podľa normy STANAG 4569 Level 3. Samotný dizajn vozidla a použité materiály v konštrukcii boli špeciálne navrhnuté na zvládnutie a absorpciu náporu energie vzniknutej výbuchom mín. Modul kabíny má viacvrstvovú štruktúru a sendvičovú konštrukciu. Posádka vozidla je chránená proti výbuchu mín i nástražných výbušných systémov podľa normy STANAG 4569 Level 3a.

Samostatnou kapitolou je uchytenie a konštrukcia sedadiel vo vozidle, ktoré majú byť čo najmenej ovplyvnené pôsobením dynamických síl výbuchu. Sedadlá sú upevnené pružne, obsahujú v sebe vylišované vypchávky a majú tiež päťbodové bezpečnostné pásy, ktoré majú

zabrániť pohybu tela pri prvotnom (rast) i druhotnom (klesanie) účinku výbuchu.

MOBILITA

Vozidlo LMV sa považuje za vysoko priechodný prostriedok, ktorý je schopný pôsobiť na rôznom druhu povrchu mimo ciest. Je prispôbené nasadeniu v rôznych klimatických podmienkach s teplotami od mínus 32° C do plus 49° C so zachovaním dobrých pracovných podmienok pre posádku. Vozidlo má pohon všetkých kolies 4x4 s nezávislým zavesením, planétové nápravy sú s uzávierkami diferenciálu. Systém ABS je upravený pre špecifické podmienky terénnej prevádzky vozidla. Vzduchom odventilovaná kvapalinová brzdová sústava umožňuje pohotové a rýchle brzdenie aj pri plnom zaťažení.

Vozidlo LMV poháňa vznietový motor Iveco F1D preplňaný turbodúchadlom so systémom common rail a maximálnym výkonom 140 kW (190 k) pri 3 700 ot/min. Maximálny krútiaci moment 456 Nm dosahuje pri 1 800 ot/min. Používa sa 6-stupňová automatická prevodovka ZF 6HP260 s hydrodynamickým meničom a dvomi rozvodovkami na prednú i zadnú nápravu. Dojazd sa udáva podľa niektorých zdrojov 500 kilometrov plus, spotreba nafty na ceste 14 l na 100 km.

Lahké viacúčelové vozidlo je zároveň vybavené systémom dohustovania pneumatík (CTIS) aj počas jazdy z kabíny vodiča. Jednou z inovácií pri konštrukcii je umiestnenie bŕd vo vozidle pri diferenciáloch, pričom brzdy sú zároveň pružne uchytené o podvozok. Na jednej strane to znižuje neodpruženú hmotnosť vozidla a na strane druhej zlepšuje odolnosť voči účinkom pôsobenia protipechotných mín. Pre pôsobenie v noci je vozidlo konštrukčne prispôbené tak, aby znižovalo tepelné vyžarovanie a tým možnosť odhalenia vozidla termoprostriedkami protivníka.

Rozmery vozidla umožňujú, že sa dá ľahko prepravovať v štandardných plošinových železničných vagónoch, RO-RO trajektami alebo vzdušnou cestou. LMV sa dajú prepraviť na palube lietadiel C-5 Galaxy (15 ks), C-17 Globemaster (8 ks), C-130 Hercules (2 ks), C-27J Spartan, C-160 Transal (1 kus) alebo v podvese vrtulníkov CH-53 Sea Stallion, CH-47 Chinook, EH(AW) 101 Merlin (1 ks). Z podvesu sa na zodpovedajúcej platforme aj dajú zhodiť.

V oblasti údržby sa výrobca snažil o dosiahnutie čo najlepších parametrov z hľadiska jednoduchosti a nákladov. LMV disponuje druhou generáciou zbernice CAN-BUS, ktorá je napojená na elektronickú riadiacu jednotku motora, prevodovku a systém ABS. Pomocou externej diagnostiky sa dá vyhodnotiť stav a používanie vozidla. Všetky kontroly vozidla typu Level 1 sa dajú realizovať bez rozoberania častí vozidla a bez použitia špeciálnych nástrojov. Údržbu vozidla Level 1 zvládne tiež posádka pomocou bežných nástrojov, ktoré sú vo vozidle.

POUŽITIE

LMV disponuje podvozkom, ktorý môže slúžiť ako základ pre rôzne varianty a modifikácie vozidiel. Vozidlo ponúka dva rázvory – štandardný (3 230 mm) a predĺžený (3 530 mm), pričom sa dajú použiť tri druhy kabíny: štandardná štvordverová, krátka dvojdvérová alebo dlhá kabína. Na LMV sa dajú flexibilne inštalovať mnohé systémy diaľkovo ovládaných i klasických zariadení a zbraň, akými sú napríklad stanovišťa na guľomet kalibru 7,62 mm alebo 12,7 mm, pre 40 mm granátomet či pozorovacie systémy. Vývoj rôznych konfigurácií nie je ukončený, a tak sa postupom času môžu objavovať nové verzie LMV.

Všeobecne sú dve základné verzie. Prvá, štvordverová so zakrytou strechou, je určená pre jedného vodiča a ďalšie štyri osoby. Má základnú úroveň ochrany, ktorá môže byť rozšírená podľa ohrozenia modulárnym pancierovým systémom. Druhá verzia je vo vyhotovení krátkej kabíny pre vodiča a jedného spolujazdca s možnosťou rôznej nadstavby pre použitie na logistické, zdravotnícke alebo veliteľské a riadiace účely. Rovnako má základnú úroveň ochrany, ktorá môže byť rozšírená podľa ohrozenia modulárnym pancierovým systémom.

Roman KMENT

Foto Iveco Defence Vehicles

Technicko - taktické údaje

Verzia	Štandardná	Dlhá
Rázvor	3 230 mm	3 530 mm
Rozchod kolies	1 710 mm	1 710 mm
Max. šírka	2 200 mm	2 200 mm
redukovaná	2 050 mm	2 050 mm
Celková dĺžka	4 794 mm	5 310 mm
Výška strop kabíny	2 050 mm	2 055 mm
Min. výška pod diferenciálmi	345 mm	345 mm
pod podvozkom	473 mm	473 mm
Nájazdový uhol (predný/zadný)	54° / 44°	54° / 40°
Rozmer kolies	325/85 R16	325/85 R16
Celková hmotnosť	7 100 kg	7 100 kg
Prázdna hmotnosť	4 700 kg	4 400 kg
Užitočná hmotnosť	2 400 kg	2 700 kg
Zákl. hmotnosť prípojného vozidla	2 000 kg	2 000 kg
Max. hmotnosť prípojného vozidla	3 500 kg	3 500 kg
Motor	Iveco F1D Common Rail	Iveco F1D Common Rail
max. výkon	140 kW (190 k)	140 kW (190 k)
Max. rýchlosť	110 km/h	110 km/h
Max. stúpanie/klesanie	60 %	60 %
Max. bočný náklon	30 %	30 %
Priemer zatáčania	14,3 m	14,7 m
Brodivosť bez prípravy	850 mm	850 mm
s prípravou a špec. údržbou	1 500 mm	1 500 mm
Pomer výkonu a hmotnosti	20 kW/t	20 kW/t

Zdroj: Iveco Defence Vehicles, údaje sú orientačné, výrobca si uplatňuje výhradu na ich odlišnosť vzhľadom na vývoj

Legendárna Tatra

Ťažký nákladný terénny valníkový automobil T-111N tvorí súčasť zbierkového fondu VHÚ – VHM Piešťany. Vozidlo bolo vyrobené v roku 1960 a na jar 1961 ho prevzala do svojej výzbroje 25. ťažká delostrelecká brigáda v Jičine. V roku 1977 bola Tatra na základe rozhodnutia MNO – TAS vyradená z výzbroje ČSLA a odovzdaná do civilného sektoru. Od 90. rokov 20. storočia často menila svojich majiteľov. Začiatkom jesene 1997 na základe ponuky Tatra kúpil VHÚ do zbierkového fondu Vojenského múzea. Vzhľadom na nevyhovujúci technický stav prešlo vozidlo kompletnou renováciou vo VOP 027 Trenčín. Ako plne funkčný múzejný exponát bola Tatra predvedená v roku 1998 počas medzinárodnej výstavy obranného priemyslu IDEE 98 Trenčín.

Požiadavku na zavedenie upraveného valníka T-111 do výzbroje čs. armády predložili na porade NGŠ začiatkom roku 1951 veliteľ delostrelectva a náčelník automobilovej a traktorovej správy v súvislosti s potrebami zavádzania novej delostreleckej, obrnenej a špeciálnej ťažkej techniky do výzbroje čs. armády.

LEPŠIA AKO CIVILNÁ VERZIA

Na základe tejto žiadosti odovzdalo MNO – ATS vývojovému oddeleniu n. p. TATRA Kopřivnice technicko-taktické požiadavky na ťažký terénny automobil stavaný na báze civilného vozidla T-111. Vývojové a konštrukčné práce na novej Tatře rýchlo napredovali. Na jar 1952 začala stavba prototypu.

Ten mal pre toto obdobie charakteristické uloženie motora so spojkou spojenú pevne cez prírubu na prevodovú skriňu, pričom celý agregát (motor + spojka + prevodová skriňa) bol umiestnený nad rozvodovkou prednej hnacej nápravy a prenos krútiaceho momentu z prevodovky do centrálnej rúry bol riešený prídavným prevodom, ktorý bol zložený z dvojstupňovej riaditeľnej redukcie s vloženými medzikolesami. Všetky nápravy boli hnacie spojené s centrálnou rúrou. Novinkou boli rovné výstupky na predných blatníkoch, ktoré sa využívali ako sedadlá pre vzdušných pozorovateľov. Na pridržanie sa používali držadlá na kapote. Prototyp bol ďalej vybavený navijacím zariadením na samo vyslobodzovanie a maskovacím svetlom Netek.

V období od júla do polovice augusta 1952 prešiel spojenými podnikovými a kontrolnými skúškami, pri ktorých uspel. Na základe tejto skutočnosti bol koncom augusta odovzdaný do vojskových skúšok a špeciálnych porovnávacích skúšok s nákladným automobilom T-111 v civilnom variante. Pre lepšiu priechodnosť v málo únosnom teréne pri použití vozidla s vlekom a pre potreby ženijného vojska bol užitočný náklad obmedzený na 5 ton. Komisionálne bolo odporúčané na prototyp pred zavedením do armády vykonať úpravy, medzi ktoré patrilo napríklad:

odstránenie vnikania vody do podvozka, zavedenie navijaka na všetky vozidlá, zapustenie stúpačiek do boku karosérie, upravenie predného aj zadného závesného čapu, odstránenie kmitania kolies prednej nápravy pri dobrzdovaní. Skúšky sa uskutočnili v septembri 1952. Snahou bolo vyskúšať vozidlo pri rôznych klimatických podmienkach (nebolo preskúšané v zimných podmienkach) a preveriť jeho brodivosť do hĺbky 90 cm. V rámci skúšok bol prototyp porovnaný s civilným vozidlom T-111. Skúšky potvrdili očakávané vlastnosti vojskej Tatry, ktorá dosiahla o 20 percent lepšie výsledky ako civilný variant. Pozitívne výsledky vojskových a porovnávacích skúšok znamenali, že prototyp pod označením T-111N bol koncom roka 1952 zavedený do výzbroje čs. armády.

TATRA 111N

Sériová výroba sa rozbehla v Tatře Kopřivnice začiatkom roka 1953 a s drobnými konštrukčnými úpravami trvala až do roku 1962. Za toto obdobie prevzala čs. armáda cca 2 000 ks vozidiel tohto typu. Boli nimi prednostne vybavované

delostrelecké, mechanizované i tankové útvary a zväzky. Od polovice 50. rokov dvadsiateho storočia ich postupne dostávali ženijné, automobilové, letecké a ďalšie vojskové útvary a zariadenia čs. armády. S postupným sťahovaním T-111N od prvosledových útvarov a zväzkov sa začalo v prvej polovici 70. rokov 20. storočia. Vozidlá boli po opravách uložené dočasne v centrálnych skladoch, odkiaľ boli postupne odovzdávané do civilného sektoru. V roku 1980 sa v ČSLA už nenachádzalo žiadne vozidlo T-111N.

Anton ŠČASNOVIČ

VHÚ-Voj. hist. múzeum Piešťany

Foto Miroslav MIHALÍK

TAKTICKO - TECHNICKÉ ÚDAJE VOZIDLO T-111N

Dĺžka	8 300 mm
Šírka	2 500 mm
Výška vozidla s plachtou -zaťažené	2 880 mm
-nezaťažené	3 000 mm
Brodivosť	800 mm
Ložná plocha: dĺžka	5 000 mm
šírka	2 340 mm
plocha	11,7 m ²
Hmotnosť vozidla:	
pohotovostná bez vodiča	9 150 kg
nosnosť vozidla + 3 osoby	10 300 kg
Maximálna rýchlosť:	
na ceste	61,5 km/h
v teréne	25,6 km/h
Najväčší dovolený počet prepravovaných osôb	40

Generálmajor Mirko Cyril VESEL

Mirko Cyril Vesel sa narodil 23. 5. 1905 vo Zvolene v rodine advokáta Dr. Jána Vesela známeho miestneho slovenského národovca. Náročné povolanie vojenského gážištu si okrem neho z jeho jedenástich súrodencov zvolili aj bratia Milan a Miloš. Osemročné gymnázium v Banskej Bystrici absolvoval v rokoch 1913 – 1921. Po jeho skončení nastúpil 30. 9. 1921 na výkon základnej vojenskej služby v čs. brannej moci. V rokoch 1921 – 1923 absolvoval Vojenskú akadémiu v Hraniciach na Morave s dobrým prosperom.

Dňa 12. 8. 1923 ho už ako absolventa vojenskej akadémie povýšili do hodnosti poručíka delostrelectva. Zároveň ho premiestnili k delostreleckému pluku 54 v Bratislave. Do hodnosti nadporučíka delostrelectva bol povýšený 1. 10. 1928. Počas zaradenia k bratislavskému delostreleckému pluku si intenzívne dopĺňal teoretické odborné poznatky a prehlboval praktické vedomosti, ktoré uplatňoval aj v každodennej veliteľskej činnosti. Postupne absolvoval Delostreleckú aplikačnú školu v Olomouci (1923 – 1924), dva pyrotechnické kurzy v Plzni a Poličke (1926 – 1928), armádny plynový kurz (1929) a ekvitačný kurz delostrelectva v Bratislave (1930). Bratislavský delostrelecký pluk opustil k 30. 9. 1932, keď ho v hodnosti kapitána delostrelectva (1. 4. 1932) premiestnili k delostreleckému pluku 8 v Opave. Aj ako príslušník tohto pluku absolvoval niekoľko kurzov a škôl: kurz veliteľov batérií (1936), streleckú školu v Olomouci (1937 – 1938) a balónový kurz v Příbrami (1937). Medzitým vykonával aj sedemmesačnú službu pozorovateľa z balóna (1. 2. – 31. 8. 1937).

ROZPAD REPUBLIKY

V tomto kurze ho „zastihlo“ aj povýšenie na štábného kapitána delostrelectva (1. 8. 1937).

V septembri 1938 v období mníchovskej krízy ho ako veliteľa zaradili k II. oddielu delostreleckého pluku 37, s ktorým odišiel do poľa. Podľa hodnotenia zástupcu veliteľa tohto pluku sa vo funkcii osvedčil ako energický, iniciatívny a vytrvalý veliteľ.

Tragický rozpad Česko-Slovenskej republiky a vznik „samostatného“ Slovenského štátu ho zastihol v Čechách. Dňa 15. 3. 1939, po vyhlásení Protektorátu Čechy a Morava, sa ako Slovák vrátil na rodné Slovensko, kde sa za „pochodu“ formovala nová slovenská branná moc, ktorá potrebovala odborníkov na všetkých stupňoch velenia. Škpt. del. Mirko Vesel sa stal vzhľadom na hodnosť a odbornú prax veliteľom delostreleckého pluku 109 v Bratislave. Po reorganizácii armády ho dňom 31. 5. 1939 už ako majora delostrelectva (17. 5. 1939) ustanovili za veliteľa delostreleckého pluku 1 v Bratislave. Vo funkcii zotrval do 2. dekády januára 1940, keď ho od 15. 1. 1940 ustanovili za prednostu 4. oddelenia štábu 1. divízie v Trenčíne. V tomto zaradení mu udelili vyznamenanie „Za hrdinstvo 3. stupňa“ a pamätnú medailu ako ocenenie jeho služby počas vojny s Poľskom v septembri 1939. Túto funkciu vykonával do 1. 1. 1941, keď ho premiestnili k MNO SR, s určením za predsedu remontnej komisie. Dňa 27. 6. 1941, už päť dní po vyhlásení vojny proti ZSSR, ho odvelili do poľa s veliteľstvom armády, kde zastával funkciu prednostu doplnovacej správy koní. Z východného frontu sa vrátil 3. 12. 1941. Počnúc 1. 1. 1942 opäť ocenili jeho výkon služby a povýšili ho na podplukovníka delostrelectva. Ďalšia zmena v jeho zaradení do stavovskej skupiny dôstojníkov sa udiala 30. 4. 1943, keď Vesela preložili do skupiny dôstojníkov remontnej správy. Od 1. 2. 1944 bol prednostom oddelenia Doplnovacej správy na MNO SR. Pri príležitosti 5. výročia vzniku SR mu udelili vyznamenanie „Vojenný víťazný kríž IV. triedy“.

Napriek tomu, že dosiahol v slovenskej armáde vysokú vojenskú hodnosť a zastával zodpovednú funkciu na MNO SR, nepatril medzi tých dôstojníkov, ktorí „oslavovali“ režim Slovenského štátu a spojenectvo s Nemeckom. Skôr opak je pravdou. Už krátko po príchode na Slovensko v marci 1939 nadviazal prvé kontakty s rodaciom sa odbojovým hnutím. Podľa vlastných slov sa do odboja aktívne zapojil v roku 1942. Postupne nadviazal kontakty s občianskymi skupinami Flóra a Hela, ktorým poskytol cenné spravodajské informácie. Dobré spojenie mal aj na Dr. Vavra Šrobára, keď využil kontakty svojho švagra MUDr. Ludvíka Nábělka. Postupom času sa Mirko Vesel vypracoval na jedného z najaktívnejších slovenských dôstojníkov zapojených do odboja. K jeho najbližším spolupracovníkom patrili pplk. Dezider Kišš-Kalina, pplk. Mikuláš Ferjenčík a neskôr aj pplk. Ján Golian, s ktorými sa podieľal na príprave vojenského plánu Povstania. V mene tejto skupiny rokoval s ostatnými odbojovými skupinami. Napriek zásluhám nebol členom Vojenského ústredia, ktoré sa konštituovalo

po vymenovaní pplk. Goliana za vojenského veliteľa pripravovaného Povstania.

Na povstalecké územie odišiel už 29. 8. 1944 spoločne s bratom mjr. Milanom Veselom a mjr. Milošom Markom. Okamžite po príchode do Banskej Bystrice bol jedným z hlavných iniciátorov obsadenia budovy VPV a zatknutia plukovníkov Ondreja Zverína a Viliama Kanáka, dôstojníkov verných bratislavskej vláde. Vďaka tomu mohol pplk. Golian bez prekážok vyslať do jednotlivých posádok heslo „Začnite s vysťahovaním“. S osobou Mirka Vesela je spojená aj história vzniku dvoch významných dokumentov viažúcich sa k začiatkovej fáze SNP, ktoré mali reagovať na Čatlošov proti povstalecký prejav a na vypuknutie Povstania. Jeden bol určený vojsku, druhý slovenskému národu. V nasledujúcich dňoch zastával funkciu prednostu politickej správy Veliteľstva 1. ČSA na Slovensku.

Už 7. októbra 1944 odletel s delegáciou SNR na rokovania do Londýna. Ich úlohou bolo vysvetliť hlavným predstaviteľom čs. exilovej vlády v Londýne mnohé otázky týkajúce sa právomocí SNR voči čs. vláde, i postavenia Slovenska v novej republike. Pobyt v Londýne sa skončil 14. 11. 1944, odtiaľ odletel do Moskvy, kde sa v decembri 1944 zúčastnil na rokovaní moskovského byra KS, SNR a zástupcov čs. exilovej vlády v Londýne o povojnovom usporiadaní pomerov v ČSR. V januári 1945 odišiel do Chustu, neskôr do Košíc. Vo februári 1945 bola schválená jeho žiadosť o prijatie do čs. armády. Dňom 1. 7. 1945 bol ustanovený za dočasnú veliteľa delostrelectva VO 4. Napriek tomu, že bol 6. 4. 1946 povýšený do hodnosti plukovníka delostrelectva s účinnosťou od 1. 10. 1944 a že ho dňom 30. 9. 1946 premiestnili k MNO a ustanovili za náčelníka štábu veliteľstva delostrelectva hlavného štábu, cítil sa ukrivdený a nedocenený. Jeho pocit krivdy neodstránilo ani povýšenie na brigádneho generála 19. 2. 1947, s účinnosťou a poradím od 1. 10. 1946. Výsledkom pretrvávajúceho pocitu krivdy bola jeho žiadosť z mája 1947 o preloženie do výslužby zo zdravotných dôvodov. Žiadosť kladne vybavili 30. 9. 1947, keď ho preložili do výslužby. Po prepustení z čs. armády ostal žiť a pracovať v Prahe. Po februári 1948 odišiel do exilu v západnom Nemecku. Tu pracoval v robotníckych povolaniach. Zomrel 6. 6. 1976 v meste Weil der Stadt.

Počas exilu mu odňali hodnosť brigádneho generála vo výslužbe (6. 7. 1950). Mirka Vesela rehabilitovali v novembri 1991 v hodnosti generálmajora in memoriam.

pplk. PhDr. Peter ŠUMICHRAS, PhD.
VHÚ Bratislava

Pamätník v novom šate

Minister obrany SR Jaroslav Baška sa v sobotu 26. septembra zúčastnil na slávnostnom otvorení zrekonštruovaného a rozšíreného Pamätníka víťazných bojov slovenského povstania z 22. 9. 1848. Práve na pamäť prvého víťazného boja slovenských dobrovoľníkov proti maďarským gardám a rakúskym vojskám za národné sebaurčenie Slovákov bol 22. september zvolený za Deň Ozbrojených síl SR. Pamätník sa nachádza vedľa Prietržskej cesty, presne na mieste bojov. Jeho obnovu inicioval a realizoval Klub generálov Slovenskej republiky v spolupráci s mestom Brezová pod Bradlom a Ministerstvom obrany SR. „Odkaz slovenských dobrovoľníkov z meruôsmych rokov je odkazom, ktorý je prameňom našej národnej hrdosti a nevyčerpatelným zdrojom inšpirácií aj pre budúce generácie slovenského národa,“ povedal v príhovore J. Baška. Pamätník na Prietržskej ceste bol postavený v roku 1948, no okrem roku 1968 upadol do zabudnutia. Klub generálov sa ho rozhodol obnoviť a zrekonštruovať práve pred rokom. Okrem úpravy okolia v jeho areáli vztýčil tri mramorové platne s menami 60 veliteľov slovenských dobrovoľníkov. Tí, ktorí sa najviac zaslúžili o rekonštrukciu pamätníka si potom prezvali vyznamenania, ktoré boli vydané pri tejto príležitosti. Medzi ocenenými bol aj minister obrany Jaroslav Baška.

Text a foto **Pavol VITKO**

Foto **Michal MARIANYI**

Stretnutie vojenských zväzov

V poľskom meste Gdynia sa v dňoch 15. - 18. septembra uskutočnilo stretnutie predstaviteľov a zástupcov profesionálnych vojakov zastupujúcich asociácie HOSZ, ZvZP AČRS, ZV SR, KITUS a KONWET. Plukovník Anatol Tichoniuk vyzdvihol individuálny prístup v riešení prijatých úloh. Podakoval priateľom z Maďarska a Slovenska za ich okamžitú informáciu na armádny penzijný systém v ich štátoch. Dnes je KONWET pripravený poskytnúť všetky informácie nielen o penzijných systémoch v európskych štátoch, ale i informácie o právnych zmenách vzhľadom na podmienky vojenskej služby a sociálnu podporu profesionálnych vojakov. Reprezentatívne asociácie vojakov zdôrazňujú, že ozbrojené sily v demokratickom štáte sú garantom demokratických zmien a vysoký sociálny štandard ich zabezpečenia je kompenzáciou za ich oddanú službu a risk, ktorý táto profesia so sebou prináša. Predstavitelia Asociácií profesionálnych vojakov jednotnane vyjadrili u vôle pokračovať v bilaterálnej a multilaterálnej kooperácii v rozsahu doterajších skúseností.

plk. v. v. Jozef KOŠÍK

Výkonný tajomník Zväzu vojakov SR

Ocenenia pre slovenských historikov

Veľvyslanec Českej republiky na Slovensku Vladimír Galuška prijal vo svojej rezidencii 23. septembra slovenských historikov. Okrem PhDr. Dušana Kováča, DrSc. z Historického ústavu SAV, riaditeľa Historického ústavu SAV PhDr. Slavomíra Micháleka, CSc., bol medzi nimi aj riaditeľ Vojenského historického ústavu MO SR podplukovník Mgr. Miloslav Čaplovič, PhD. a Ing. Jozef Slabák, CSc., ktorý inicioval rekonštrukciu pamätníkov československým legionárom na južnom Slovensku, najmä v Štúrove. „Som rád, že na môj návrh vám dnes prvý podpredseda Československej obce legionárskej plukovník v zálohe MUDr. Jindřich Sitta odovzdáva medailu Československej obce legionárskej 1. stupňa. Všetci si ju zaslúžite za dlhoročný prínos vo vedeckej a tvorivej oblasti, ktorým umožňujete občanom oboch našich republík spoznávať spoločné stránky svojej histórie. Osobitne tradície legionárske. Veď bez vzniku a úspešného pôsobenia československých légii by len veľmi ťažko mohol v roku 1918 vzniknúť prvý spoločný štát Čechov a Slovákov. Rád by som vyzdvihol veľmi dobrú spoluprácu s Vojenským historickým ústavom pri organizovaní rôznych spoločných vedeckých konferencií a seminárov,“ zdôraznil v príhovore český veľvyslanec. Ocenenie získal aj neprítomný bývalý pracovník Vojenského historického ústavu PhDr. Marián Hronský, DrSc.

Text a foto **Jozef ŽIAK**

Spojili ich motorky

S myšlienkou zorganizovať nultý ročník stretnutia motokárov profesionálnych vojakov a ďalších sympatizantov motoriek prišli plk. Peter Vavřík a Ing. Patrik Lipčík. Motokári, ktorí zachytili informácie o motozvoze vojakov „MOTOSPOJKY – LIPTOV 2009“, naštartovali svoje tátoše a stretli sa 12. septembra v Bodíciach pri Liptovskom Mikuláši. Tu predstavili svoje stroje – Hondy, Suzuki, Moto Guzzi, JAWY a BMW, ich škála bola naozaj pestrá. Od tých najmodernejších až po staré historické kusy, na ktorých by si zgustlo oko každého milovníka „historických strojov“. Najstaršia Jawa 250 bola z roku 1952. Jazdí na nej Trebišovčan Peter Girmán. Jawa je jeho dedičstvo, ktoré s láskou opatruje. Na motozvoze sa stretlo takmer 30 motocyklistov a prívržencov motokárskej histórie zo všetkých kútov Slovenska, ktorých spojila spanilá jazda okolo Liptovskej Mary. Venovaná bola vojakom, ktorí zahynuli pri plnení služobných povinností. Nezabudli ani na plk. gšt. Ivana Labáta, ktorý tragicky zahynul t. r. pri Kremnických Baniach. Súčasťou podujatia boli aj súťaže v jazde zručnosti, vystúpenie hudobných skupín a veľa atraktívnej zábavy. „Veríme, že toto podujatie podporí založenie vojenského motoklubu „Motospojky“ (Motoclutches) a založí novú tradíciu spoločenského života a upevňovania vzťahov vojakov na motorkách“, dodal jeden z organizátorov motozvozu a zakladateľov vojenského motoklubu Peter Vavřík.

Text a foto PhDr. Alena HARAGOVÁ

Vojaci medzi študentmi

Veteráni misie ISAF spolu s príslušníkmi Regrutačného strediska Nitra pokračujú v pásme besied NATO ISAF Afganistan. V septembri navštívili študentov nitrianskeho Gymnázia sv. J. Kalazánskeho a Strednej odbornej školy veterinárnej. Mladé publikum sa zaujímalo o činnosť našich vojakov v krajine, ale pozorne vnímali aj informácie o biede a utrpení miestneho obyvateľstva. „Po zhliadnutí krátkého filmu o pôsobení vojakov v misii ISAF študenti neskrývali emócie prekvapenia a strachu. Priznali, že nemajú reálny obraz o krajine Afganistan a o živote v nej“ povedala náčelníčka Regrutačného strediska Nitra, kapitánka Erika Mojžišová. Rotný Martin Koník z Hlohovca priblížil život v základni Kandahár. Pridal aj zaujímavé informácie o činnosti strážnych jednotiek a multifunkčnej ženijnej jednotke. Rotmajster Jozef Smutný z Ružomberka pôsobil ako zdravotník v českej poľnej nemocnici v Kábule, kde počas jeho pôsobenia zdravotnícky tím ošetril vyše 4000 pacientov. Študentom opísal krutý život domáceho obyvateľstva a ich životné hodnoty. „Podmienky, v ktorých žijú afganské deti sa nedajú vôbec porovnať s tými vašimi,“ dodal.

Text a foto rtn. Andrea CÉTENYIOVÁ

Protokol v praxi (45)

Používanie SMS a MMS

Posielanie SMS správ je podľa najnovších prieskumov najobľúbenejším spôsobom komunikácie, stalo sa jednou z najčastejších príčin rozpadov partnerských vzťahov a neraz malo vplyv aj na ukončenie pracovnej kariéry. Aj posielanie „esemesiek“ má totiž svoje pravidlá a s výnimkou komunikácie so svojím partnerom by ste pri ich písaní mali byť obzvlášť opatrní.

Aj v tomto prípade platí pravidlo spoločenskej významnosti. Ak rešpektujeme, že charakter spoločenského styku určuje spoločensky významnejšia osoba, nemôžeme takejto osobe poslať esemesku len tak sami od seba. Mohlo by sa to vnímať ako neúctivosť alebo druhá strana by si vôbec nemusela správu prečítať. Jednoducho povedané, podriadený by nemal písať SMS správu nadriadenému, neznámy muž žene, deti učiteľom a podobne. Výnimkou sú núdzové situácie, keď nemáte možnosť využiť inú formu. Napríklad ak sedíte na porade alebo na konferencii, kde telefonovanie či odchod z miestnosti sú nežiaduce, a nadriadenému musíte oznámiť, že sa do práce nevrátite v predpokladanom čase. Alebo po určitom lekárskom zákroku, keď nemôžete hovoriť a musíte informovať šéfa, že na odporúčanie lekára musíme zostať doma.

Núdzovú situáciu si rozhodne nezamieňame so situáciou v nočnom podniku, keď sa nám môže pliesť jazyk a k tomu sa pridružil skvelý kolektívny nápad pozvať na veselú zábavu do bujarkej spoločnosti aj šéfa. Nehovoriac o dvojzmyselných esemeskách adresovaných starším kolegom či nadriadeným, ktoré by vás ráno po vytretzení mohli naozaj mrziť. Vysvetlenie si vzťahov a prejav sympatií patria do dialógu a s triezvou hlavou uvidíte veci omnoho racionálnejšie. A navyše je tu riziko, že si správu od vás prečíta niekto iný.

Samostatnou kapitolou je posielanie obrazových MMS správ. Platia tu také isté spoločenské pravidlá ako pri esemeskách, iba ich obsah je omnoho nebezpečnejší. Posielanie takýchto obrázkov je ešte väčším spoločenským prehrskom ako posielanie nevhodných SMS správ.

Za nespoločenské sa považuje aj „esemeskovanie“ počas porady či dialógu s inou osobou, na prednáškach alebo iných akciách, kde sa očakáva sústredenie vašej pozornosti na dané podujatie či aktivitu. Ak už chceme urýchlene na doručenie správu reagovať, urobme to diskretné, prípadne sa ospravedlníme spolusediacemu, že musíte odpísať. Telefón by mal byť aj v takýchto prípadoch stíšený na diskretný režim a odložený v taške. Určite žiadna správa nie je taká dôležitá, aby odpoveď pár minút nepočkala. A ak by mohol byť obsah správy neprijemný, mohol by byť navyše zdrojom rozladenia a následného neúspešného rokovania.

SMS aj MMS áno, ale opatrne! Riadime sa pravidlom, že mobilný telefón je dostupnejší ako e-mail, pretože ho máme stále pri sebe, a stručná správa je omnoho operatívnejšia forma výmeny informácií pre obe strany, ale len v rámci spoločenských pravidiel.

kpt. Ing. Miloš ARNOLD
oddelenie protokolu KaMO

Víťazné družstvo prvého ročníka vojenskej mládeže v Žiline.

cyklistike VTJ VÚ 5949 Pezinok, v hádzanej VTJ VÚ 4424 Topoľčany, v džude VTJ VVŠL Košice, v stolnom tenise VTJ ŠVP PVO Liptovský Mikuláš, v ľadovom hokeji VTJ VÚ 3848 Senica, VTJ VÚ 4424 Topoľčany a VTJ VÚ 8700 Michalovce, v športovej streľbe VTJ VA Liptovský Mikuláš a VTJ VÚ 4977 Sliač. Majstrovstiev Slovenska sa zúčastnili v biatlone VÚ 8261 Brezno, v boxe VTJ VVŠP PV Martin, v motorizme VTJ VVŠ TA Nitra a VTJ VVŠP PV Martin, v kulturistike a plávaní VTJ VA Liptovský Mikuláš a v lyžovaní VTJ VÚ 1083 Kežmarok.

Nadviazalo sa aj na tradíciu Majstrovstiev ČSA, uskutočňovanie Majstrovstiev Armády SR vo vybraných druhoch športov, ku ktorým patrili: lyžovanie, cezpoľný beh, vojenský odznak zdatnosti, vojenský trojboj, orientačný beh, športová streľba, tenis, stolný tenis a šach. Do organizovania športových súťaží aktívne vstúpil v roku 1997 aj Zväz vojenskej mládeže, ktorý začal organizovať vlastné športové podujatia. Vyvrcholením boli „Hry vojenskej mládeže“, ktoré mali letnú a zimnú časť. Prvými víťazmi hier sa stali študenti Vojenskej fakulty ŽU v Žiline.

V roku 1994 došlo k zmene v cykle olympijských hier, keď bolo rozhodnuté striedať letné a zimné olympijské hry v dvoji-

Armádny šport na Slovensku (7)

V dôsledku štátoprávných zmien, na základe ktorých dňom 1. 1. 1993 vznikla Slovenská republika, bola zákonom Národnej rady Slovenskej republiky č. 3/1993 Z. z. zriadená Armáda Slovenskej republiky (ASR). Doslova v predvečer týchto zásadných zmien sa v roku 1992 uskutočnili olympijské hry, na ktorých športovci posledný raz reprezentovali spoločný štát. Na Zimných olympijských hrách v Albertville štartovali naši armádni športovci v tradičných športoch.

Najúspešnejší boli ľadoví hokejisti. V bronzovom tíme mala zastúpenie Dukla Trenčín v osobe R. Švehlu. Tretiu priečku vybojovali aj naši skokani na lyžiach v družstvách, v ktorom štartovali Jiří Parma a František Jež obaja (Dukla Banská Bystrica). Naši skokani sa o kvalitné výkony pokúšali aj v individuálnych disciplínach na mostíkoch K 90 a K 120, ale body pridal len prvý z dvojice za piate miesto v skoku z mostíka K 90. Posledným armádnym zástupcom zo Slovenska bola biatlonistka Petra Nosková (Dukla Banská Bystrica), ktorá však na 15 km trati nebola veľmi úspešná. Na Letných olympijských hrách v Barcelone bolo naše zastúpenie v reprezentačnom družstve výraznejšie, čo sa však nedá už povedať z pohľadu výsledkov. Dukla Banská Bystrica vyslala spolu deväť pretekárov. Boli to: chodci Roman Mrázek, Pavel Blažek, Pavel Szikora, Ján Záhončík a Igor Kollár, moderní päťbojári Peter Blažek a Jiří Prokópius, džudista Josef Věsek a maratónec K. David. Z Dukly Trenčín štartovali štyria pretekári: kanoista Slavomír Kňazovický, cestný cyklista Miroslav Lipták a zápasníci Jozef Palatinus a Levický. Takzvanú zemiakovú medailu priviezol za 4. miesto v disciplíne C 1 na 500 m len kanoista Slavomír Kňazovický (Dukla Trenčín). Na bodovanom 5. mieste skončil ešte v chôdzi na 50 km Roman Mrázek. V štatistike našich reprezentantov je možné uviesť aj atlétov: diskára Imricha Bugára, prekážkara Igora Kováča a skokana do diaľky Milana Gombalu, ako aj kanoistu Attilu Szaba všetci (Dukla Praha). Ani jeden z nich výraznejší výsledok nedosiahol.

ZMENY PO ROZDELENÍ FEDERÁCIE

Po skončení hier začali rezonovať v spoločnosti zmeny, ktoré vyústili do vzniku samostatnej Slovenskej republiky. Tento akt sprevádzalo aj delenie federálneho majetku, ktoré sa

nevychlo ani armádnemu športu. Na Slovensku začalo armádny šport riadiť oddelenie telesnej výchovy a športu (OTVŠ) začlenené do Hlavnej správy vzdelávania sociálnych a personálnych vecí veliteľstva ASR. Z pohľadu armádného vrcholového športu išlo o delimitáciu ASVŠ Dukla Banská Bystrica a ASVŠ Dukla Trenčín. Z Českej republiky sa v priebehu roka z armádných stredísk vrátilo niekoľko športovcov, čo dalo podnet na vytvorenie nových Armádných športových družstiev (AŠD). V prípade ASVŠ Dukla Banská Bystrica to bolo AŠD športovej streľby a vodného slalomu ako odlúčeného družstva v Liptovskom Mikuláši; pri ASVŠ Dukla Trenčín bola obnovená činnosť AŠD kanoistiky a naopak, zo zostavy armádného vrcholového športu bolo vyradené AŠD stolného tenisu. V roku 1993 sa AŠD futbalu a AŠD ľadového hokeja stali príspevkovými organizáciami rezortu obrany. Zmeny sa uskutočnili aj v nasledujúcich rokoch. Dňa 30. marca 1994 bola na Kolégiu ministra obrany prijatá „Konceptia telesnej výchovy a športu na roky 1994 – 1996“, ktorá vytvorila predpoklady na plnenie úloh v tejto oblasti na nasledujúce roky. Súčasne sa v súvislosti s reorganizáciou Ministerstva obrany a vytvorením Generálneho štábu Armády SR riadenie športu rozdelilo. Telesnú prípravu a výkonnostný šport začalo riadiť OTVŠ, začlenené do organizačnej štruktúry Generálneho štábu Armády SR a vrcholový šport začalo riadiť OTVŠ Ministerstva obrany SR. Od 1. apríla 1994 došlo k zmene v názve oboch stredísk na Armádny športový klub (AŠK). Vo funkcii veliteľa AŠK Dukla Banská Bystrica pôsobil I. Čierny (1994 – 2000). V roku 2001 sa v AŠK Dukla Banská Bystrica zmenila funkcia veliteľa na funkciu riaditeľa, ktorú začal vykonávať Ľubomír Roško (2001 – 2005). Funkciu veliteľa AŠK Dukla Trenčín vykonávali pplk. Ján Vlčko (1994), pplk. František Lacko (1995 – 1999) a pplk. Ľubomír Vacek (1999 – 2005). Zmenou štatútu ASVŠ na AŠK sa vytvorili podmienky na príchod žien do armádného vrcholového športu. V prípade AŠK Dukla Banská Bystrica išlo predovšetkým o biatlonistky, vodné slalomárky a plavkyne. V AŠK Dukla Trenčín sa vytvorilo úspešné družstvo vzpieracek.

POKRAČOVANIE V TRADIČIÁCH

Kvalitnú úroveň v tomto období si uchoval aj výkonnostný šport. V ligových súťažiach v tomto období pôsobili: v atletike, lukostreľbe, nohejbale a softbale VTJ VA Liptovský Mikuláš, v

(1991 – 2008)

ročných intervaloch. Ako prvé sa v roku 1994 uskutočnili zimné olympijské hry. Na týchto hrách po prvý raz štartovala pod vlastnou zástavou slovenská reprezentácia. Najúspešnejší boli ľadoví hokejisti, ktorí skončili na 6. mieste. V zostave reprezentačného družstva boli aj hráči Dukly Trenčín: Miroslav Šatan, Marián Smerčiak, Roman Kontšek a Eduard Hartmann. Ďalší naši reprezentanti boli skokani na lyžiach: Martin Švagerko, M. Slušný a biatlonisti: Pavel Kotraba, Daniel Krčmář, Pavel Sládek a Lukáš Krejčí (boli z AŠK Dukla Banská Bystrica) – ani jeden z uvedených športovcov olympijské body nepriviezol.

NOVÁ KONCEPCIA

V roku 1995 sa OTVŠ MO SR stalo súčasťou odboru kultúry a športu Sekcie ľudských zdrojov ministerstva obrany (OTVŠ SELUZ MO SR), ktoré naďalej riadilo armádny vrcholový šport, zabezpečovalo prípravu základných dokumentov armádnej telovýchovy a športu. Štruktúra armádného vrcholového športu sa zásadným spôsobom nemenila. Tvorili ju AŠK Dukla Banská Bystrica, v zostave ktorého boli AŠD atletiky, biatlonu, športovej streľby, džuda, skokov na lyžiach, moderného päťboja a rôzne z odlúčeného družstva vodného slalomu v Liptovskom Mikuláši. V roku 2000 pribudla pod AŠD rôzne skupina z Klubu žilinských vodákov. Zostavu AŠK Dukla Trenčín tvorili AŠD cestnej cyklistiky, vzpierania, kanoistiky, zápasenia, odlúčené družstvo dráhovej cyklistiky v Bratislave a od 1. januára 1997 aj odlúčené družstvo parašutizmu vo Zvolene. V kolektívnych športoch to boli príspevkové organizácie Futbalový klub Dukla Banská Bystrica a Hokejový klub Dukla Trenčín. V roku 1995 sa uskutočnili aj prvé vojenské svetové hry, na ktorých sa zúčastnili aj naši športovci. V nasledujúcom roku pripravilo OTVŠ SELUZ MO SR „Konceptiu rozvoja telesnej výchovy a športu do roku 2010 v rezorte ministerstva obrany“, materiál vychádzal z „Programu transformácie telesnej kultúry v Slovenskej republike“, schválenej Uznesením vlády SR č. 363 zo dňa 21. mája 1996. Konceptia stanovila množstvo ambi-

cičných cieľov, z ktorých niektoré, ako napríklad „Zabezpečiť vysokoškolské vzdelávanie a doškoľovanie v oblasti telesnej výchovy a športu,“ zostalo len v rovine teoretickej. V koncepcii sa konštatovalo, že spoločenské zmeny vytvorili celkom novú situáciu pre činnosť oddielov VTJ. Z dôvodu vzrastajúcich požiadaviek na znižovanie finančných prostriedkov z rozpočtu ASR a skrátením základnej vojenskej služby klesol počet oddielov VTJ. Výhodiskom z tejto situácie malo byť pokračovanie v združovaní s civilnými oddielmi, ktoré disponovali finančnými prostriedkami, čím sa posilňovala samostatnosť VTJ v rámci presunu kompetencií na základné články velenia.

ÚSPEŠNÍ V ATLANTE

V roku 1996 sa v Atlante uskutočnili Letné olympijské hry, na ktorých získali medaily v našom družstve len armádni športovci. Z AŠK Dukla Banská Bystrica to bol zlatý vodný slalomár Michal Martikán a bronzový Jozef Gőnci, ktorý dosiahol tento výkon v ľubovolnej malokalibrovke na 60 rán, a z AŠK Dukla Trenčín získal striebro v singel kanoe na 500 m Slavomír Kňazovický. Aj niektoré ďalšie vystúpenia našich armádných športovcov na týchto hrách je možné považovať za úspešné. Olympijské body za 5. miesto získali z AŠK Dukla Banská Bystrica vodná slalomárka Gabriela Brošková a Jozef Gőnci v ľubovolnej malokalibrovke 3 x 40 rán. Ďalší naši olympionici vodáci Czaba Orosz a Peter Páleš z AŠK Dukla Trenčín a Peter Nagy, Roman Štrba, Roman Vajs a Miroslav Stanovský z AŠK Dukla Banská Bystrica už olympijské body neprivezli. V roku 1998 čakalo našich športovcov vystúpenie tentoraz na Zimných olympijských hrách v Nagane. Z armádných športovcov si olympijskú miestenku vybojovali len zástupcovia z AŠK Dukla Banská Bystrica, biatlonisti Ľubomír Machyniak a Martina Jašicová. Úspešná z tejto dvojice bola len M. Jašicová, ktorá rozbíhala štafetu 4 x 7,5 km s medailovou ambíciou, napokon však štafeta skončila na nepopulárnom 4. mieste. Skokan na lyžiach M. Mesík skončil ďaleko za očakávaniami.

Programové vyhlásenie vlády SR z decembra 1998 vyzdvihlo potrebu ukončiť reformu ozbrojených síl. Strategickým cieľom novej vlády sa stalo plnoprávne prijatie Slovenskej republiky a jej ozbrojených síl za člena Severoatlantickej aliancie. Zmeny, ktoré sa uskutočňovali od roku 1999 v ozbrojených silách, mali dopad aj na oblasť armádného športu. Zrušenie OTVŠ SELUZ MO SR znamenalo návrat k predošlému systému riadenia armádného športu. Hlavnou úlohou sa stalo zabezpečenie prípravy armádných športovcov na Olympijské hry v Sydney v roku 2000. Armáadne športové kluby vyslali na tieto

hry dovedna 28 športovcov. Z AŠK Dukla Banská Bystrica štartovalo 16 športovcov. Najúspešnejší boli vodáci. Michal Martikán získal v C 1 strieborný kov a olympijské body za 4. miesto v K 1 priviezla Elena Kaliská. Ďalšími zástupcami z tohto klubu boli atléti: štvrtár Radoslav Holúbek a Štefan Balošák, oštepár Marián Bokor, guliár Milan Haborák, maratónec Róbert Štefko, chodci Peter Korčok a Róbert Valíček, džudista Marek Matušík, plavci Miroslav Machovič a Ivana Walterová, windsurista P. Polák a športový strelec J. Gőnci, ktorý tentoraz súperil viac s chorobou ako so súpermi. Z AŠK Dukla Trenčín štartovalo 12 športovcov. Olympijské body z tejto skupiny dovezli len rýchlostný kanoista S. Kňazovický za 5. miesto na trati C 1 – 500 m a dráhoví cyklisti Jaroslav Jeřábek, Peter Bazálik a Ján Lepka za 6. miesto v tímovom šprinte. Ďalší zástupcovia z AŠK Trenčín boli cestní cyklisti Milan Dvorčík, Martin Riška a Róbert Nagy, rýchlostní kanoisti Peter Páleš, Rastislav Kužel, Marián Ostrčil a Ján Kubica, ako aj vzperačka Dagmar Danešová, ktorí už takí úspešní neboli.

Po skončení olympijských hier zmeny pokračovali. Profesionalizácia a strata vojenského charakteru armádných športových klubov, zvýšenie podielu obchodnej činnosti, to všetko bolo dôvodom, prečo sa MO SR v súlade s Národným programom rozvoja športu rozhodlo zrušiť príspevkové organizácie Futbalový klub Dukla Banská Bystrica a Hokejový klub Dukla Trenčín s účinnosťou od 31. decembra 2002. V tomto roku sa na zimných olympijských hrách nominovala len trojica pretekárov z AŠK Dukla Banská Bystrica: biatlonisti Martina Jašicová a Marek Matiaško a zjazdový lyžiar Ivan Heimschild, no ani jeden olympijské body neprivezol.

ZLATO Z VODY

Professionalizácia ASR sprevádzaná redisklokáciou vojenskej telies a zmenami tabulkových počtov profesionálnych vojakov, ako aj zrušenie OTVŠ SELUZ MO SR a o niečo neskôr aj OTVŠ Generálneho štábu ASR, mala prirodzene, vplyv na VTJ a výkonnosť jednotlivých oddielov. Nadpriemerné výsledky v tomto období dosahovali len VTJ Koba Senec, ktorej futbalový oddiel postúpil do superligy a hádzanársky oddiel VTJ Nitra, ktorý si vybojoval účasť v extralige. Do I. ligy postúpili aj futbalisti z minifutbalového oddielu VTJ Dukla Liptovský Mikuláš a stolní tenisti VTJ Rožňava. Biatlonisti z VTJ Dukla Liptovský Mikuláš a triatlonisti z VTJ VSŠ Dukla Liptovský Mikuláš získali tituly majstrov Slovenska.

V roku 2003 sa armádný šport zapojil do nového systému prípravy športovcov na vrcholné podujatie, ktorou bola nasle-

dujúca letná olympiáda. Do top tímu, ktorý nás reprezentoval na olympijských hrách v roku 2004, sa podarilo svojimi výkonomi dostať spolu 23 príslušníkov armádných športových klubov. Z uvedeného počtu bolo 12 športovcov z AŠK Dukla Banská Bystrica a 11 z AŠK Dukla Trenčín. Medailové úspechy dosiahli vodáci z odlúčeného družstva v Liptovskom Mikuláši. Elena Kaliská si v K 1 vyjzdila zlato a Michala Martikána v C 1 pripravila o zlato chyba rozhodcu. Medailovú zbierku doplnil Jozef Gőnci, ktorý získal bronz vo vzduchovej puške na 60 rán. Ďalší naši pretekári vodák Ján Šajbidor, atléti: guliár Mikuláš Konopka, klavír Miroslav Konopka, oštepár Marián Bokor, chodci Peter Korčok, Miloš Bátorovský, Kazimír Verkin, Matej Tóth, plavec Ľuboš Križko, zápasník Attila Bátky, vodáci Marián Ostrčil, Peter Páleš, Daniel Biskadský, cyklisti Jaroslav Jeřábek, Ján Lepka, Peter Bazálik, Jozef Žabka a Martin Liška a napokon vzpierač Martin Tešovič už takí úspešní neboli a do hodnotenia národov olympijskými bodmi neprispeli.

ZMENY V ARMÁDNOM ŠPORTE

Po olympijských hrách sa začala pripravovať transformácia vojenského vrcholového športu. Príkladom toho procesu boli aj zmeny, ktoré sa uskutočnili v armádnom športe Českej republiky, kde krátko po jej vzniku došlo k transformácii armádného vrcholového športu a vytvoreniu Armádného športového centra Dukla Praha. Výsledkom bolo, že minister obrany SR dňa 9. augusta 2005 schválil informačnú správu o vytvorení rozpočtovej organizácie Vojenské športové centrum. Na základe tohto dokumentu bolo 1. januára 2006 zriadené VŠC so sídlom v Banskej Bystrici. Pri jeho vzniku ho tvorili Športový klub v Banskej Bystrici, ktorý mal AŠD atletiky, džuda, športovej strelby, moderného päťboja – toto družstvo bolo vyradené k 1.1. 2007 zo zostavy, a družstvo rôzne, v ktorom boli zastúpené tieto športy: karate, lyžovanie, plávanie, vodný motorizmus a moderný päťboj po jeho zrušení ako základného článku športového klubu. Športový klub v Trenčíne, ktorý mal družstvá zápasenia, vzpierania, cestnej cyklistiky.

Štruktúru VŠC ďalej tvorili športové oddiely vodného slalomu v Liptovskom Mikuláši, parašutizmu v Lučenci, dráhovej cyklistiky v Bratislave a zjazdu na divokej vode v Žiline. Ešte toho istého roku čakala športovcov z VŠC Dukla Banská Bystrica prvá skúška na zimných olympijských hrách. Skupinu armádných športovcov tvorili biatlonisti Marek Matiaško, Miroslav Matiaško, Matej Kazár, Dušan Šimočko ml., Martina Halinárová a zjazdoví lyžiar Ivan Heimschild a Veronika Zuzulová. Olympijské body za 5. miesto na 20 km trati získal len Marek Matiaško. Na ostatných, tentoraz letných olympijských hrách reprezentovalo Slovensko z AŠC Dukla Banská Bystrica dovedna 15 športovcov. Medaily si z hier odviezli len vodní slalomári – E. Kaliská v K 1 obhájila zlato a M. Martikán v C 1 jej výkon napodobnil rovnako zlatom. Ďalší naši pretekári na bodované miesto nedosiahli. Do tejto skupiny patrili športový strelec J. Gőnci, zápasník A. Bátky, džudista Z. Pálkovács, plavec Ľ. Kriško, atléti P. Korčok, M. Bátorovský, K. Verkin, M. Tóth, M. Haborák, M. Konopka a M. Hrašnová. V skupine bol aj vzpierač M. Tešovič, ktorý do bojov nezasiahol pre zranenie, ktoré utrpel pri rozvíčaní.

Armádný šport na Slovensku bol počas celej deväťdesiatročnej histórie významnou súčasťou štátnej reprezentácie. Napriek tomu, že armáda má v spoločnosti špecifické postavenie, nebol nikdy izolovaný. Ani najlepšie podmienky a snaha nemôžu nahradiť základy solidnej práce s talentovanou mládežou, ktorá v ostatnom čase na Slovensku výrazne zaostáva nielen za svetom, ale aj okolitými krajinami. S týmto problémom sa bude v blízkej budúcnosti musieť vyrovnávať nielen naša reprezentácia, ale aj samotná armáda, ktorá sa vždy bude musieť opierať o fyzicky zdatných a psychicky odolných jedincov.

Peter BUČKA
(záverečná časť seriálu)

AŠD vodného slalomu Liptovský Mikuláš.

UNFICYP: Historické víťazstvo

Na zahraničnej mierovej misii UNFICYP na Cypre sa výberu slovenského kontingentu pod vedením npor. Ing. Petra Melníka podarilo zvíťaziť v prestížnej súťaži nazývanej tiež „Military skills competition“, čo v preklade znamená „Súťaž vojenských zručností“, za medzinárodnej účasti 9 tímov z rôznych krajín sveta. Víťazstvo je úzko späté s hodnotením jednotlivých sektorov.

Táto súťaž tu existuje už od roku 1982 a za posledných 10 rokov dominoval výber z Veľkej Británie a Argentíny, a tá vyhrala posledných 8 súťaží. Prvotná myšlienka účasti na tejto súťaži sa začala rodiť ešte vo Výcvikovej jednotke vojenských misií v Martine, a to počas prípravy kľúčového personálu, kde inštruktori výcviku poskytovali informácie o súťaži a jej „štvrtom“ historicky najlepšom umiestnení od roku 2001, odkedy sa slovenský kontingent pripojil k mierovej misii UNFICYP. Príchodom do priestoru operácie v druhej polovici marca tohto roku a prvotným zorientovaním sa začala postupne tvoriť zostava tímu za slovenskú stranu. Isteže

popri plnení operačných úloh nezostávalo veľa času na prípravu, ale musím kladne hodnotiť ústretovosť pri zabezpečovaní prípravy.

Samotná súťaž pozostávala z ôsmich disciplín: zrýchlený presun so záťažou, čítanie máp a rozpoznávanie symbolov, bezpečnosť vozidla a jazda, veliteľská úloha, reakcia na incident, strelba a rozloženie a zloženie zbraní, pozorovanie a rozpoznávanie vojenskej techniky a hodností, prekážková dráha so záťažou.

Všetky disciplíny prebiehali v anglickom jazyku; o to náročnejšie to bolo pre súťažiacich z krajín, kde tento jazyk nie je materským. Každý tím mohol dosiahnuť v každej disciplíne maximálny počet 100 bodov, ďalšie tímy 10 bodovým rozdielom nadol.

Zloženie tímu:

npor. Ing. Peter MELNÍK
rtn. Milan KARAS
čat. Mgr. Marek HANZEL
čat. Róbert KUBÍČEK
voj. Ing. Miroslav HOZLÁR
voj. Roman CENKNER
voj. Andrej MLYNÁR
rtn. Jaroslav ZUBKA
voj. Veronika HORVÁTHOVÁ

(12. mechanizovaný prápor NITRA), kapitán tímu
(12. mpr NITRA), zástupca kapitána tímu
(12. mpr NITRA), člen tímu
(12. mpr NITRA), člen tímu
(12. mpr NITRA), člen tímu
(12. mpr NITRA), člen tímu
(11. mpr MARTIN), náhradník
(11. mpr MARTIN), náhradník

Zrýchlený presun so záťažou:

Začal sa s východom slnka skoro ráno a to všetky tímy v rovnaký čas na pokyn „Force commandera“. Ešte pred začiatkom sa vážili batohy s minimálnou hmotnosťou 12 kg, do čoho sa nezaráčala osobná zbraň, prilba a voda. Dĺžka trasy bola 5 km, kde po prvom 1,5 km sa tlačilo terénne vozidlo na vzdialenosť 120 m, neskôr asi v 4 km sa nieslo bremeno až do cieľa. Na záver bolo opätovné váženie.

Čítanie máp a rozpoznávanie symbolov:

Túto disciplínu viedol hlavný kartograf misie a predstavovala v prvej časti určovanie súradníc bodov a naopak, meranie magnetického a mapového azimutu, meranie vzdialeností, vytyčovanie priestorov a v druhej časti preskúšanie z taktických symbolov a skratiek platných v podmienkach OSN.

Bezpečnosť vozidla a jazda:

V tejto disciplíne sa tím rozdelil do 3 skupín po dvoch, kde prvá dvojica písala test z pravidiel cestnej premávky na Cypre, druhá dvojica mala za úlohu vymeniť

koleso na terénnom vozidle s podrobným opisom a tretia dvojica zahŕňala vodiča a navádzača a komplikovaný slalom rôznych prekážok a trás.

Veliteľská úloha:

Táto disciplína pozostávala z riešenia dvoch logických problémov, a to: prvý – „liška, zajac a kapusta“, druhý – „vyvedenie tímu so zakrytým zrakom von z mŕtveho poľa“ navádzaním kapitána tímu. Obe boli na čas.

Reakcia na incident:

V tejto časti sa hodnotili vedomosti tímu pri reakcii na neočakávané udalosti v nárazníkovej zóne, tímová práca, minová bezpečnosť, poskytovanie prvej pomoci, plnenie úloh podľa štandardných operačných postupov, evakuácia ranených a veliteľský proces. Išlo o veľmi vyrovnanú disciplínu, kde boli minimálne rozdiely v súčte bodov z jednotlivých častí.

Strelba a rozloženie a zloženie zbraní:

V tejto disciplíne sa tím rozdelil do dvoch skupín, kde prvá skupina vykonávala samotné strelby a druhá rozloženie a zloženie zbraní na časovú normu so zakrytým zrakom. Strelby pozostávali z troch polôh, a to: ležmo, v kľaku a v stoju na vzdialenosť 25 m, kde sa paľba viedla po otočení cieľov každým výstrelom. Zbrane, ktoré boli použité v druhej časti: britský SA 80 A2, argentínsky FAL 7,62 mm a maďarský AK-47.

Pozorovanie a rozpoznávanie vojenskej techniky a hodností:

Táto disciplína pozostávala z troch častí: prvá – trojminútové video obsahujúce danú udalosť, alebo porušenie pravidiel v nárazníkovej zóne, kde sa po skončení odovzdal okruh otázok zahŕňajúci detaily z videa. Druhá časť – rozpoznávanie vojenskej techniky opozičných síl, teda Cyperskej republiky a Tureckej republiky Severný Cyprus. Tretia časť – rozpoznávanie hodností 10 krajín mierovej misie UNFICYP.

Prekážková dráha so záťažou:

Bola záverečnou a divácky najlákavejšou disciplínou. Išlo v nej o prekonávanie rôznych prekážok po presne vyznačenej trati a to s 20 l kanistrom a 10 kg debničkou s muníciou s presne určenými pravidlami na prekonávanie.

Už čakanie na výsledky súťaže bolo napäté, takisto sledovať príslušníkov všetkých tímov a aj diváku kulisu. Výsledky vyhlasoval „Force commander“ mierovej misie UNFICYP dvojhviezdičkový generál (NAVY) Mário Sanchez Debernardi z Peru. Na treťom mieste sa umiestnil tím MFR (mobile force reserve – mobilná pohotovostná jednotka), na druhom mieste sa umiestnil britský tím A a na prvom mieste a teda víťazom jarnej časti tejto súťaže sa stal výber slovenského kontingentu, a to aj napriek penalizáciám, s dostatočným náskokom pred druhým tímom.

Prvé slová príslušníkov víťazného družstva: „Je to neuveriteľný pocit, historické víťazstvo pre každého z nás, pre tím, pre kontingent, pre Slovensko.“ Na záver želáme všetkým po nás súťažiacim tímom pevné nervy, spoločného ducha a jednotnosť tímu a vedomie, že každý cieľ je splniteľný.

Text a foto npor. **Peter MELNÍK**

Vicemajster Európy

Slobodník Ladislav Bubenčík, vodič praporu radiačnej, chemickej a biologickej ochrany vo vojenskom útvere Rožňava, má iba 22 rokov a „na krku“ juniorského majstra Slovenska v silovom trojboji a tiež titul juniorského vicemajstra Európy.

Ladislav Bubenčík začal vzpieť pred štyrmi rokmi v rožňavskom Klube J. P. Stav Herkules pod trénerskou taktovkou Juraja Pástora. Hovorí, že išlo skôr o priateľský vzťah, jeden druhého „podopierali.“ V silom trojboji sa totiž neodporúča trénovanie na sólo, pretože bez podpory partnera si môže borec pri vzpieraní spôsobiť vážne zranenie. Neskôr si talentovaného vzpieľa vzal pod ochranné krídla klubový kouč Klement Fekete.

SÁM VOJAK V POLI

Bubenčík niekoľkokrát týždenne trénoval aj sám, pričom na jednom tréningu nadvíha 10 až 15 ton železa. V tom čase totiž talentovaný trojbojár skončil stredné poľnohospodárske učilište a rozhodol sa pre život v armáde. Po základnom vojenskom výcviku v Martine nastúpil do trebišovského útvaru a stal sa príslušníkom prieskumnej čaty v rote podpory velenia tankového praporu v hodnosti vojaka. Z toho dôvodu bol nútený obmedziť tréning v materskom klube, vzdialenom vyše 100 kilometrov od trebišovského útvaru, a začal trénovať pod vlastnou taktovkou.

Prvý úspech zožal v trojboji – vzpieranie v drepe, v mŕtvom ťahu a v tlaku na lavičke iba rok potom, čo začal súťažne vzpieť, „Bolo to v Častej pri Bratislave,“ hovorí skromne. Dva nasledujúce roky mal prestávku pre pracovné povinnosti v armáde.

V tomto roku 4. apríla na Majstrovstvách Slovenska v Bardejove však už profesionálny vojak domácim borcom vo váhovej kategórii do 110 kilogramov nedal žiadnu šancu a suverénne získal zlato, keď v drepe zdvihol 260 kilogramov, v tlaku na lavičke 170 a mŕtvom ťahu 260 kilogramov. O mesiac neskôr, na Majstrovstvách Európy v tom istom meste, pri účasti 170 borcov z 13 krajín, junior Ladislav Bubenčík vážiaci 108 kilogramov navzpíal v trojboji úctyhodných 690 kilogramov a skončil druhý v Európe.

ZNOVA DOMA

Po necelých troch rokoch vojenčenia v Trebišove začiatkom júla Bubenčíka povýšili do hodnosti slobodníka a preveli do praporu radiačnej, chemickej a biologickej ochrany na útvar do Rožňavy, kde začal pôsobiť ako vodič prieskumníka. „Vždy som chcel byť profesionálnym vojakom,“ hovorí slobodník. Aj za cenu, že by musel opustiť materský klub Herkules. „Byť príslušníkom armády bol môj chlapčenský sen,“ vysvetľuje, trénovať sa dá aj samostatne.

Jeho tréner Klement Fekete, pod vedením ktorého začal vzpieť, sa návratu „strateného syna“ potešil. „Je to silový typ vzpieľača, ktorého treba len usmerňovať, navyše je trpezlivý a na svoj vek nesmierne vyrovnaný a vytrvalý. Klobúk dolu pred ním,“ neskrýva nadšenie nad svojím odchovancom.

Podľa Feketeho, ak by dokázal Ladislav Bubenčík trikrát týždenne trénovať pod odborným dozorom, do roka by svoj výkon v trojboji zvýšil minimálne o 100 kilogramov. L. Bubenčík chce ešte rok ako junior skúšať šťastie v silovom trojboji. Potom však chce prejsť na kulturistiku. Vraj ak by pokračoval v trojboji, musel by pribrať, a to sa predsa na profesionálneho vojaka nepatrí. A on sa upísal predovšetkým armáde.

Text a foto **Jožo T. SCHÖN**

Ekonomika a obrana

V súčasnosti vo všetkých vyspelých ekonomikách existuje zmiešaná ekonomika, ktorá je založená na koexistencii súkromného a verejného sektora. Kým súkromný sektor je financovaný zo súkromných financií a zúčastňuje sa na ekonomickom riadení prostredníctvom trhu, t. j. prostredníctvom cien, ziskov a strát (tzv. neviditeľná ruka trhu), verejný sektor je financovaný z verejných financií, pričom sa na ňom zúčastňujú verejné inštitúcie, a z nich predovšetkým vláda prostredníctvom daňových, výdavkových, rozpočtových alebo ďalších regulačných opatrení (tzv. viditeľná ruka vlády).

V zmiešanej ekonomike sa vychádza z toho, že verejné financie, z ktorých je financovaný verejný sektor, hrajú nielen veľmi dôležitú, ale zároveň aj konštruktívnu úlohu. Verejné rozpočty, najmä štátny rozpočet a miestne rozpočty, totiž rozdeľujú v každej krajine obrovské sumy rozpočtových prostriedkov a ich objem sa neustále zvyšuje. A hoci trh predstavuje v organizácii spoločnosti veľmi mocný nástroj, nemôže sám zabezpečiť dosiahnutie všetkých ekonomických, sociálnych alebo bezpečnostných cieľov vyspelej demokratickej spoločnosti. Na dosiahnutie týchto cieľov je potrebné práve partnerstvo s verejným sektorom.

Keďže verejný sektor je financovaný z verejných financií, v podstate predstavuje takú formu hospodárenia, pri ktorom je hospodárenie ovládané verejnou mocou, štátnou alebo samosprávnou. A keďže verejné financie na rozdiel od súkromných financií zabezpečujú úlohy štátu, sú zároveň veľmi dôležitým nástrojom štátnej politiky.

Z pohľadu nášho záujmu, nezastupiteľné miesto v systéme verejného sektora zohráva obrana štátu, a to najmä preto, že obrana patrí medzi základné funkcie, ktoré musí verejný sektor plniť pri uspokojovaní potrieb komplexnej národnej bezpečnosti a obranyschopnosti štátu, slobody, nezávislosti, suverenity, územnej celistvosti, zásad demokratického ústavného systému a tiež ochrany života a majetku občanov, pričom na plnenie týchto úloh vynakladá štát časť svojich ľudských, materiálnych a finančných zdrojov.

FINANCOVANIE OBRANY AKO EKONOMICKÁ ÚLOHA

Z celého súhrnu činiteľov pôsobiach na zabezpečenie potrieb národnej bezpečnosti, slobody, nezávislosti, suverenity a územnej celistvosti krajiny, a taktiež ochrany života a majetku občanov danej spoločnosti vystupuje ako rozhodujúci činiteľ ekonomika, pričom jej vplyv na túto oblasť verejného sektora je mnohostranný.

Ekonomika totiž predstavuje základňu obrany štátu, keďže ju zabezpečuje potrebnými ľudskými, materiálnymi a finančnými zdrojmi. Závislosť budovania obrannej sily štátu od ekonomiky je v súčasnom období oveľa silnejšia ako v minulosti, pretože je priamo úmerná možnostiam ekonomiky štátu, t. j. veľkosti hrubého domáceho produktu, tempu rastu ekonomiky, tempu rastu produktivity práce, jej odvetvovej a priestorovej štruktúre, jej pružnosti a schopnosti reagovať na najnovší vedecko-technický vývoj, ale tiež aj na zmeny vyplývajúce z čoraz väčšej globalizácie ekonomiky.

Vytváranie, udržiavanie a kontinuálne zdokonaľovanie systému obrany štátu súbežne s riešením problematiky mierového rozvoja spoločnosti preto predstavuje veľmi zložitú úlohu. Spoločnosť totiž musí obmedzené a vzácné ekonomické zdroje (práca a ľudské zdroje, pôda a prírodné zdroje, kapitál) rozdeľovať na mierové a obranné a riešiť pritom odveky problém voľby nazývanej „pušky alebo maslo“, to znamená problém voľby medzi vojenskými výdavkami a mierovou spotrebou.

PROBLÉM VOĽBY „PUŠKY ALEBO MASLO“

Tento problém vyplýva z toho, že každý štát disponuje určitým množstvom ľudí, určitou výmerou pôdy a určitým množstvom prírodných zdrojov, určitým množstvom ciest, železníc, letísk, prístavov a pod., určitým

množstvom tovární, hotelov, parkov a i., určitou technickou úrovňou, atď. Pri vykonávaní voľby o tom, či vydávať veľké sumy na zbrojenie a obranu z dôvodu zabezpečenia svojej bezpečnosti a suverenity, ale pritom riskovať ekonomické problémy, alebo byť ľahostajný k svojej bezpečnosti a vysokou mierovou spotrebou ponechať svoju budúcnosť osudu, musí štát rozhodovať o tom, ako sa tieto dostupné, ale obmedzené a vzácné zdroje použijú pri výbere z obrovského množstva rôznych možností.

To znamená, že musí rozhodnúť nielen o tom, na akej výmere pôdy sa bude pestovať napríklad obilie, kukurica, zemiaky alebo iné plodiny a na akej sa bude pásť dobytok, na akej výmere pôdy budú národné alebo zábavné parky, koľko pôdy sa využije na stavbu tovární alebo ľudských obydlií, ako sa využijú dostupné prírodné zdroje energie, či sa postaví viac vodných alebo veterných elektrární alebo sa uprednostní výstavba atómovej elektrárne, ako sa využijú nerastné suroviny, koľko sa vyrobí čiernej a bielej techniky, odevov, áut, strojov alebo chleba, rožkov, čokolády atď., ale tiež o tom, koľko svojich ľudských, materiálnych a finančných zdrojov použije na zabezpečenie obrany. Zároveň tým rozhoduje o tom, že z dôvodu použitia obmedzených zdrojov na výrobu obranných statkov, nebude mať dosť zdrojov na výrobu mierových statkov a služieb alebo výrobu týchto statkov a služieb v dostatočných množstvách.

Riešenie tohto problému, a zároveň problémov s tým súvisiacich, je veľmi zložitá a ťažká. Na lepšiu ilustráciu a zdramatizovanie sa zväčša používa príklad, v ktorom sa spoločnosť rozhoduje len medzi dvomi statkami, jedným vojenským a jedným civilným, a preto sa toto rozhodovanie označuje ako „voľba pušky alebo masla“ (pozri názorný príklad). Je však samozrejmé, že tento príklad sa dá aplikovať na akúkoľvek dvojicu statkov alebo služieb; nielen na zbrane a potraviny, ale aj napríklad na elektroniku a potraviny, alebo odevy a potraviny, prípadne súkromné a verejné statky alebo súčasnú spotrebu a budúce investície a pod.

V uvedenom príklade spoločnosť rozhoduje o výrobe dvoch skupín statkov – pušiek a masla, pričom z dôvodu obmedzených zdrojov má nasledujúce alternatívne možnosti:

Príklad :

Jednotlivé uvedené alternatívy vyjadrujú presun dostupných, ale obmedzených zdrojov z výroby jedné-

ho (vojenského) statku – pušiek do výroby druhého (civilného) statku – masla:

***možnosť č. 1** – predstavuje extrémny prípad, keď spoločnosť rozhodla o použití všetkých (100 %) dostupných zdrojov na výrobu civilného statku (maslo) na úkor svojej bezpečnosti, t. j. výroby vojenského statku (pušky); spoločnosť je v prípade takéhoto rozhodnutia síce schopná vyrobiť z disponibilných obmedzených zdrojov 150 jednotiek masla, ale žiadnu pušku;

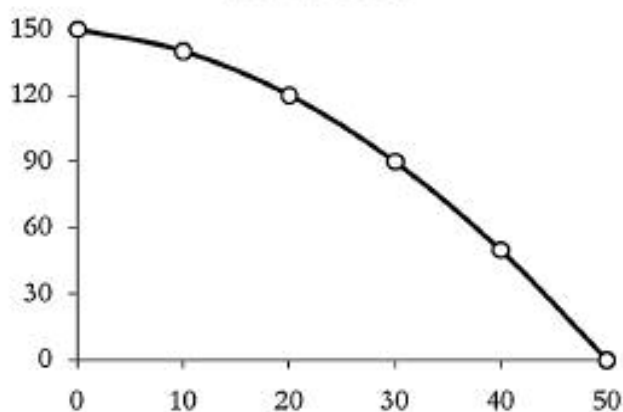
***možnosť č. 2** – predstavuje prípad, keď spoločnosť vedomá si určité potreby vlastnej ochrany a bezpečnosti, obetuje časť zdrojov používaných na výrobu masla a presunie ich do výroby pušiek; spoločnosť je po takomto rozhodnutí schopná vyrobiť z disponibilných obmedzených zdrojov síce menej jednotiek masla (120), ale aj 10 jednotiek pušiek;

***možnosť č. 3** – predstavuje prípad, keď spoločnosť si je vedomá nevyhnutnosti vlastnej ochrany a bezpečnosti, ale aj potreby dostatku potravín a zásob na zabezpečenie výživy vlastného obyvateľstva; obetuje preto o niečo väčšiu časť zdrojov používaných na výrobu masla (60) a presunie ich do výroby pušiek; spoločnosť je po takomto rozhodnutí schopná vyrobiť z disponibilných obmedzených zdrojov síce ešte menej jednotiek masla (90), ktoré však predstavujú množstvo, ktoré postačí na dostatočnú výživu obyvateľstva a vytvorenie dostatočného množstva zásob, ale je schopná vyrobiť už aj 20 jednotiek pušiek, ktoré zabezpečia aspoň čiastočné plnenie úloh v oblasti obrany vlastného územia a obyvateľstva;

***možnosť č. 4** – predstavuje prípad, keď spoločnosť rozhoduje vyvážene, pretože si je vedomá nielen nevyhnutnosti vlastnej ochrany a bezpečnosti, ale aj potreby dostatku základných potravín na zabezpečenie výživy vlastného obyvateľstva; obetuje preto ešte väčšiu časť zdrojov používaných na výrobu masla (90) a presunie ich do výroby pušiek; spoločnosť je po takomto rozhodnutí schopná vyrobiť z disponibilných obmedzených zdrojov síce ešte menej jednotiek masla (60), ktoré však predstavujú množstvo, ktoré v žiadnom prípade neohrozí potravinovú bezpečnosť štátu a zároveň postačí na základnú výživu obyvateľstva a vytvorenie určitého množstva zásob, ale je schopná vyrobiť už 30 jednotiek pušiek, ktoré zabezpečia splnenie rozhodujúcich hlavných úloh v oblasti obrany vlastného územia a obyvateľstva;

***možnosť č. 5** – predstavuje prípad, keď spoločnosť obetuje väčšinu svojich zdrojov používaných na výrobu masla (120) a presunie ich do výroby pušiek; spoločnosť je po takomto rozhodnutí schopná vyrobiť z disponibilných obmedzených zdrojov už len 30 jednotiek masla, ktoré nepredstavujú postačujúce množstvo a nepostačia na dostatočnú výživu všetkého obyvateľstva, ale je schopná vyrobiť až 40 jednotiek pušiek,

HŘANICA PRODUKČNÝCH MOŽNOSTÍ

ktoré zabezpečia nielen plnenie všetkých úloh v oblasti obrany vlastného územia a obyvateľstva, ale zároveň umožnia uskutočniť aj prípadné vojenské operácie mimo vlastného územia;

***možnosť č. 6** – predstavuje opačný extrémny prípad ako možnosť č. 1, keď spoločnosť rozhodla o použití všetkých (100 %) dostupných zdrojov na výrobu vojenského statku (pušky) na úkor civilného statku (maslo); spoločnosť je síce po takomto rozhodnutí schopná vyrobiť z disponibilných obmedzených zdrojov 50 jednotiek pušiek, ale žiadne maslo.

Z uvedených možností sa ako optimálna javí možnosť č. 4, pretože pri rozhodovaní o využití vlastných dostupných zdrojov sa spoločnosť zameriava nielen na zabezpečenie obrany nezávislosti, suverenity a územnej celistvosti štátu a ochrany života a majetku svojich občanov, ale aj na zabezpečenie vlastnej potravinovej bezpečnosti, výživy a zdravia svojho obyvateľstva. Medzi dvoma extrémami „pušky alebo maslo“ však existuje obrovské množstvo ďalších možností, ale tie všetky sú z dôvodu obmedzenosti a vzácnosti zdrojov späté s tým, že ak sa štát vzdá časti jedného statku, bude mať viac druhého statku, alebo ak presunie viac zdrojov do výroby jedného statku, nebude mať dosť zdrojov na výrobu pôvodného množstva druhého statku.

Aj preto musí každý štát, veľký, či malý, ekonomicky silný alebo slabý, s vyšším, či nižším stupňom rozvoja, s orientáciou prevažne na priemyselnú produkciu alebo poľnohospodársku výrobu, alebo štát s rôznym stupňom zapojenia do vojenských, či politických koalícií alebo zoskupení, uskutočňovať rozhodovací proces o výške vojenských a civilných výdavkov a snažiť sa pritom o optimalizáciu tejto voľby.

Z toho vyplýva, že ekonomický potenciál štátu nemôže byť úplne využitý len na zabezpečenie civilných mierových potrieb štátu a jeho obyvateľstva, ale jeho významná časť musí byť aj v období mieru zapojená do systému zabezpečenia obrany štátu a jeho obyvateľstva.

podplukovník Ing. Radoslav IVANČÍK

náčelník Odboru rozpočtu a financovania (J-8)

Generálneho štábu Ozbromených síl SR

Ilustračné foto Peter DOVINA

Možnosti	Pušky	Maslo
1	0	150
2	10	120
3	20	90
4	30	60
5	40	30
6	50	0

Slávnostná spomienka PTP-ákov

Už tradične začiatkom septembra sa v Považskej Bystrici stretli príslušníci bývalých Pomocných technických práporov – Vojenských táborov nútených prác (PTP – VTNP) regiónu stredného Považia. Jedenásteho septembra medzi nich zavítal minister obrany Jaroslav Baška. Na stretnutí sa zúčastnili aj primátor Považskej Bystrice Miroslav Adame spolu s viceprimátorom Stanislavom Haviarom, predseda Slovenského výboru PTP – VTNP Vladimír Brun a František Možný z Ústrednej rady Svazu PTP – VTNP Českej republiky.

„Ozbrojené sily, respektíve niekdajšia armáda, bola v minulom režime neraz zneužitá aj na politické ciele. V rokoch 1948 až 1954, keď sa nastupujúci totalitný režim potreboval v čo najväčšej miere zbaviť svojich oponentov, zneužil na ich umlčanie, zastrašenie a izoláciu aj armádu. Približne 40-tisíc mladých mužov bolo vtedy povolaných do uniformy ako politicky nespohľadliví,“ uviedol J. Baška. Dodal, že vtedajší PTP-áci predstavovali pre štát a armádu aj zdroj lacnej a v podstate bez-

právnej pracovnej sily, pričom boli nasadzovaní na najnebezpečnejšie práce v baniach, kameňolomoch, v lesoch či na stavbách. „Ako minister obrany považujem tento postup za neakceptovateľný a odsúdeniahodný a aj teraz nad ním vyjadrujem poľutovanie. Som si vedomý, že tie roky vám už nikto nedokáže vrátiť ani celkom nahradiť. O to väčšia vám patrí vďaka a úcta.“

Vladimír Brun sa vo svojom príhovore poďakoval považsko-bystrickej organizácii vedenej Vasilom Dudákom, ktorú aj na tohtoročnom sneme PTP – VTNP vyhodnotil ako jednu z najaktívnejších. Ocenil aj veľmi ústretový postoj mesta

Považská Bystrica voči svojim „pétepakom“, ktorí na pamäť súčasným aj budúcim generáciám ako prví na Slovensku umiestnili pred štyrmi rokmi vo svojom meste pamätnú tabuľu pripomínajúcu ich osudy. Poďakoval aj ministrom obrany, že súčasná vláda aj novelizáciou Zákona č. 726/2004 Zbierky zákonov o poskytnutí jednorazového peňažného príspevku osobám zaradeným do vojenských táborov nútených prác prispela k objektívnej interpretácii ich osudov.

Text a foto **Pavol VITKO**

Posledný pobočník

Na meno Ludovita Grígera (pisali ho aj Grieger) som natrafil v archívnych dokumentoch v súvislosti so sústreďovaním materiálov na publikáciu o generálovi Štefanovi Jurechovi. Nevedel som však, čo sa s ním po skončení druhej svetovej vojny stalo. A už vôbec som netušil, že od 27. septembra 1948 si zmenil priezvisko na Grúň. S pomocou prof. PhDr. Pavla Kollára, CSc. som získal jeho košickú adresu. A potom som sa s ním stretol...

Narodil sa 4. septembra 1918 v Čadci, po skončení ľudovej školy vo Vrútkach študoval na štátnom reformnom reálnom gymnáziu v Turčianskom Svätom Martine. Po maturite dobrovoľne nastúpil 21. júna 1937 do Delostreleckého pluku 126 v Žiline. Od 1. októbra 1937 do 30. mája 1938 bol frekventantom Školy na dôstojníkov hrubého motorizovaného delostrelectva v zálohe v Olomouci.

MOBILIZÁCIA I MALÁ VOJNA

Po absolvovaní školy sa vrátil k pluku. Zaradili ho do 5. batérie ako pátrača. Mobilizáciu v septembri 1938 zažil vo funkcii veliteľa čaty. V polovici novembra ho povýšili do hodnosti čatára aspiranta. Tzv. Malú vojnu na východe Slovenska koncom marca 1939 prežil v palebnom postavení „nultej“ batérie Delostreleckého pluku 126 v priestore obce Lúčky (východne od Michaloviec). Prvého augusta 1939 ho vymenovali do hodnosti poručíka delostrelectva a ustanovili veliteľom 9. batérie Delostreleckého pluku 54 v Liptovskom Svätom Mikuláši. V tejto funkcii ho v čase od 1. septembra do 31. októbra 1939 v rámci vojnového ťaženia proti Poľsku vyslali do poľa (jeho jednotka dislokovaná v priestore Medzilaboriec hranice neprekročila). Od polovice januára 1940 bol prvým dôstojníkom 7. batérie Delostreleckého pluku 51 v

Hlohovci, v októbri ho preložili do Delostreleckého pluku 11 v Žiline.

CESTA DO SNP

Už 23. júna 1941 odišiel na východný front. Ako pobočník veliteľa I. oddielu Delostreleckého pluku 11 sa s Rýchlou divíziou do 9. novembra 1941 zúčastnil na bojoch pri Sanoku, Lipovci, Granove, na Dnepri, pri Golubovke, Pereščepine a Budonovke. Prvého januára 1942 ho povýšili do hodnosti nadporučíka. Od 16. septembra 1943 bol pobočníkom veliteľa Vojenského výcvikového tábora v Lešti plk. del. Quida Dotzauera, od januára 1944 mjr. del. Alexandra Kordu, s ktorým sa v čase od marca do konca júla 1944 zapojil do vojenských priprav Povstania. Od 31. júla ho prideliili za pobočníka gen. II. tr. Štefana Jurecha, ktorý v tento deň prevzal funkciu veliteľa Veliteľstva starostlivosti o utečencov so sídlom na ministerstve národnej obrany v Bratislave.

S generálom Jurechom strávil celý august 1944, keď situácia na Slovensku gradovala až do vypuknutia Povstania. Bol s ním aj 30. augusta popoludní v Trnave, kde mal generál rokovať s veliteľom posádky, lenže tá už odišla do Povstania a v meste boli nemecké jednotky. Keď chceli pokračovať na stredné Slovensko, stráže na cestách ich ďalej nepustili a museli sa vrátiť do Bratislavy. Ráno 2. septembra 1944 budovu ministerstva národnej obrany obsadilo nemecké

ké vojsko. V pondelok 4. septembra generála Jurecha zatkli nemecké bezpečnostné orgány a obvinili z organizovania pokusu o prechod Rýchlej divízie, ktorej od septembra 1942 velil na východnom fronte, na stranu Červenej armády v januári 1943. Po generálovom zatknutí a postupnom likvidovaní pracoviska Grígera ako nespohľadlivého zaradili do Pracovného zboru národnej obrany a od 15. novembra 1944 ustanovili za veliteľa 15. pionierskej (ženijnej) stavebnej roty podliehajúcej pionierskej stavebnej skupine IV so sídlom v Žiline.

SPOLUPRACOVAL SO ŽINGOROM

Na začiatku februára 1945 sa stal prvým pobočníkom veliteľa uvedenej skupiny. Až vtedy sa opäť mohol zapojiť do protifašistického odboja. Spolupracoval s II. partizánskou brigádou gen. M. R. Štefánika, s jej veliteľom škpt. del. Viliamom Žingorom, ktorý Ludovitovi Grígerovi o tom vydal potvrdenie 8. mája 1945. Na rozdiel od tragického konca generála Jurecha sa jeho posledný pobočník dočkal víťazného konca vojny. Už 7. mája sa prihlásil do čs. brannej moci a neskôr sa stal automobilovým dôstojníkom výcvikového strediska, potom pôsobil v 4. ťažkej delostreleckej brigáde v Žiline, neskôr v Delostreleckom pluku 102. Bol veliteľom plukovej poddôstojníckej školy, neskôr automobilovým dôstojníkom pluku. Od 1. júna 1949 ho premiestnili do leteckej základne 4, neskôr pôsobil na veliteľstve 3. leteckej technickej divízie v Piešťanoch. V septembri 1946 ho povýšili do hodnosti kapitána delostrelectva, v októbri 1949 štábného kapitána letectva a v júni 1953 majora. Na konci novembra 1957 ho prepustili do zálohy, ako mnoho ďalších bývalých dôstojníkov slovenskej brannej moci. Stal sa vychovávateľom v Hotelovej škole v Piešťanoch. Koncom roka 1981 odišiel do dôchodku. Zomrel v Košiciach 12. januára 2009 vo veku nedožitých 91 rokov.

Dr. Petr ŠVANDA, CSc.
Foto súkromný archív P. GRÚŇA

NATO v zrkadle verejnej mienky

V októbri 2009 bude Slovensko po prvý raz hostiť na neformálnom stretnutí ministrov obrany krajín – členov NATO. Organizovaním tohto významného podujatia tak Slovensko znovu potvrdzuje, že sa stalo plnohodnotným členom tejto bezpečnostnej aliancie. V akej atmosfére z pohľadu verejnosti, verejnej mienky, sa bude konať stretnutie ministrov členských štátov NATO v Bratislave?

V postojoch verejnosti je badateľný pozitívny trend v hodnotení členstva Slovenska v Aliancii. Väčšina verejnosti na Slovensku hodnotí naše členstvo v tomto bezpečnostnom zväzku krajín pozitívne. Negatívne hodnotí naše členstvo v NATO len malá časť dospeléj populácie. Ako to vyplýva z výsledkov výskumov verejnej mienky, ktoré sa realizovali v priebehu rokov 2008 až 2009, podiel tých, ktorí hodnotia pozitívne naše členstvo v NATO, sa pohybuje okolo 60 %, podiel odporcov sa postupne znižuje a v súčasnosti tvorí menej ako 10 percent.

Je zrejme, že pri dlhodobjšom pohľade na postoj slovenskej verejnosti k členstvu v NATO sa ukazujú, že rastie skupina tých, ktorí pozitívne hodnotia túto skutočnosť a klesá podiel tých, ktorí negatívne hodnotia naše členstvo v NATO. Treba si však povšimnúť aj fakt, že vo verejnosti je dosť veľká skupina takých, ktorí sa k tejto otázke nevyjadrujú, resp. nevedia ju posúdiť.

Obraz Severoatlantickej aliancie vo verejnosti je v súčasnosti skôr pozitívny ako negatívny. Z výsledkov výskumu verejnej mienky z apríla 2009 vyplýva, že väčšina dospeléj populácie si myslí, že NATO sa vo svete zasazuje za správne veci (76 %). To, že NATO je dôveryhodná a demokratická inštitúcia, je tvrdenie, s ktorým sa stotožnilo 60 % respondentov tohto výskumu. Väčšina opýtaných súhlasila aj s tým, že vstup do Aliancie bol jednou z najvýznamnejších udalostí v novodobých dejinách Slovenska. Členstvo v Aliancii vidí verejnosť však aj ako nákladnú záležitosť. K názoru, že vstupom do NATO sa náklady na obranu zvýšili, sa priklonilo až 60 % respondentov výskumu.

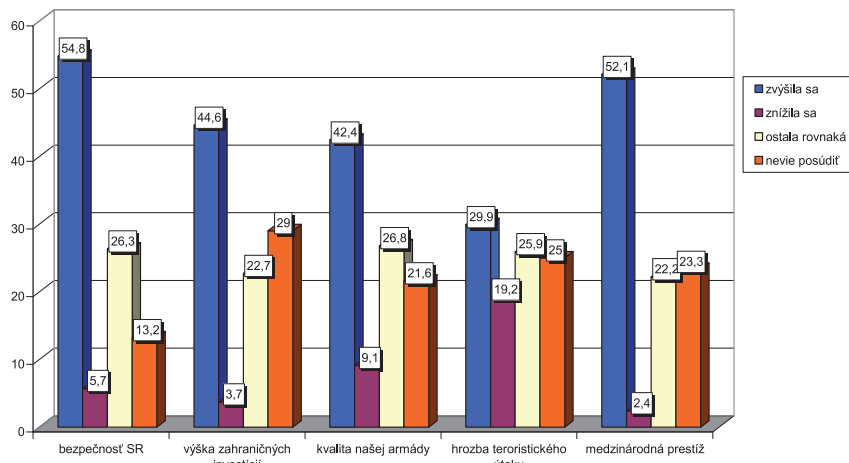
Ku kladným aspektom, ktoré súvisia so vstupom SR do NATO, podľa vyjadrení respondentov patria: zvýšenie našej prestíže vo svete, zvýšenie prílevu zahraničného kapitálu do slovenskej ekonomiky, zlepšenie kvality samotnej profesionálnej armády. V otázke akceptácie našich záväzkov a plnenia úloh v Aliancii je postoj verejnosti, v porovnaní s výskumami, ktoré sme realizovali v minulosti pred a krátko po vstupe Slovenska do NATO, pomerne stabilný. Väčšina verejnosti súhlasí s poskytnutím našich výcvikových zariadení jednotkám NATO (64 %), s vyslaním našich vojakov na cvičenia do zahraničia (63 %), ako aj s vyslaním našej ženijnej jednotky do vojenskej misie v zahraničí (60 %). Menej však verejnosť súhlasí s realizáciou cvičení NATO u nás (43 %) a s vyslaním našej bojovej jednotky do zahraničia (38 %).

Zo získaných údajov vyplýva aj fakt, že naši občania pomerne výrazne nesúhlasia s možným rozmiestnením cudzích jednotiek u nás (súhlasí len 16 %) a s prípadným umiestnením na našom území proti raketovej radarovej stanice, aká sa plánovala vybudovať v Čechách, súhlasí len 13 % opýtaných.

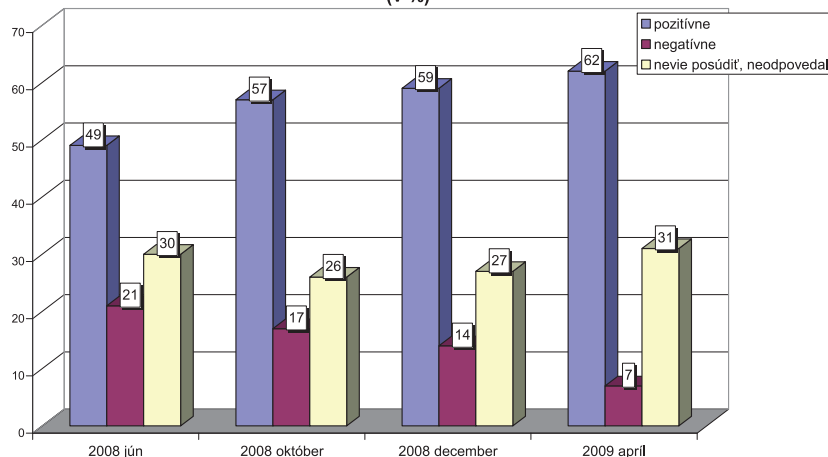
Všeobecne možno konštatovať, že vrcholové podujatie NATO, ktoré sa uskutoční v Bratislave v druhej polovici októbra, sa bude konať v priaznivej atmosfére.

Karol ČUKAN

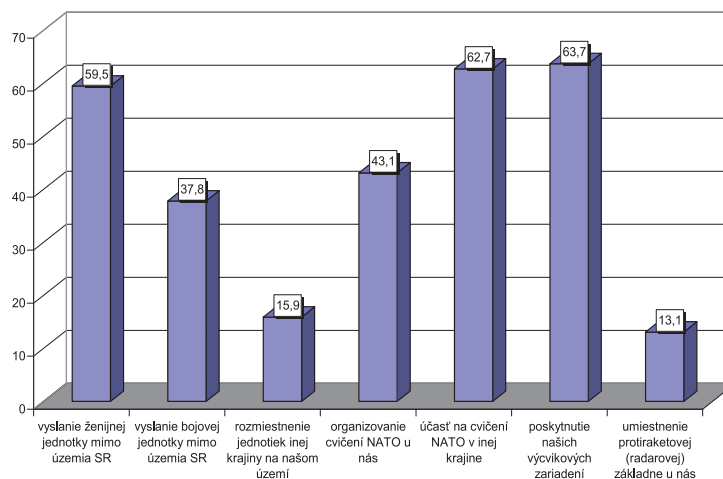
Zmeny pre Slovensko po vstupe do NATO
(n = 1095)

Hodnotenie členstva Slovenska v NATO
(v %)

Súhlas s možnými aktivitami SR v rámci záväzkov v NATO
(n = 1095, v %)

Nový „Obyvateľ“

Zdá sa na pohľad, že Vojská zotavovňa Smrekovica je každému z nás dostatočne alebo aj veľmi známa oblasť a miesto na rekreáciu, oddych, turistiku či šport. Na tomto mieste nájdeme vždy krásnu prírodu v jej čistote i majestátnosti. Deti tu majú svoje bezstarostné tábory a rôzne iné podujatia. Vojaci si v rámci preventívnej rehabilitácie utužia svoje zdravie, nájdu pokoj a pohodu nielen s kolegami či pre seba samých, ale mnohí tento čas prežijú aj so svojimi rodinami, čo je iste veľmi vzácné a nenahraditeľné.

V priestore vojenskej zotavovne predsa len pribudlo niečo nové, pre mnohých z nás ešte stále nepoznané. Iste možno práve preto, že je to nové. Lenže to, čo tu už kedysi bolo. To, čo kedysi bolo vyjadrením života, hodnôt a viery našich predkov. To, čo zbúrala nahneváná, pohanská totalita socialistického režimu. Áno, je to jednoduchá kaplnka či kostolík, ktorý vstal z prachu zeme po dlhých desaťročiach, aby opäť ukázal aj inú cestu, ako je len naša zem, „cestu do neba“, cestu k Bohu. Po trojmesačnej úmornej práci na tomto diele, ktorej sa od začiatku ujal Ružomberský Katolícky kruh, prišiel čas požehnania, ktoré vykonal náš vojenský Ordinár Mons. František Rábek 17. augusta 2008. A ako otec biskup povedal v jednej svojej myšlienke: pamätajte „na tomto mieste Vojenskej zotavovne Smrekovica pribudol oddnes nový jej obyvateľ – Eucharistický Kristus.“ Pán neba i zeme prišiel s láskou do stánku zhotoveného ľudskou rukou, aby tu v tajomstve Eucharistie sa nám mohol darovať ako „pokrm“ a zároveň mohol prebývať medzi nami, takým výnimočným a blízkym spôsobom.

„Nový Obyvateľ“, ktorého nemožno len tak obísť, nevnímať si, nepristaviť sa čo len chvíľu. Pravda, ak je naše srdce veriace, ak sme praví a statoční kresťania či už ako deti v letnom tábore, turisti, vojaci, zamestnanci zotavovne, alebo aj pútnici z rôznych kútov Slovenska. Kaplnka dostala svojho patróna sv. Gorazda, statočného a veľkého učiteľa viery po našich vierozvestoch sv. Cyrila a Metoda.

Nielen títo veľikáni života viery, ale aj celkom jednoduchí naši predkovia bojovali za pravú vieru a jej miesto v srdci človeka z pokolenia na pokolenie tak, aby sme i dnes mohli povedať, že sme ako ľudia i ako národ veriaci. Lenže toto je aj skutočná výzva pre našu modernú dobu a nás „moderných ľudí“, aby sme neobišli Boha, nestatili Ho zo svojej mysle a ešte viac z hĺbín svojho srdca a nestali sa zo dňa na deň, z roka na rok tými, ktorí Ho nepoznajú. Potom viac či menej známa oblasť Smrekovice bude pre nás nielen zážitkom z čarokrásnej prírody, z pohodlia našej preventívnej rehabilitácie, z krásnych dojmov rodinnej rekreácie, z veľkých športových výkonov..., ale, že popritom a na prvom mieste nášho života nájdeme na posvätnom mieste v kaplnke sv. Gorazda aj taký pokoj a nasýtenie pre svoju dušu, čo nám tento svet nikdy dať nemôže.

kpt. Mgr. Ján POLŤÁK
základňa MOKIS, Ružomberok

Vojaci a policajti v Ríme

Púť Ordinariátu do Ríma sa stala tradíciou nielen na Slovensku, ale aj v Ríme. Príslušníkom Švajčiarskej gardy, alebo Vatikánskeho žandárskeho zboru stačilo vysloviť meno biskupa Rábeka a všetky brány sa otvárali. V dňoch 6. – 12. septembra 2009 sa uskutočnila už 4. národná púť Ordinariátu OS a OZ SR do Ríma a Vatikánu.

Na púti sa zúčastnilo 85 profesionálnych vojakov, policajtov a hasičov s rodinami. Sprevádzali ich veľvyslanec pri Svätej Stoliči Jozef Dravecký a veľvyslanec v Taliansku Stanislav Vallo. V rámci programu pútnici navštívili Slovenské pápežské kolégium sv. Cyrila a Metoda, kde sa oboznámili s dejinami slovenského exilu v Ríme, aktivitami zahraničných Slovákov pre vzdelávanie kňazov, či vydávanie literatúry, ktorú následne za riskantných podmienok dodávali na územie Slovenska – v tom čase za železnou oponou. V Bazilike sv. Klementa pri hrobe sv. Cyrila sa mohli pokloniť pamiatke jedného zo slovanských vierozvestov, ktorým vďačíme nielen za staroslovenčinu, ale aj prehlbenie základov viery a dedičstvo, z ktorého náš národ žije dodnes.

Významná bola návšteva Baziliky sv. Šebastiána – patróna vojakov a patróna Ordinariátu. Hrdinom a vzorom pre vojakov nemusí byť len filmový magor s veľkými svalmi a bohatou výzbrojou strieľajúci hlava nehlava. Môže ním byť aj veliteľ osobnej stráže cisára Diokleciána Šebastián, ktorý za obhajobu kresťanskej viery podriadených vojakov za trest síce ukončil svoj život dorážaný šípami, ale ukázal príklad skutočného dôstojníka s mravnými a ľudskými hodnotami, ktorý si vie vážiť svojich podriadených a obhajovať ich práva aj za cenu straty svojho vysokého postavenia. Charizmu jeho hrdinstva mohli pútnici pocítiť aj v podzemných katakombách, ktoré kresťania vystavali v okolí jeho hrobu.

Účastníci púte ako veriaci kresťania navštívili aj všetky hlavné patriarchálne baziliky v Ríme a hrob blahej pamäti pápeža Jána Pavla II., ktorý sa osobne zaslúžil o zriadenie Ordinariátu. Pútnici sa za účasti tisícov pútnikov z celého sveta zúčastnili aj na generálnej audiencii pápeža Benedikta XVI. Ten ich pozdravil slovami: „Zo srdca vítam slovenských veriacich. Osobitne pozdravujem účastníkov Púte Ordinariátu ozbrojených síl a ozbrojených zborov, vedených vojenským ordinárom biskupom Františkom Rábekom. Bratia a sestry, želim vám, aby ste boli odvážnymi svedkami Krista v špecifickom prostredí, v ktorom žijete a pracujete. Ochoťne žehnám vás, vašu službu i vašich drahých. Pochválený buď Ježiš Kristus!“ V závere audiencie sa Benedikt XVI. osobne pozdravil s ordinárom Rábekom, ktorého sprevádzali vojenský a policajný kapláni v uniformách. Pápežovi odovzdali ručne vyrobený betlehem zo šúpolia ako dar. Pútnikov prijal aj emeritný prefekt Kongregácie pre evanjelizáciu národov Mons. Jozef kardinál Tomko, ktorý ich povzbudil vo viere a udelil im svoje požehnanie na šťastný návrat k svojim blízkym na Slovensku.

Text a foto Tibor UJLACKÝ

V službe slova

Minister obrany SR Jaroslav Baška spolu s náčelníkom Generálneho štábu Ozbrojených síl SR generálom Lubomírom Bulíkom 22. septembra v rámci slávnostného zhromaždenia ku Dňu Ozbrojených síl SR uviedli do života aj autorskú publikáciu ordinára OS a OZ SR Mons. Františka Rábeka „V službe slova.“ Určená je všetkým, ktorí patria do duchovnej starostlivosti Vojenského ordinariátu. Je výberom kázni a príhovorov ordinára, ktoré odznali počas rôznych príležitostí od jeho uvedenia do úradu v roku 2003. Mons. Rábek sa rozhodol vydať zbierku príhovorov na podnet ministra obrany a riaditeľa Ústrednej vojenskej nemocnice generála Čombora, ktorí ocenili ordinárovo príhovory pri rôznych príležitostiach. Minister obrany myšlienku aj finančne podporil. Názov knihy odvodil autor od vojenského pozdravu „Služím vlasti“. Aj pôsobenie ordinára uprostred príslušníkov ozbrojených síl a zborov a ich príbuzných je službou.

Tibor UJLACKÝ

5 x odpovedz

1. Digitálna telekomunikačná sieť integrovaných služieb má skratku:
a) ISBN
b) ISDN
c) ISSN
2. Ktorý chemický prvok dostal názov podľa bohyně rannej zory Auróry?
a) meď
b) zlato
c) striebro
3. Ktorý z týchto Rimanov viedol na území Slovenska vojny s germánskymi kmeňmi?
a) Marcus Aurelius
b) Marcus Antonius
c) Crassus
4. Koľko štátov v histórii vystúpilo z EÚ?
a) tri
b) dva
c) žiaden
5. Aký je titul rektora vysokej školy?
a) eminencia
b) magnificencia
c) excelencia

Správne odpovede: 1b), 2b), 3a), 4c), 5b).

Atlét v brnení

Už v prvých ročníkoch dnes 62-ročného Národného behu Devín – Bratislava pretekali okrem iných aj československí vojaci, a to s výzbrojou a v uniformách. Možno povedať, že v 20-tych rokoch minulého storočia v prvom pláne skôr prezentovali svoju príslušnosť k armáde, silu vlasteneckého ducha a fyzickú vyspelosť. Na túto tradíciu nadviazali aj príslušníci Čestnej stráže prezidenta SR. Už tri roky behajú asi 12-kilometrovú trať tiež vo vojenskom.

V bratislavskej histórii je však známa aj staršia postava atléta vo vojenskej zbroji. 2. februára 1827 sa podľa dobového letáku na štart postavil známy „rýchlobežec Göhrich“. Leták avizoval, že pobeží z dnešnej Panskej ulice

asi 4 kilometre dlhú trať. Oblečený mal byť v plnej zbroji, v prednom a zadnom brnení, s prilbou na hlave, šablou po boku a obutý bude vo vysokých čizmách s ostrohami. Jeho cieľom bolo dosiahnuť čas 19 minút, čo by nebolo vzhľadom na váhu výstroja vôbec zlé. Trať už raz bežal a dosiahol čas 29 minút.

Ako uvádza Spravodajca Slovenského bežeckého spolku č. 3 z roku 1995, nešlo o preteky, skôr o exhibíciu, pretože na štarte stál len jeden bežec. Treba si však uvedomiť, že v tomto období na našom území žiadne atletické preteky neexistovali. Preto v plnej zbroji utekajúci „rýchlobežec Göhrich“ (pozri jeho podobu z dobového plagátu) je jedným z prvých podobných známych športovcov bežcov na území rakúsko-uhorskej monarchie.

Pavol VITKO

[FOTOZAJÍMAVOSŤ]

ZASMEJME SA ...

Na autobusovej zastávke si ráno mladé dievča zapáli cigaretu. Staršia pani rozhorčene poznamená: - Radšej by som spáchala neveru, ako zapáliť si na ulici.

- Ja tiež, ale teraz musím ísť do práce...

...

Dve susedky ohovávajú Maru: - Len si to predstavte, suseda, má päťdesiat rokov, muža má, milenca má a ešte ju aj včera večer v parku znásilnili.

- Tá sa ale má...

...

Pýta sa jeden druhého: - Čo by ste chceli radšej? Stotisíc eur alebo päť dcér?

- Jasné, že päť dcér.

- A to už prečo?

- Lebo dcér mám teraz už osem.

...

Doktor pacientovi: - Ste vážne chorý. Takže žiadne fajčenie, žiadna pijatka, žiadne ženské!

- Ale, pán doktor, veď som chlap!

- Dobré. Holíť sa môžete.

Mladý muž v električke: - Pani, sem si sadnite!

- Sed', chlapče! Ja postojím.

- Len si sadnite! Aby ste si nemysleli, že uvoľňujem miesto len pekným a mladým ženám.

Spolupráca archivárov

V dňoch 9. až 11. 9. 2009 navštívili hostia z vojenských archívov Armády Českej republiky Vojenský archiv – centrálna registratúra MO SR v Trnave. V delegácii hostí boli Mgr. Josef Žikeš – riaditeľ Vojenského ústredného archívu Praha, Ing. Jan Kolář – riaditeľ Správneho archívu Ministerstva obrany ČR, PhDr. Július Baláž, CSc. – riaditeľ Vojenského historického archívu Praha a Ing. Mojmir Sklenovský – riaditeľ Správneho archívu Armády ČR. Obe strany si vymenili skúsenosti z realizácie oprávnených požia-

daviek občanov Českej a Slovenskej republiky pri potvrdzovaní ich účasti v protifašistickom národnooslobodzovacom zápase z rôznych bojísk II. svetovej vojny, SNP, Májového povstania českého ľudu a zajatia. Hovorili aj o odškodňovaní príslušníkov Vojenských táborov nútených prác – PTP. Obe strany sa zhodli na vzájomnej spolupráci o poskytovaní informácií z pôsobenia príslušníkov armády pri internacionálnej pomoci v Líbyi a pôsobenia vojakov v zahraničných misiách v Kuvajte a na území bývalej Juhoslávie z doby spoločného štátu. Okrem pracovných si českí hostia našli čas aj na návštevu Slovenska. Prezreli si Smolenický zámok, zámok Červený Kameň, navštívili Vojenské historické múzeum v Piešťanoch, rodný dom M. R. Štefánika v Košariskách a mohyly M. R. Štefánika na Bradle.

Dr. Jozef PETRÁŠ
riaditeľ VA-CR Trnava

Casanova v uniforme

V motostreleckom družstve som mal vojaka z východného Slovenska. Volal sa Ivan B., motostrellec bol síce biedny, zato vynikal v inej disciplíne. Jeho záľuba bola však nezvyčajná – zvädzal manželky a frajerky svojich nadriadených. Neustále si česal skromné vlasy, menil košeľe, trenírky a ponožky a nešetril pitralomom.

„Roky v zelenom si treba spestriť,“ zvykol mi vraviť východniar, keď som sa mu usiloval dohovoriť. Vedel som, že jeho zálety sa nemôžu skončiť dobre. V tom čase už mal za sebou niekoľko avantúr s dôstojníkmi paničkami z posádkového mesta a lovil bez oddychu ďalej. Stretával sa s nimi najskôr v miestnosti na hlavnej bráne, štebotali si tam a objímali sa až do večierky. Aj s Terezou, čiernovlasou paničkou si začal na hlavnej bráne. Večer jej písal zamilované listy, dokonca sa usiloval básniť. Všetko nasvedčovalo tomu, že mladá žena stratila rozum. Chodila na bránu so železnou pravidelnosťou každý večer, objatia a bozky boli čoraz vášnivejšie a horúcejšie. Už sme nepochybovali o tom, že vojak dopadne zle. Alebo sa na vojenčine ožení, alebo sa dievča zblázni. Nestalo sa však nič z toho, čo sme predpokladali.

Jedného dňa však prišiel do nášho motostreleckého práporu podporučík Ján G. Mladý dôstojník, z ktorého sa neskoršie vyklúčil manžel pani Terezy. Čo čert nechcel, dva dni po svojom príchode sa ujal velenia čaty, v ktorej bol aj náš útvarový Casanova. Návštevy mladej ženy na bráne pokračovali. Tentoraz za svojím manželom, no neustále striehla na Ivana. Nedokázala sa ho vzdať. Bolo len otázkou času, kedy to praskne. Vojenské tamtamy nanešťastie nemlčali. Ivan cítil bližiacu sa pohromu a podporučík G. takisto.

Pred Vianocami 1979 sa prápor chystal na vojenské cvičenie na Šumavu. Podporučík, ktorý sa už dávnejšie dozvedel o svojej nevernej žienke a vojakovi, Ivana na dennom poriadku drezíroval, zavaloval ho službami v kuchyni a upratovacími prácami na rote. S napätím sme čakali na cvičenie. Krátko pred odchodom do pozícií v horách vyšiel rozkaz, že vojak Ivan B. je s okamžitou platnosťou preveľený do strážnej služby vo vojenskom útvere Strašice. Všetkým odľahlo, dokonca aj podporučíkovi G. Vysvitlo, že zasiahol náš „otec“ – veliteľ roty major Příbělský, ktorý sukníčikára odveľil. Možno vďaka nemu nedošlo na vojenskom cvičení na Šumave k žiadnej mimoriadnej udalosti.

Nedávno som sa s Ivanom stretol. Je z neho statný päťdesiatnik, vraj vzorný manžel a otec štyroch synov. Medzi rečou sa mi priznal, že počas dvoch rokov vojenčiny ho veliteľa zo svojich posádok preveľili sedem ráz. Prečo, to nemusím vysvetľovať.

Jožo T. SCHÖN

Slovenské príslovia	zápisník na poznámky	vábi	chorvátsky ostrov	nejako, zhruba	ázijský jeleň	pseudonym Schopfera	írsky boh neba	olympijské hry (skr.)	Pomôcky: Dona, TAT Bols, Ist Elman, Aja	nepodaroval	prológ	usadenina roztoku na dne nádoby	čierno-morské kúpele, prístav	zašival diery na vreci
hlasne spievalo									ponúkal					
									slovenský skladateľ					
1														
október, po nemecky								odolať, po česky						
								nenáročná obilnina						
značka kiloampéru			kód let. Poprad				veľká mucha					MPZ Panamy		
			remíza v šachu				ocigáni, podvedie					urob novú tavbu		
Pomôcky: Ler, pal kabar pretop	ženy s veľkými výraznými očami	naparuj				oválna plocha					páľava (kniž.)			
		poháňal, donucoval				súper					vľavo, po česky			
inakšie					športová disciplína					vlastnou rukou			pohorie v Barne	polodrahokam, oxid kremičitý
Autor: Vojtech KÚKOL					jedovatá bylina					drobný náboj				
roh				značka alkoholu					bezfarebné					
				špan. vychovávatelka					pipe line oil					
značka abtesly			morský vták					pretápaj						
			štvorček (typ.)					rímska štvorka						
2						3								
americký huslista						vyvolával, podnecoval v mysli								

Srbské dvadsaťdeviatky

Jedným z plánovaných modernizačných zámerov Ozborených síl Srbskej republiky je nákup nových moderných nadzvukových bojových lietadiel. Letectvo a protivzdušná obrana Srbska VIPVO (Vazduhoplovstvo i protivazduhoplovna odbrana) má záujem v blízkom časovom horizonte si zaobstará 14 až 20 moderných lietadiel. Až do uskutočnenia týchto plánov zostanú najvýkonnejšími stíhacími lietadlami srbskej VIPVO nadzvukové stroje MiG-29, ktoré majú miestne služobné označenie L-18 (jednomiestny variant) a NL-18 (dvojmiestny variant).

Bývalá socialistická zväzová republika Juhoslávia zakúpila celkovo 14 strojov MiG-29 a dve lietadlá MiG-29UB. Konflikt na Balkáne v roku 1999 prežilo iba päť strojov. V súčasnosti sú tri

stíhacie lietadlá L-18 a jeden stroj NL-18 dislokované na 204. leteckej základni Batajnica. Lietadlá v roku 2008 zmodernizovali v leteckom opravárenskom závode Moma Stanojlovič v Batajnici v spolupráci s ruskou firmou RSK MiG. Zmodernizované boli štyri jednomiestne stroje a jedna „spárka“, dvojmiestna verzia (na snímke zo septembrovej Air Show v Batajnici). Z tohto počtu stíhacích lietadiel prišli 7. júla 2009 srbské VIPVO o jeden bojový stroj L-18 s identifikačným číslom 18105, ktorý havaroval počas nácviu na medzinárodný letecký deň, pričom pilot stroja a jeden vojak na zemi zahynuli.

Text a foto (mgy)

Plná poľná

Oblúbenú reláciu Plná poľná s počúvanosťou nad 100-tisíc poslucháčov v novom formáte, ale pod rovnakou značkou, si môžete už od nového roka vypočuť na rozhlasovej stanici Rádio Regina každú sobotu v čase od 17.10 hod. do 17.30 hod. Priebežne aj v reláciách Nočná pyramída, Pozvete nás ďalej? či Štúdio Kontakt. Tešia sa na Vás tvorcovia vojenského vysielania Miroslav Minár, Petra Biháry a Bernard Roštecký.

(r)

Armádny magazín
v Slovenskej televízii

PROFESIONÁL

uvidíte v premiére
každý štvrtok na
Dvojke po 16,00 h.
a v dvoch reprízach
- ich vysielací čas sledujte
na internete.

Deň Ozborených síl SR si 22. septembra pripomenuli aj príslušníci 21. zmiešaného mechanizovaného práporu Trebišov. Civilná verejnosť mohla nahliadnuť viac do života profesionálnych vojakov. Najväčší záujem o vojenskú techniku prejavili deti a školská mládež.

npor. Rastislav KENTOŠ